

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut politologických studií

Jakub Semera

**Falklandy nebo Malvíny? Československý
pohled na britsko-argentinskou válku**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc., dr. h. c.

Praha 2020

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 14. května 2020

Jakub Semera

Bibliografická citace

Falklandy nebo Malvíny? Československý pohled na britsko-argentinskou válku: bakalářské práce/ Jakub Semera; vedoucí práce: Blanka Říchová. Praha, 2020. s. 114.

Anotace

Bakalářská práce „Falklandy nebo Malvíny? Československý pohled na britsko-argentinskou válku.” se zabývá postojem československých domácích i exilových médií ke sporu mezi Velkou Británií a Argentinou o souostroví Falklandské ostrovy v Atlantickém oceánu. Od deskripce samotného konfliktu, historické geneze nároků mocností na území a obecného seznámení se s prostorem Falkland přechází práce k analýze dobového mediálního prostoru, který se válce o Falklandy věnoval. Analýza dobového tisku je jádrem práce. Cílem je zjistit, jakým způsobem se různá periodika stavěla k válce o Falklandy, jak pracovala s fakty nebo které ze stran projevovala náklonnost. Na zřetel jsou brány jak deníky, které vycházely ve velkém objemu a dostaly se k co největšímu počtu lidí, tak měsíčníky nebo literatura akademická. S těmito domácími zdroji budou v kontrastu deníky exilové, které se na problém budou dívat odlišně než tehdejší noviny, na jejichž obsahu se notně podílela cenzura.

Klíčová slova

Argentina, Velká Británie, Falklandy, Malvíny.

Annotation

The Bachelor thesis „Falklands or Islas Malvinas? A Czechoslovak view of the British-Argentine war” studies the stand of local and exile Czechoslovak media towards the dispute over the Falkland Islands in the Atlantic Ocean between Great Britain and Argentina. From the description of the conflict itself, the historical genesis of claims over the control of the territory, and the general introduction of the Falklands area, the thesis shifts to an analysis of the former media environment, which centered on the Falklands war. Analysis of the former media of the core of the thesis. The goal is to find the stance on the Falklands war for each of the individual press, how they used facts, or which side of the dispute they favored. Journals, that were published in large volumes and found their way to a significant number of citizens, are considered in the thesis, as well as monthly journals and academic literature. These local sources will be compared to exile journals, as they had a different perspective on the dispute than former press whose content was censored.

Key Words

Argentina, Great Britain, Falklands, Malvinas

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval Prof. PhDr. Blance Říchové, CSc., dr. h. c., za trpělivost, cenné rady, věcné náměty a připomínky, které mi velmi pomohly při zpracování této práce.

Institut politologických studií

Projekt bakalářské práce

Falklandy nebo Malvíny? Československý pohled na britsko-argentinskou válku

Bakalářský seminář

Autor: Jakub Semera

Škola: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd – Politologie a mezinárodní vztahy

Vedoucí bakalářské práce: Prof. PhDr. Blanka Říchová, CSc., dr. h. c.

Akademický rok: 2019/2020

Praha, 2019

Zdůvodnění výběru práce:

I když se zpočátku zdálo, že nikdy nevyhlášená válka bude jen epizodní záležitostí, ve své době rezonovala celým mezinárodním uspořádáním. V českém prostředí existuje několik prací, které se věnují konfliktu a historickým souvislostem, velmi málo z nich své zaměření upíná k tehdejšímu mediálnímu prostoru a žádná z nich nepřináší komparaci domácích a exilových výtisků. Téma jsem se rozhodl zpracovat proto, že bude zajímavé sledovat, kolik prostoru dostane kulturně i lokačně tolik vzdálené téma. Cílem je zjištění, jak se tehdy pracovalo s fakty a na jakou stranu se vlastně tehdejší tisk postaví. Doba a režim, ve kterém se události odehrály, nedávaly tehdejším novinám prostor k neutralitě. Pokud dojde ke srovnání základních faktů, není zpočátku vůbec jasné, na kterou ze stran se mediální prostor přikloní. Velká Británie byla bezesporu symbolem kapitalismu, kolonialismu a obecně protikomunistického státu, společně s USA stojící na vrcholu nepřátelského uskupení států NATO. Na druhé straně však máme Argentinu, ovládanou vojenským pravicovým režimem, který utlačoval dělníky a odboráře a ve své době sloužil jako nástroj USA pro boj s komunismem na americkém kontinentu. Výsledek tedy není jednoznačný a stanovisko oficiálního tisku se bude nejspíše v průběhu času vyvíjet.

Předpokládaný cíl:

Cílem je analyzovat postoj tehdejších tištěných médií ke konfliktu o Falklandské ostrovy. Práce může přispět nejenom k nastínění této konkrétní události, ale také k obecné představě, jak tehdejší tisk, kontrolovaný režimem, interpretoval podobné události, které se netýkaly domácí scény nebo svazků, jichž se Československo účastnilo. Cílem bude zjistit, jak média pracovala s fakty a jak je prezentovala. Zajímavá poté bude komparace masových médií a těch akademických spolu s exilovými, přičemž předpokladem je, že největší rozdíly nastanou mezi tiskem oficiálním a exilovým. Akademická literatura by poté mohla stát mezi oběma póly. Otázkou je, na jakou stranu se nakonec přikloní. Jistě zde budou určité rozdíly v interpretaci, vyjadřování podpory jedné z válčících stran, prostoru, který tématu deníky věnovaly apod. Právě tyto náležitosti se budu snažit zachytit.

Metodologie:

V první části budu vycházet z literatury z českého, ale také anglo-saského prostředí, která poslouží k deskripci historického pozadí ostrovů. Bude zmapováno, jaké země si souostroví nárokovaly a proč, přičemž zdůrazněny budou britské a argentinské nároky. Pochopení geneze konfliktu je důležité vzhledem k dalšímu obsahu, další část práce se tedy bude věnovat popisu průběhu sporu. V druhé části dojde k návratu k uvedeným faktům, které budou porovnávány s informacemi, jež přinesl československý tisk. Samotná geneze konfliktu tedy musí být psána s ohledem na události, kterým věnovaly pozornost tehdejší média. Následovat bude analýza samotného textu jednotlivých periodik. Budu se věnovat velikosti prostoru, který jednotlivé deníky tématu poskytly, rozebírat obsah jednotlivých článků, přičemž vybrány budu prioritně ty, ze kterých bude evidentní, zdali deník stranil nebo byl zaujat proti jedné straně. Vedle faktické správnosti se však budu snažit nalézt nějaké zavádějící či zkreslující informace, které se jistě v některých částech objeví.

Základní charakteristika tématu

Spor ohledně souostroví, které má dva názvy a nachází se na nehostinném místě v Atlantském oceánu, probíhá již od 16. století. Své přízvisko Falklandy získaly po britském mořeplavci Johnu Strongovi, který pojmenoval úžinu mezi dvěma hlavními ostrovy po vikontu Falklandovi. Pokud tedy ostrovy nazveme takto, přisuzujeme je automaticky Velké Británii. V latinské Americe se ostrovům neřekne jinak než Malvíny. Tento název získalo území od jiné evropské mocnosti – Francie. Přístav San Malo, odkud francouzští rybáři do oblasti vyjížděli, poté posloužil jako inspirace k pojmenování ostrovů na Isles Moulines. Po převezení do španělštiny vznikl název Malvinas, používaný v oblasti jižní Ameriky. Od 18. století si oblast nárokovalo několik mocností. Vedle Velké Británie to byla zmiňovaná Francie a Španělsko, které mělo podle papežské buly a několika dalších smluv nárok na veškerá území objevené v tzv. novém světě. Na ostrovech začaly v této době vznikat první osady a první spory mezi těmito třemi mocnostmi. Přítomnost každé z nich se na ostrovech střídala a byly i doby, kdy ostrovy zely prázdnotou. Mezitím si však každý svými způsoby vynucoval suverenitu a používal k tomu rozdílné nástroje. Tento stav přetrval až do roku 1833 – od té doby je archipelag až do dnešních dní zámořským územím Velké Británie. Největší spor o toto území, do kterého Britové vyslali přes 5000 námořních mil dlouhou cestu největší flotily od druhé světové války, se odehrál od dubna 1982 do června téhož roku. Válku, která nebyla formálně ani jednou ze

stran vyhlášena, vyhráli s přehledem vojáci bojující pod vlajkou Union Jack. Tato událost si však vyžádala několik stovek obětí, obrovské materiální škody a výdaje pro oba zúčastněné státy. O chaosu na mezinárodním poli nemluvě. Argentina i přes prohranou válku nikdy formálně neuznala britskou svrchovanost.

Předpokládaná struktura práce:

1. Úvod
2. Historické pozadí a geneze konfliktu
3. Analýza dobového tisku, zjištění jeho postojů
4. Komparace různých přístupů
5. Závěr

Literatura a prameny:

HRBEK, Jaroslav: *Válka o Falklandy 1982*, Praha: Lidové noviny 1999, ISBN 80-7106-335-5.

CHALUPA, Jiří 1999. *Dějiny Argentiny, Uruquaye, Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-323-1.

FAJMON, Hynek: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno: CDK 2010, ISBN 978-80-7325-217-5.

THATCHEROVÁ, Margaret, 1996. *Roky na Downing Street*, z anglického originálu přeložili Antonín Mikeš, Prokop Petter, Alena Vacková. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1996, ISBN 8020604715.

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPOVÁ, Barbara: *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*, Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-47-3028-8.

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr: *Dějiny českých médií 20. století*, Praha: Portál 2010. ISBN 9789-80-7367-698-8.

Rudé Právo – výtisky od 25. března do 30. června

Svobodné slovo – výtisky od 1. dubna do 30. června

HRON, J. *Nový Orient: Spor o Malvínské ostrovy*, 1982, Praha: Orientální Ústav Akademie věd ČR, příloha 8výtisku. ISSN 0029 5302.

Demokracie v exilu – číslo 3., ročník 25. z června 1982

Západ – číslo 5., ročník 4. z října 1982

Obsah

Obsah	1
1 Úvod	5
2 Historické pozadí a geneze konfliktu	9
2.1 Falklandy nebo Malvíny? Objevení ostrovů a nároky velmocí	9
2.2 První osidlování a spory	10
2.3 Události kolem roku 1833 a vstup Argentiny do sporu o nároky na svrchovanost nad Falklandskými ostrovy	12
2.4 Válka na konci světa	13
2.5 Reakce OSN a její příslušné kroky	18
2.6 Shrnutí nároků obou zemí	20
2.6.1 Argentina	20
2.6.2 Velká Británie	21
3 Mediální sféra a její ukotvení v tehdejší legislativě, důležitost médií pro budování socialistické společnosti. Vliv a praktiky médií v době normalizace	23
3.1 Média jako nástroj komunistické moci	23
3.2 Uvolnění v době Pražského jara a cesta zpět k totalitnímu rázu sdělovacích prostředků	26
4 Analýza tiskovin	28
4.1 Definice výzkumných otázek	29
4.2 Metoda práce	29
4.3 Kritéria výběru článků	30
4.4 Kategorizace žánrových zaměření příspěvků	31
5 Rudé právo	32
5.1 Stručné informace o deníku	32
5.1.1 Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků	33

5.2	Jak Rudé právo zpravovalo o falklandském konfliktu? Stranění deníku, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace	36
5.2.1	Rozbor autorských článků	53
6	Svobodné slovo	61
6.1	Stručné informace o deníku	61
6.2	Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků	62
6.3	Jak Svobodné slovo zpravovalo o falklandském konfliktu? Stranění deníku, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace	65
6.3.1	Rozbor autorských článků	74
7	100+1 zahraniční zajímavost.....	79
7.1	Základní charakteristika časopisu	79
7.2	Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků	80
7.3	Jak časopis 100+1 zahraniční zajímavost zpravoval o falklandském konfliktu? Stranění časopisu, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace.....	83
8	Nový Orient.....	90
8.1	Základní charakteristika časopisu	90
8.2	Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků	91
8.3	Jak časopis Nový Orient zpravoval o falklandském konfliktu? Stranění časopisu, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace	91
9	Exilová periodika – Demokracie v exilu a Západ	93
9.1	Stručná charakteristika analyzovaných periodik	93
9.2	Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků	94
9.3	Jak exilová periodika zpravovala o falklandském konfliktu? Stranění časopisů, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace	95
10	Shrnutí	98
11	Závěr.....	100
12	Seznam zkratk.....	103

13	Použitá literatura a prameny.....	104
14	Seznam příloh.....	109

1 Úvod

V roce 1982 vypukla v Atlantském oceánu válka o nehostinné ostrovy, kterou nikdo nečekal a jejíž důsledky byly i pro samotné aktéry překvapivé. Oblast, kde více než 300 dní v roce prší a většinu povrchu tvoří pahorkatiny, vstoupila do popředí zájmu celého světa a podílela se na utváření vzájemných vztahů nejen mezi Evropou a jižní Amerikou, ale také mezi Spojenými státy a jejich jižními sousedy. O tomto významném konfliktu v Atlantickém oceánu referovala samozřejmě i tehdejší československá média a spor se těšil jejich značnému zájmu. Čtenář, který se o konflikt zajímal, mohl vybírat z vícero mediálních sfér – od novin, zájmových časopisů až po akademickou literaturu. Československo, jako socialistický stát, jenž byl součástí východního bloku, muselo ke konfliktu zaujmout nějaké stanovisko. Stejně tak tomu bylo i s mediální sférou, která se v době normalizace nacházela v područí státu. Na první pohled se může zdát evidentní, že podporu oficiálních politických kruhů Československa a tím pádem i sféry mediální by měla dostat Argentina. Velká Británie v té době představovala jednoho z největších spojenců úhlavního nepřítele SSSR – Spojených států amerických. Praktiky vojenské pravicové junty vládnoucí v latinskoamerické zemi se však rovněž neslučovaly s komunistickým zřízením.

Cílem práce je tedy zjistit, ke které ze stran se československá média přiklonila a jaké prostředky k projevu náklonnosti využívala. Shromážděny jsou články z deníků, zájmového časopisu, akademické literatury a literatury exilové. Jejich společným jmenovatelem je téma války o Falklandské ostrovy. U všech příspěvků zastává dominantní složku jejich obsahová stránka. Výstupem práce je shromáždění názorů domácích sdělovacích prostředků na válku o Falklandy. Analýza obsahové stránky příspěvků umožní zjistit, který stát média podporovala, jaké praktiky a jazykové prostředky k subvenci používala, jakou roli hráli v příspěvcích autoři a v neposlední řadě kolik prostoru mělo téma v médiích k dispozici.

Práce se dělí na dvě tematické části. První z nich se zaměří na genezi konfliktu a ukotvení tehdejší mediální sféry v komunistickém systému, druhá část se již věnuje analýze konkrétních článků vztahujících se k válce o Falklandské ostrovy. K analýze obsahu článků je klíčové znát milníky a základní události tohoto sporu. K tomu poslouží několik zdrojů, přičemž v českém prostředí dominuje zejména publikace Jaroslava Hrbka *Válka o Falklandy 1982* (Hrbek, 1999), která se detailně věnuje zejména průběhu konfliktu, méně však už jeho příčinám a důsledkům. Autor knihy se též účastnil diskuze v pořadu *Historický magazín*

publikovaný Českou televizí – informace z něj jsou v práci rovněž využity. Publikace Válka o Falklandy 1982 je doplněna knihou Hynka Fajmona Margaret Thatcherová a její politika (Fajmon, 1999) nebo Roky na Downing street, jejíž autorkou je samotná ministerská předsedkyně (Thatcherová, 1993). O překlad do češtiny se zasloužilo nakladatelství Naše vojsko tři roky po vydání knihy. Osamostatnění Argentiny na Španělsku přibližuje kniha Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile od Jiřího Chalupy (Chalupa, 1999).

Všechny zmíněné publikace se zaměřují z větší části na faktografické údaje. Co se týče hlavně morálních nároků obou zemí, je třeba zmínit publikace z anglosaského prostředí. Brian M. Mueller se ve svém příspěvku The Falkland Islands – The real owner please stand up (Mueller, 1983) dívá na historické nároky obou zemí z pohledu mezinárodního práva. Vedle Muellera se podobnou problematikou zabývá Grieg. V Australian Year Book of International Law v práci Sovereignty and the Falkland Crisis (Grieg, D.W., 1983) přichází se shrnutím postojů a požadavků obou zúčastněných zemí. Diskuzi obohacuje názorem, že konflikt v Atlantiku výrazně ovlivnily hromadné sdělovací prostředky, které měly přístup k citlivým informacím, které následně zveřejnily a mnohdy tím zkomplikovaly taktické plánování. Dále měl tisk podněcovat nacionalistické touhy ve společnosti. S podobnými postoji se lze setkat pouze u Hrbka, který rovněž částečně zaměřuje svou pozornost na roli mediální sféry.

Další literaturou zaměřenou na historii ostrovů je Sovereignty and the Falkland Crisis Petra Calverta (Calvert, 1983). Z internetových zdrojů, jež se zabývají historickými nároky na ostrovy, lze zmínit oficiální stránky Falklandské vlády.

Všechny dosavadní publikace se však staví na stranu Velké Británie. Pro názorovou vyváženost byl zvolen příspěvek argentinského generála Leonarda Arcadia Zazy, Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict (Zaza, 2010). Ze své funkce se na spor dívá hlavně z vojensko-strategického hlediska a jeho text slouží jako užitečný komparativní materiál k anglosaským autorům, kteří jsou ve věci nakloněni více či méně Velké Británii. Tento názorový proud je doplněn příspěvkem argentinské ambasády.

Od mapování vývoje sporů Velké Británie a Argentiny se práce posouvá k rezolucím OSN. Ty zastávaly stabilní místo v hromadných sdělovacích prostředcích, často však byly dezinterpretovány. Proto je nezbytné přiblížit si jejich obsah. Jako zdroje primárně slouží samotné texty výnosů OSN (zejména Rezoluce 502, 505, 61/1 a 1514), které jsou dostačující k pochopení meritů věci.

K porozumění toho, jak fungovala média v době normalizace a na jakých praktikách byla založena (cenzurní, propagandistické a další prostředky), poslouží zejména knihy Dějiny českých médií 20. století autorů Končelíka, Večeři a Orsága (Končelík, Večeřa, Orság, 2010) a Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti od Bednaříka, Jiráka a Köpplové (Bednařík, Jirák, Köpplová, 2011). Z dalších zdrojů k této problematice lze zmínit konkrétní zákony jako např. 22/1975 Sb. o udělování Československé novinářské ceny, 81/1966 o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích nebo 84/1968 Sb., jež měnil zákony předchozí, které v té době upravovaly působení médií. Přehled všech oficiálně povolených periodik zprostředkovává Národní muzeum ve své publikaci Databáze novin a časopisů (1918-1989).

Končelík se ve své publikaci Média Pražského jara; Zrod reforem a demokratizace novinářské práce (Končelík, 2008) zaměřuje na mediální sféru v době uvolnění politických poměrů v Československu a spolu s dokumenty jako Dva tisíce slov nebo Slovo do vlastních řad zveřejněných Českou televizí a Českým rozhlasem je využít k pochopení celkového kontextu fungování médií v období uvolnění politických poměrů. Časům po období Pražského jara se mimo jiné věnuje publikace Média v době normalizace od dubna 1969 do listopadu 1989, vydaná Národním muzeem. Tyto zdroje jsou doplněny o knihu Manipulace v médiích dvojice autorů Ilowiecki a Žantovský, kteří osvětlují zejména fungování propagandistických a cenzurních praktik (Ilowiecki, Žantovský, 2008).

K vymezení a definici základních žurnalistických pojmů, se kterými text pracuje, je využito knihy Osvaldové, Halady a kolektivu Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace (Osvaldová, Halada a kol., 2007) doplněná o knihu Malá encyklopédia žurnalistiky Ľudovíta Jacze (Jacz, 1982).

K analýze samotné jsou k dispozici deníky a časopisy. Jako výchozí médium je použit deník Rudé právo. Vzniku a dalším okolnostem jeho existence se věnuje Vojtěch Dolejší v publikaci 40 let Rudého práva (Dolejší, 1960). Deník představoval ústřední orgán vedoucí komunistické strany a měl ze všech tištěných médií největší pokrytí. Tím pádem se významně podílel na tvorbu názorů uvnitř společnosti. Díky své snadné dostupnosti, nízké ceně a množství výtisků si jej mohl dovolit téměř každý. Široká síť zahraničních dopisovatelů zajišťovala rovněž dobré pokrytí událostí mimo hranice Československa. Ostatní registrovaná média se jen málokdy odvážila formovat názory v rozporu s oficiálním stanoviskem strany, a

proto je na přístup Rudého práva kladen největší důraz. Deník poskytl napříč sledovaným obdobím také zdaleka nejvíce příspěvků vztahujících se k tématu.

Z deníků je zastoupeno také Svobodné slovo. Jeho vývojem se zabývá Tereza Rottová ve své práci Svobodné slovo 1945-1948: ústřední orgán Československé strany národně socialistické (Rottová, 2010). Bude zajímavé porovnat, zda se přístupy obou novin nějakým způsobem liší a zdali se redaktorům listu Československé strany socialistické podařilo odchytil od dogmatického přístupu Rudého práva. Zvláštní pozornost zaujímají u obou zmíněných novin autorské příspěvky, hlavně komentáře a poznámky. Ty přinesou do diskuze mnohdy nové a odlišné názory v porovnání se zprávami ČTK, kterých je však většina. U Rudého práva jsou autorské příspěvky rozděleny podle jména autorů. V deníku Svobodné slovo jsou autoři pod svými texty, až na jednu výjimku, podepsáni pouze pseudonymy či zkratkami. Komentáře jsou tak podrobeny analýze chronologickým postupem.

Do analýzy je začleněn i populárně naučný časopis 100+1 zahraniční zajímavost, který přinese jisté odlehčení. Odbornější přístup, přesnější, ucelenější a hlubší informace – to jsou atributy, jež se očekávají od „akademické sféry“, která je zastoupena časopisem Nový Orient. V časopise se problematice války o Falklandy věnoval především Jiří Hron. Z ostatních autorů, kteří svou pozornost zaměřovali na analýzu politického prostoru Argentiny, lze zmínit např. Gabrielu Štechovou, Jiřího Kunce nebo Viktora Čejpu. Vývoj populárně naučné literatury mapuje vydavatelství Extra publishing, genezí časopisu Nový Orient, který vychází dodnes, se zabývá na svých webových stránkách Orientální ústav Akademie věd České republiky.

Exilová periodika tvoří poslední skupinu tiskovin v této práci. Demokracie v exilu a Západ vnášejí do problematiky jinou perspektivu a názory v domácích médiích nevídané. V zásadě sdílí názory s podporovateli Velké Británie, a naopak se vymezují proti postoji tehdejších československých sdělovacích prostředků, které svou podporu v drtivé většině případů vyjadřovaly vojenskému režimu v Argentině. Exilovým periodikům se věnuje Ústav pro studium totalitních režimů a Slovník české literatury po roce 1945.

U deníků Rudé právo a Svobodné slovo se analýza pohybuje v období od 1. dubna 1982 do 30. června 1982. Tento časový úsek zahrnuje U časopisů 100+1 zahraniční zajímavost, akademického Nového Orientu a exilových novin Demokracie v exilu a Západ se sledovaný úsek rozšiřuje od dubna 1982 do prosince tohoto roku. Tento postup byl zvolen kvůli jejich nepravidelnému vydávání (v případě exilové literatury), ale také zejména kvůli

delším časovým intervalům mezi jednotlivými čísly. Většina zdrojů kromě novin se totiž problematice věnovala až po skončení války.

2 Historické pozadí a geneze konfliktu

2.1 Falklandy nebo Malvíny? Objevení ostrovů a nároky velmocí

Falklandské či Malvínské ostrovy jsou archipelagem několika desítek ostrovů v Atlantském oceánu, vzdálených asi 500 km od argentinského pobřeží. Jejich jádro tvoří dva hlavní ostrovy – Západní a Východní Falkland. Ostrov je velmi řídko osídlen. Na bezmála 12 000 km² žije necelých 3000 obyvatel, z nichž většina obývá hlavní město Port Stanley. Nelze se tomu divit – ostrovy totiž nedisponují přívětivým podnebím a většinu roku zde prší a povrch je tvořený pahorkatinami.¹ Identita ostrovanů je formována loajálností k britské koruně, pod jejíž svrchovanost spadá toto území s arktickým podnebím nepřetržitě od roku 1833.²

Různé zdroje, a hlavně strany sporu se rozcházejí již v otázce, komu náleží titul objevitele souostroví. Hrbek ve své knize uvádí, že oficiálně je akceptováno pouze jedno stanovisko – souostroví měl údajně spatřit jistý nizozemský mořeplavec Sebalt de Weert v roce 1594.³ Literatura, především ta z argentinské strany, se však vrací ještě o více než sedmdesát let nazpátek k portugalskému mořeplavci Magalhãesi. Ten měl údajně ostrovy spatřit již v roce 1520 a následně je zakreslit do mapy. Argentinci s oblibou poukazují na tuto osobu, neboť i přes portugalskou národnost objevitele byla plavba podniknuta pod španělskou korunou. Právě Spojené provincie pod vládou Španělska daly vzniknout zemi s charakteristickou bílo-modrou vlajkou, která se považuje za jejich nástupce. Přijetím tohoto názoru by objevení ostrovů bylo spjato s latinskoamerickou zemí.⁴ Anglosaská literatura společně s českou Magalhãese většinou pomíjí. Jinak je tomu v případě československých médií, která toto

¹ Falkland Islands Government. *Headline results of 2012 Falkland Islands Census released* [online]. 2012-09-10 [cit. 2019-14-10]. Dostupné z [www: https://www.falklands.gov.fk/headline-results-of-2012-falkland-islands-census-released/](https://www.falklands.gov.fk/headline-results-of-2012-falkland-islands-census-released/)

² Falkland Islands Government. *Our Islands Our History*. [online]. [cit. 2019-14-10]. Dostupné z [www: http://www.falklands.gov.fk/assets/OurIslandsOurHistory.pdf](http://www.falklands.gov.fk/assets/OurIslandsOurHistory.pdf)

³ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s.8.

⁴ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658.

Dostupné z [www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf](http://www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf); srov. Ministerio de Relaciones Exteriores y Culto República Argentina, Embassy in Czechia. *Otázka Malvínských ostrovů I*. [online]. [cit. 2019-10-14].

Dostupné z [www: https://eches.cancilleria.gob.ar/cs/content/ot%3%a1zka-malv%3%adnsk%3%bdch-ostrov%5%af-i](https://eches.cancilleria.gob.ar/cs/content/ot%3%a1zka-malv%3%adnsk%3%bdch-ostrov%5%af-i)

jméno nejednou zaregistrovala. To se týká především autorů z akademické sféry a autorů publikujících v populárně naučných časopisech.

První dochované přistání na ostrově pochází ze záznamů zhruba o sto let starších než objevení ostrovů de Weertem, a to z 27. ledna 1690, kdy britská skupina pod vedením Johna Stronga doplavala k Falklandám. Z této doby také pochází přízvisko souostroví. Britský kapitán takto pojmenoval úžinu nacházející se mezi oběma hlavními ostrovy. Naopak jméno Malvíny, v souvislosti s archipelagem v Atlantském oceánu používáno Argentinci a většinově latinskoamerickou komunitou, je spojeno s Francouzi. Ti končiny navštěvovali za účelem lovu tuleňů, a protože vyplouvali z Bretaně z přístavu jménem St. Malo, pojmenovali souostroví les Isles Malouines.⁵

2.2 První osidlování a spory

Prvenství v osídlení ostrovů připadá námořníkům ze země galského kohouta. Jejich vůdce, francouzský diplomat a mořeplavec Louis Bouganville, založil v roce 1764 osadu Port Louis. Ta je pokládána za první trvale obývanou jednotku na ostrovech.⁶

Již o rok později přišli na scénu opět mořeplavci plující pod vlajkou Spojeného království. Ti, nic netušící o tom, že na druhé straně ostrovů sídlí jejich evropsští sousedé, zřídili na jejich území osadu Port Egmont a prohlásili jej za državu anglického krále. Obě strany na ostrovech koexistovaly dva roky, nevědouce o sobě navzájem. Tento fakt je také předmětem několika sporů. Československá mediální sféra se při prezentaci historických událostí takřka shoduje na tom, že Britové o francouzské přítomnosti na ostrovech věděli a osadu založili úmyslně proto, aby francouzské občany z území vystrnadili.

Při jejich setkání došlo k očekávanému sporu – Velká Británie si území nárokovala z titulu objevení, Francouzi jako protiargument použili fakt, že první obydlenu osadu založili svým zadostiučiněním. Tuto rozepří musela vyřešit až třetí velmoc, která rovněž vznášela nároky na souostroví. Španělsko vycházelo z několika smluv, které mu společně

⁵ Tamtéž

⁶ CALVERT Peter, 1983. *Sovereignty and the Falkland Crisis*. Royal Institute of International Affairs. Vol. 59, No. 3. [online]. ISSN: 00205850. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2618794?seq=1#page_scan_tab_contents

s Portugalskem rozdělovaly neprobádaný svět. Zmínit lze v této souvislosti papežskou bulu z roku 1493 nebo smlouvu z Tordesilly.^{7 8}

Po nátlaku Španělů se Francouzi rozhodli území ostrovů opustit a veškerá svá práva prodali státu z Iberského poloostrova. Britové se ovšem nevzdali tak snadno a z ostrova se stáhnout odmítli.⁹ Netrvalo dlouho a už v roce 1770 museli pod pohrůžkou násilí odplout. V reakci na to se zvedla vlna protestů na diplomatickém poli. Po hrozbě války se obě strany v roce 1771 usmířily a došlo k obnovení britské osady Port Egmont. Vrátit se tak mohli původní osadníci. Ti však byli nuceni zanedlouho území znovu opustit. Tentokrát z důvodů prázdné královské pokladny se Westminster rozhodl svou posádku opětovně stáhnout. Byla zde však zanechána známá pamětní deska z olova upomínající na to, že místo je pod državou anglického krále.¹⁰ Tento akt je přítomný takřka ve všech studovaných zdrojích, ať už se jedná o literaturu českou, anglosaskou, či z argentinského prostředí. Naopak tomu ale bylo v československé mediální sféře. O ekonomických problémech britské vlády jako příčině odchodu občanů z ostrovů se sdělovací prostředky takřka nezmiňují. Pravým důvodem ztráty zájmu o ostrovy byl podle nich¹¹ článek spisovatele Samuela Johnsona, který vylíčil souostroví jako nehostinné území s horšími podmínkami pro život, než panují na Sibiři. Text měl vzniknout na objednávku vlády proto, aby britští občané ztratili povědomí o tomto zámořském území. Poslanci se podle československých sdělovacích prostředků nechtěli pouštět do zbytečné války o kousek území kdesi na konci světa a potřebovali tak uklidnit rozvášněnou britskou společnost.

⁷ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z [www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf](http://www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf)

⁸ Některé státy Evropy, zejména pak Anglie a Francie, se proti papežskému výnosu ohradily. Bula ani jiné smlouvy jim však nebránily brázdit světové oceány a zřizovat kolonie tam, kde příslušníci obou dominantních národů nesídlili. Falklandské ostrovy měly také sloužit jako strategické území pro podkopání španělské dominance v jihoamerických vodách. Viz: GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z [www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf](http://www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf)

⁹ Ministerio de Relaciones Exteriores y Culto República Argentina, Embassy in Czechia. *Otázka Malvínských ostrovů I*. [online]. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z [www: https://eches.cancilleria.gob.ar/cs/content/ot%3%a1zka-malv%3%adnsk%3%bdch-ostrov%5%af-i](https://eches.cancilleria.gob.ar/cs/content/ot%3%a1zka-malv%3%adnsk%3%bdch-ostrov%5%af-i)

¹⁰ MUELLER M. Brian, 1983. Falkland Islands: Will the Real Owner Please Stand Up. In: *Notre Dame Law Review*. **58**(3), s. 616-634.

¹¹ Např. HRON, J. *Nový Orient: Spor o Malvínské ostrovy*, 1982, Praha: Orientální Ústav Akademie věd ČR, příloha 8výtisku. ISSN 0029 5302 nebo 100+1 zahraniční zajímavost: Válka na konci světa. Ročník 19. První srpnové číslo z roku 1982, s. 30.

2.3 Události kolem roku 1833 a vstup Argentiny do sporu o nároky na svrchovanost nad Falklandskými ostrovy

Do roku 1776 byla Argentina součástí místokrálovství Peru. V tomto roce však bylo zřízeno nové s názvem Rio de La Plata a hlavním městem Buenos Aires. Po abdikaci Ferdinanda I. za přispění Napoleona prohlásilo mnoho států na Španělsku nezávislost. Od roku 1810 se prozatímní vláda místokrálovství nacházela právě v argentinském hlavním městě. Od roku 1816 vystupují Spojené laplatské provincie jako nezávislé.¹² Tak jako všechny ostatní latinskoamerické státy, i Argentina trvala na tom, že je nástupcem po Španělské říši, a tudíž má nárok na všechny země mezi Atlantikem a Andami a od Rio de La Plata až po Hornův mys. Toto rozhraní zahrnovalo i Malvínské ostrovy.¹³ Španělé se stáhli v roce 1811 z důvodu interních problémů ve vlastní říši. Nebyli schopni financovat některé kolonie z důvodu finančního vyčerpání z napoleonských válek. Na Malvínách při svém odchodu však zanechali obdobnou pamětní desku jako Britové.

V této době bylo okolí ostrovů využíváno pro lov velryb. Vše se změnilo v roce 1820, kdy se do celé věci poprvé zapojuje Argentina. Soukromá loď vedená Davidem Jewettem doplula na ostrovy a ty byly následně prohlášeny za argentinské državy.¹⁴ Samotná argentinská vláda se o přistání dozvěděla až za rok ze zahraničních novin. Přesto v roce 1826 vyslala na Malvíny svého prvního guvernéra Louise Verneta.¹⁵ Ve svém úřadu nevydržel dlouho. Vydával totiž rozporuplná nařízení ohledně lovu velryb v okolních vodách. Američané, kteří měli o tento druh výtěžku zájem, si s problémem poradili svérázně, když dopluli na Malvíny, zničili argentinské državy a zbavili ostrovy veškeré vlády.¹⁶ Akt agrese ze strany Američanů byl v mediální sféře rovněž s vysokou četností komentován. Informace, že Argentina čekala na odškodné za tento „pirátský čin“ přes padesát let, se objevila ve většině zkoumaných periodik.

¹² CHALUPA, Jiří, 1999. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 103.

¹³ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z [www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf](http://www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf)

¹⁴ Jewett měl údajně využít status argentinské vlády k vlastnímu prospěchu. Pod hlavičkou vlády měl vystupovat pouze za účelem zisku.

¹⁵ Falkland Islands Government. *Our Islands Our History*. [online]. [cit. 2019-14-10]. Dostupné z [www: http://www.falklands.gov.fk/assets/OurIslandsOurHistory.pdf](http://www.falklands.gov.fk/assets/OurIslandsOurHistory.pdf)

¹⁶ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z [www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf](http://www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf)

Významným se stal rok 1833, kdy 1. ledna připlula do Falklandských vod britská skupina, které velel J.J. Onslow. Ten opět vztyčil Union Jack a prohlásil ostrovy britskou državou. Oficiálně je území kolonií od roku 1840 a o rok později vyslala evropská velmoc na staronově nabytou půdu svého guvernéra.¹⁷ Pro lepší správu došlo v 50. letech 19. století k založení The Falkland Islands Company¹⁸, která dodnes drží více než polovinu ostrovního majetku, stará se o turisty, infrastrukturu a celkový chod ostrovů.¹⁹ S informací o existenci této společnosti přišel pouze Nový Orient, a to jak v kontextu zkoumaných periodik, tak i napříč odbornou literaturou k tématu.

2.4 Válka na konci světa

Doba, po kterou Spojené království ostrovy, dá se říci bez vážnějších problémů, spravovalo, byla dlouhá 149 let. Nová iniciativa z argentinské strany požadující přesun suverenity byla vzkříšena již od první Perónovy vlády, přičemž všechny další administrativy po něm se držely stejného diskurzu.²⁰

K rozhodné akci se však odhodlala až nově nastoupená administrativa vojenské junty pod vedením prezidenta Leopolda Fortunata Galtieriho. Ta neměla situaci ve své zemi pod kontrolou. Její členové se museli potýkat jak s nespokojeností občanů, spojenou s výrazným hospodářským úpadkem zapříčiněným tehdejšími režimy, tak s kritikou mezinárodní, v souvislosti s porušováním základních lidských práv.²¹ K výtkám vůči pravicovému režimu v Argentině, jehož praktiky, hlavně potlačování levice, odborů apod., se neslučovaly s komunistickým režimem, se uchýlily ve větší míře pouze časopisy. S jedním vyloženě kritickým komentářem se lze setkat ve Svobodném slovu. To je však výjimkou. Deníky psaly negativně o vojenské juntě velmi zřídka, a to i přesto, že její politika byla v mnohých ohledech protikladem té komunistické.

Než se spor rozvinul do ozbrojeného konfliktu, předcházela mu ještě jedna událost. Na jaře roku 1982 byl od argentinských břehů vyslán ledoborec vojenského námořnictva. Na palubě však nebyli vojáci, ale dělníci, mířící k Jižní Georgii (jednomu z ostrovů, který se považuje za součást Falkland). Ti zde měli v úmyslu zpracovávat šrot. Pracovníci se mimo své

¹⁷ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 10.

¹⁸ The Falkland Islands Company, 2017. *Company History*. [online]. 2017-01-31. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z [www: http://www.the-falkland-islands-co.com/about-us/company-history/](http://www.the-falkland-islands-co.com/about-us/company-history/)

¹⁹ FIH Group PLX. *Falkland Islands Company (FIC)*. [online]. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z [www: http://www.fihplc.com/company-profile/falkland-islands-company.php](http://www.fihplc.com/company-profile/falkland-islands-company.php)

²⁰ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 11-12.

²¹ Tamtéž, s. 14.

práce věnovali také prosazování argentinské suverenity, což demonstrovali vyvěšením své národní vlajky. Tento akt se setkal s velkým odporem britské vlády. Ta následně požadovala okamžité stažení veškeré argentinské posádky z ostrovů a vyjádřila odhodlání vyslat bojovou námořní flotilu.²²

Na tomto místě je vhodné pro úplnost zmínit všechny oblasti spadající pod Falklandské ostrovy – ty totiž rovněž figurovaly v bojích. Až do roku 1960 byly součástí Falkland Jižní Orkneje, Jižní Shetlandy, Grahamova země, Jižní Georgie a Jižní Sandwichovy ostrovy. Tzv. Argentinská smlouva však stav věcí změnila. Upravovala správu oblasti kolem jižního polárního kruhu a oddělila některé z ostrovů od Falkland. Předmětem války byly tedy v 80. letech kromě Malvín již pouze Jižní Sandwichovy ostrovy a Jižní Georgie.²³

Junta si ospravedlňovala získání Falkland mnoha okolnostmi, které se s odstupem času ukázaly jako mylné. Předně se vojenští vůdci domnívali, že území nemá pro Spojené království takovou důležitost a že by se ho stejně vzdalo. Právě vykonané škrty na ministerstvu obrany se staly dalším faktorem pro zvýšení sebevědomí vojenské vlády. Junta razila názor, že tak obrovské prostředky by Britové na obranu nedůležitých ostrovů nevydali.²⁴ Jejich přesvědčení potvrzuje i čas vydání obranné strategie Malvín – až 23. dubna, tedy 21 dní po vylodění argentinských vojsk.²⁵ Odhodlání M. Thatcherové pustit se na tak dalekou válečnou výpravu bylo mimo jiné formováno vůlí ostrovanů, oddaných občanů přejících si zůstat pod britskou korunou.²⁶

Operace Rosario, jak byla juntou nazvána invaze na ostrovy, se měla uskutečnit 1. dubna 1982. Moment překvapení se však nekonal a vylodění bylo posunuto kvůli počasí o den později. Přesto se Britové nezmohli na větší odpor. Argentina nic nepodcenila a pro účely vylodění poslala pětinasobek celkového počtu ostrovních obyvatel.²⁷ Tentýž den vlála na

²² Tamtéž, s. 30-34.

²³ Ministerio de Relaciones Exteriores y Culto República Argentina, Embassy in Czechia. *Otázka Malvínských ostrovů I.* [online]. [cit. 2019-10-14].

Dostupné z www: <https://eches.cancilleria.gob.ar/cs/content/ot%3%a1zka-malv%3%adnsk%3%bdch-ostrov%5%af-i>

²⁴ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 15 a 17.

²⁵ ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z www: <http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf>

²⁶ THATCHER, Margaret, 1996. *Roky na Downing street*. Praha: Naše vojsko, s. 127.

²⁷ Válka mezi Argentinou a Velkou Británií o Falklandské ostrovy, 2007. In: *Historický magazín*. [televizní pořad]. ČT24 31.3.2007 5:50 Dostupné též z www: [www: ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013)

ostrovech státní vlajka Argentinské republiky jako symbol znovunabytí svrchovanosti nad Malvínskými ostrovy. O den později se uskutečnily vojenské akce na zbylých dvou závislých územích a operace Rosario byla alespoň pro tuto dobu úspěšně završena.²⁸ Překvapivě o tomto aktu agrese informovaly oba deníky, tedy Rudé právo i Svobodné slovo, objektivně a neutrálně, když označily vylodění argentinských vojáků jako násilné obsazení ostrovů. Ostatní periodika byla v otázce tohoto tématu zdrženlivější, protože se válce věnovala až po jejím skončení, kdy už byl oficiální postoj k věci jasně vymezen. Vylodění vojsk junty opomíjí příspěvek argentinské ambasády, který násilnému aktu nevěnuje pozornost.

Vláda v Londýně nečekala tak razantní krok. Svou rezignaci okamžitě předložil ministr zahraničí Lord Carrington. Britové i tak velmi rychle zmobilizovali síly a již 5. dubna k ostrovům vyslali první námořní flotilu. Kabinet v čele s ministerskou předsedkyní se snažil zjednat si podporu u jiných států. Mimo státy EHS, které uvalily na Argentinu ekonomické sankce²⁹, se královská diplomacie těšila dalšího úspěchu v podobě embarga na dovoz zbraní, k němuž se přidaly mimo evropských států USA³⁰, Kanada, Austrálie, Nový Zéland a Japonsko.³¹

Celkově vyslal válečný kabinet do boje na obranu svrchovanosti ostrovů 65 lodí, 15 000 mužů (z čehož byla zhruba polovina připravena k výsadbám) a zásoby na tři měsíce bojových akcí. Nebylo výjimkou, že z důvodu škrťů v rozpočtu byla pro vojenské účely využita obchodní a výletní plavidla. Jedním z nich se stala i Queen Elizabeth II, největší pasažérská loď na světě, která vzbuzovala velký zájem médií, včetně těch československých³² (hlavně deník Rudé právo³³ nebo časopis 100+1 zahraniční zajímavost, který věnoval zaoceánské lodi celou jednu reportáž³⁴).

²⁸ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 58-60.

²⁹ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf

³⁰ Vzhledem ke svým zájmům v obou zemích byly Spojené státy americké v počátku konfliktu, alespoň oficiálně, v neutrálním postavení. Tzv. kyvadlová diplomacie tehdejšího ministra zahraničních věcí Alexandra Haiga měla obě strany usmířit. Zhruba od května se však postoj USA změnil a nebylo pochyb, že straní Velké Británii, což bylo později také oficiálně potvrzeno. Docházelo k výměně informací, USA poskytly mimo jiné britským lodím jako základnu ostrov Ascención, čímž se výrazně zkrátila vzdálenost mezi Spojeným královstvím a jejím zámořským územím v jižním Atlantiku.

³¹ K této strategii se nepřipojila Itálie, Španělsko a Irsko. Viz: FAJMON, Hynek, 1999. *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno: Barrister & Principal, s. 187.

³² HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 68-69.

³³ Např. ČTK, zr: USA se zapojují do konfliktu kolem Malvín. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 104 ze dne 4. 5. 1982, s. 7.; ČTK: Diplomatické jednání pokračují. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 112 ze dne 13. 5. 1982, s. 7. nebo ČTK: V OSN pokračují jednání o Malvínách. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 114 ze dne 15. 5. 1982, s. 7.

³⁴ REZZORI, von Gregor: Vybledlý symbol velkého světa. In *100+1 zahraniční zajímavost*. Ročník 19. Druhé zářijové číslo. s. 20.

Zároveň bylo pro účely boje zřízeno dvouseťmílové „zakázané“ pásmo kolem ostrovů a spolu s ním vydáno upozornění, že jakákoli argentinská loď zaměřená v lokaci tohoto pásu bude potopena.³⁵ Na konci dubna již Britové bez větších problémů dobyli zpět ostrovy Jižní Georgie.³⁶

Konflikt naplno eskaloval událostí z 2. května, kdy došlo k potopení argentinského křižníku General Belgrano. Tato akce si vyžádala nejvíce obětí za celou dobu konfliktu v rámci jedné operace a zejména argentinská strana tvrdí, že teprve tímto dnem odstartovala skutečná válka s cílem způsobit britské ztráty.³⁷ Na palubě zahynulo 368 mužů z celkem 1042člené posádky. Útok byl odsouzen světovou veřejností a přidali se i někteří spojenci. Loď se v době potopení nacházela mimo zakázanou zónu. Světová veřejnost však nevěnovala přílišnou pozornost britským prohlášením z 23. a 30. dubna, a tak nebylo dostatečně v povědomí upozornění deklarující útoky na všechny válečné argentinské lodě bez ohledu na to, kde se nacházejí. Tuto informaci námořnictvo hájící Malvíny mělo k dispozici. Křižník zároveň nebyl žádnou výletní lodí, nýbrž plnohodnotným vojenským nástrojem. Útok paralyzoval námořnictvo Argentiny a do konce války nedošlo na žádnou další operaci na moři.³⁸

Pro vítězství byla klíčová tři strategická místa nutná k ovládnutí. Jednalo se o letiště Port San Carlos, Goose Green a samozřejmě hlavní město Port Stanley. Při vylodění u San Carlos se Britové nesetkali s vážnějším odporem. Nejkrvavější bitva se odehrála o Goose Green. Vojska Jejího Veličenstva nakonec zvítězila i přes značnou početní převahu vojáků na druhé straně. Dopomohl jim k tomu hlavně profesionální výcvik v kombinaci s moderními technologiemi. Konkrétně lze zmínit např. noční vidění, díky němuž se mohli vojáci přemisťovat a útočit i v noci. Podle svědectví vojáků používali Argentinci nekalé praktiky, když právě v bitvě u Goose Green došlo na vyvěšení bílé vlajky, načež vojáci junty pokračovali v boji. Údajně mělo být využito také civilních letounů k průzkumným účelům. Užitečné informace pak měly být předány pozemním vojskům.³⁹

³⁵ Jak uvidíme dále, právě tato zakázaná zóna byla jedním z nástrojů pro podávání zkreslených a někdy vymyšlených informací.

³⁶ CHALUPA, Jiří, 1999. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 244.

³⁷ ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z [www: http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf](http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf)

³⁸ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 119.

³⁹ ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort

Od Goose Green byla již otevřená cesta ke kopcům kolem Port Stanley,⁴⁰ odkud mohly pozemní síly bombardovat území hlavního města. Právě jedna z těchto akcí si vyžádala i civilní oběti. V domnění, že jeden z domů ve středu města je neobydlený, byl vydán rozkaz k jeho odstřelení. Naneštěstí se v domě schovávaly tři ženy. Ani jedna útok nepřežila.⁴¹ Každopádně i přes odpor generála Galtieriho protěžujícího strategii boje až do poslední kapky krve se na vlastní zodpovědnost místního velení vojáci junty vzdali a 14. června začalo vyjednávání o příměří.⁴² Tentýž den byla podepsána kapitulace. Generál Menéndez se postavil prezidentu Galtierimu a na vlastní odpovědnost ukončil zbytečná jatka. Vzněl pouze formální požadavek k zachování cti vojáků. Britové vyhověli, a proto mohli Argentinci vystupovat pod vlastním velením, vrátit se na pevninu pod vlastní vlajkou, a dokonce si ponechat vlastní bojové zástavy.⁴³

Zajato bylo pouze 593 Argentinců, většinou z řad důstojníků a vojenských specialistů. Britská strana si od tohoto rozhodnutí slibovala především zamezení dalších nepřátelství. Zajatci byli propuštěni domů o měsíc později, ostatním vojákům bylo umožněno odjet bezprostředně po kapitulaci. Jelikož velení v Buenos Aires nemělo zájem na vrácení těl padlých, zřídila britská posádka argentinský vojenský hřbitov u Goose Green. Obřadu s vojenskými poctami se dočkaly oběti z celého ostrova.⁴⁴

Konflikt přinesl na obou stranách značný počet obětí a materiálních škod. Na britské straně zahynulo 255 osob vč. tří civilních obyvatelek zabitých omylem vlastní dělostřeleckou palbou. Argentina ztratila 746 vojáků.⁴⁵

Leavenworth. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z www: <http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf> srov. Válka mezi Argentinou a Velkou Británií o Falklandské ostrovy, 2007. In: *Historický magazín*. [televizní pořad]. ČT24 31.3.2007 19:10 Dostupné též z www: [www: ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013)

⁴⁰ Argentinci nazývané Puerto Argentino

⁴¹ ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z www: <http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf>

⁴² CHALUPA, Jiří, 1999. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 245.

⁴³ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 199.

⁴⁴ Tamtéž, s. 201.

⁴⁵ Válka mezi Argentinou a Velkou Británií o Falklandské ostrovy, 2007. In: *Historický magazín*. [televizní pořad]. ČT24 31.3.2007 24:00 Dostupné též z www: [www: ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013)

2.5 Reakce OSN a její příslušné kroky

Organizace Spojených Národů podnikla za dobu své existence několik kroků ohledně otázky Falklandských ostrovů. Celkem v této věci vydala přes deset rezolucí.⁴⁶ Níže budou stručně zmíněny nejdůležitější výnosy spolu s jejich významem. Pro účely práce postačí pouze dokumenty vydané před a v průběhu války. Jak bude uvedeno v analytické části, deníky několikrát kroky OSN zmiňovaly a často docházelo k jejich nepřesné interpretaci či úpravě informací tak, aby korespondovaly s názorovou linií periodik. Rezoluce v mnoha případech nebyly vyjádřeny správně a ve smyslu, jakém bylo jejich vydání myšleno. Proto je důležité načrtnout jejich přesný význam.

Úplně první dokument, který je možné vztáhnout k tématu závislosti Falklandských ostrovů, je Rezoluce 66/1 z roku 1966. Vytvářela seznam nesamosprávných teritorií, kterým dávala prostor pro uznání práva sebeurčení místních obyvatel podle jejich vůle. Falklandy tak byly poprvé oficiálně na půdě OSN uznány jako britské území, a to zapsáním na tento seznam k Velké Británii. Co se týče Argentiny, ta proti tomuto výnosu podávala pravidelné protesty, avšak příslušná rezoluce byla přesto schválena.⁴⁷

Deklaraci nezávislosti koloniálním zemím a národům poskytuje výnos 1514 z roku 1960. Současně opětovně zdůrazňuje právo na sebeurčení občanů. Ti mají možnost určit si svobodně jejich politické postavení a sledovat vzájemný hospodářský, sociální a kulturní rozvoj. Apeluje na ukončení kolonialismu v jakékoli podobě. Zdůrazňuje, že jakýkoli pokus zaměřený na částečné nebo úplné narušení národní jednoty a územní celistvosti země je neslučitelný s cíli Charty OSN.⁴⁸ Právě zde se nachází rozpor mezi oběma zeměmi. Velká Británie se mimo jiné odvolávala na princip sebeurčení ostrovanů. Ti mají podle Britů svobodné právo stanovit si, zdali chtějí zůstat pod Spojeným královstvím či nikoli. Několikrát se v této věci vyjádřili kladně a samotní ostrované utvořili dokonce výbor, který působil přímo na půdě OSN. Naproti tomu Argentina popírá užití principu sebeurčení, neboť ostrované nejsou původními obyvateli. Naopak obviňuje protistranu z narušení územní integrity.

⁴⁶ South Atlantic Council, 2012. *United Nations Documents on the Falklands-Malvinas Conflict*. [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/UN/UN-LIST.HTM](http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/UN/UN-LIST.HTM)

⁴⁷ Rezoluce 66/1. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/69/UN_General_Assembly_Resolution_66_%281%29.pdf](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/69/UN_General_Assembly_Resolution_66_%281%29.pdf)

⁴⁸ Rezoluce 1514. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: https://www.sfu.ca/~palys/UN-Resolution%201514.pdf](https://www.sfu.ca/~palys/UN-Resolution%201514.pdf)

Od roku 1965 jsou v platnost přijímány rezoluce (např. 2065 (XX) z roku 1965 a další), jež se vztahují konkrétně na otázku Falkland. Většinou instituce apeluje na obě vlády, aby pokračovaly v nastolených jednáních a snažily se najít mírové řešení sporu. Od 70. let lze pozorovat náklonnost OSN směrem k latinskoamerické zemi, když vyzdvihuje snahu Argentiny podněcovat jednání. Instituce naopak vyzývá Velkou Británii k rozhodnějším akcím a větší aktivitě v rámci jednacích procesů.⁴⁹

Výnosy č. 502 a 505 z dubna a května 1982 již bezprostředně reagují na vojenské akce kolem Falklandských ostrovů. Společně jsou československými médii nejvíce citovány (obzvláště Rezoluce 502) a zkreslovány ve prospěch Argentiny. Rezoluce 502, reagující na invazi vojsk junty, vzešla v platnost jeden den po vylodění vojáků. Ve svém úvodu apeluje na obě vlády, aby se zdržely použití násilí nebo jeho hrozby. Následně se však zaměřuje na latinskoamerickou zemi, když vyjadřuje hluboké znepokojení zprávami o invazi provedenou ozbrojenými složkami její armády a požaduje okamžité zastavení nepřátelství, stažení všech argentinských sil z Falkland a vyzývá obě strany k diplomatickému řešení. Rezoluce byla přijata těsným výsledkem. Zajímavostí je, že SSSR nevyužil své právo veta, ale pouze se zdržel hlasování.⁵⁰ Zpočátku konfliktu držely diskurz neutrality i sdělovací prostředky. Postupem času se však stanovisko obracelo ve prospěch vojenské junty.

Média často stanovisko OSN interpretovala ve prospěch Argentiny, avšak opak byl pravdou. Ve skutečnosti byl výsledek rezoluce pro vojenskou juntou velkou prohrou na diplomatickém poli, neboť požadoval stažení pouze jejích vojsk, o těch britských nebyla ani zmínka. Takže pokud by tak Argentinci neučinili (což se stalo), umožňovalo to Spojenému království použít sílu, a přitom se odvolat na akt sebeobranu povolený Chartou OSN. Tento postoj byl také později obecně akceptován.⁵¹

Co se týče Rezoluce 505 z 21. května, jde již toliko o stvrzení aktu předchozího spolu s reakcí na zhoršenou situaci nastalou na bitevním poli, v souvislosti s absencí efektivního diplomatického řešení. OSN prostřednictvím výnosu 505 zmocňuje Generálního tajemníka do role prostředníka a jakéhosi vyjednavače mezi znesvářenými státy. Tímto mandátem je mu

⁴⁹ South Atlantic Council, 2012. *United Nations Documents on the Falklands-Malvinas Conflict*. [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/UN/UN-LIST.HTM](http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/UN/UN-LIST.HTM)

⁵⁰ Rezoluce 502. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: http://unscr.com/en/resolutions/doc/502](http://unscr.com/en/resolutions/doc/502)

⁵¹ HRBEK, Jaroslav, 1999. *Válka o Falklandy 1982*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, s. 73.

kladen na bedra náročný úkol, a to navázání kontaktu s oběma vládami s cílem co nejrychleji ukončit násilí a prosazovat zásady schválené Valným shromážděním Rezolucí 502.⁵²

Ke konci konfliktu na začátku června byl předložen Španělskem a Panamou na půdě OSN návrh na okamžité zastavení palby. Královské vojsko však v této fázi nemělo zájem řešit spor mírovou cestou. Jako oficiální argument vláda uvedla, že schválení návrhu nezaručuje okamžité stažení vojsk latinskoamerického státu z ostrovů. Británie byla později nucena použít z mandátu stálého člena Rady bezpečnosti OSN právo veta. Ke svému spojenci se přidaly i USA, jejichž počínání bylo ale poněkud nešťastné. Bezprostředně po hlasování uvedla zástupkyně Kirkpatricková do médií, že se Spojené státy měly hlasování zdržet, ale tato informace dorazila k delegaci pozdě.⁵³ Na diplomatické rovině asi nejrozporuplnější akt vyvolal velkou vlnu negativních odezev. Všimly si toho i československá média, neboť Británie rozhodla o své vlastní věci na půdě mezinárodní organizace, navíc v tak důležité otázce jako je okamžité položení zbraní. Druhá strana přitom nedostala jakoukoli šanci se k návrhu vyjádřit, i když se jí bezprostředně týkal a měla na něm nejvyšší zájem.⁵⁴

2.6 Shrnutí nároků obou zemí

V této podkapitole dojde k sumarizaci těch nejdůležitějších argumentů, které obě strany předkládají ve vztahu ke svým nárokům na suverenitu nad ostrovy.

2.6.1 Argentina

Jako nástupnický stát po Španělském království a reprezentant nezávislých provincií Rio de la Plata má krom pevninských území nárok také na ty zámořské, mezi které patří i Malvínské ostrovy. To dokládá papežská bula z roku 1493 nebo smlouva z Utrechtu z roku 1713. Měl by tedy být uplatněn princip *Uti Possidetis Juris*.^{55 56}

Kdyby Británie měla uplatnit princip předchozí okupace a tím i svrchovanost nad ostrovy, mohlo Španělsko tvrdit, že převzalo ještě dřívější práva – a to od Francouzů, protože

⁵² Rezoluce 505. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: unscr.com/en/resolutions/505](http://www.unscr.com/en/resolutions/505)

⁵³ NOSSITER, D. Bernard. U.S. and the British Veto Resolution on Falklands. *The New York Times*. [online]. 1982. [cit. 2019-10-17]. ISSN 1553-4331. Dostupné z [www: https://www.nytimes.com/1982/06/05/world/us-and-the-british-veto-resolution-on-falklands.html](https://www.nytimes.com/1982/06/05/world/us-and-the-british-veto-resolution-on-falklands.html)

⁵⁴ ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf](http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf)

⁵⁵ Tamtéž

⁵⁶ *Uti Possidetis Juris* je principem mezinárodního práva, který slouží k zachování hranic kolonií vznikajících jako státy. Viz: Cornell Law School Legal Information Institute. *Heslo Uti Possidetis Juris*. [online]. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: https://www.law.cornell.edu/wex/uti_possidetis_juris](https://www.law.cornell.edu/wex/uti_possidetis_juris)

ti okupovali ostrovy jako úplně první a jejich nároky později španělská strana legálně odkoupila. Británie se svým stažením lidského kapitálu v roce 1774 prakticky vzdala suverenity, protože dalších šedesát let na ostrovech nikdo nebyl. Pamětní deska nemůže stačit k udržení území.

Území nemohlo být terra nullis (tedy země nikoho) ani Vernet nemohl být považován při záboru ostrovů za piráta, protože jednal jako autorizovaný guvernér Argentiny a působil zde v přenesené působnosti jako vykonavatel politiky rybolovu. Z toho následně vyplývá, že britská okupace v roce 1833 byla nezákonná, bez souhlasu Argentiny, která svá práva nad ostrovy nikdy nepostoupila. Navíc soustavně protestovala proti britské okupaci.⁵⁷

Vylodění argentinských vojáků z 2. dubna nemůže být posouzeno jako invaze, protože ta nelze provést na svém vlastním území. Poslední bod se týká práva ostrovanů na sebeurčení. Obyvatelům Malvín jej nelze přidělit, jelikož nejsou původními osadníky. Naopak, Malvíny v rukou Britů narušují sebeurčení milionů Argentinců a územní celistvost celého státu.⁵⁸

2.6.2 Velká Británie

Spojené království nikdy neuznalo platnost papežské buly z roku 1493 ani pozdější dohody. Se smlouvou z Utrechtu sice ostrovní země souhlasila, smlouva se však měla týkat pouze území, jejichž suverenita byla v době přijetí dokumentu jasně vyřešena. Falklandy tento požadavek nesplňovaly, a proto nemohou být předmětem utrechtské dohody. Jiný názor zastává Britská strana rovněž ohledně španělských práv. Španělsko nezískalo práva převodem z Francie. Přestože Francouzi na ostrovech jako první založili osadu, historicky dřívější spojení s ostrovy měla Británie, která se zde vylodila a ostrovy objevila jako první.

Stažení svých obyvatel v roce 1774 z ekonomických důvodů nezavdává důvod k tomu, aby se někdo domníval, že se Britové zřikají svých nároků. Zájem z úst vlád Spojeného království byl pravidelně prezentován, a navíc Velká Británie nikdy nepřijala nároky nově ustavených republik na Španělsku. Britská vidina *Uti Possidetis Juris* byla taková, že hranice se týkají pouze pevniny, nikoli ostrovních částí.

⁵⁷ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z [www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf](http://www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf)

⁵⁸ ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf](http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf)

USA ani Spojené království nikdy neuznali formální kontrolu ostrovů Argentinou v letech 1820-1832. Vernet byl podle nich pouze dobrodruh, jehož využila argentinská vláda k prosazení svých zájmů na ostrovech. Navíc se později dopustil pirátství proti americkým lodím, když nezákonně řídil a spravoval politiku rybolovu.

Co se týče událostí z roku 1833, britský návrat byl nutný. Území se nacházelo ve stavu anarchie, a i kdyby se nepodařilo prokázat opětovné obnovení britské suverenity po 59 letech nepřítomnosti obyvatel britské národnosti, ostrovy získaly i tak status terra nullis – tedy země nikoho, a tak je mohl kdokoli legálně získat okupací.

Formální protesty latinskoamerická země nevznášela až do roku 1945. Před tímto datem nelze vnímat výraznější námitky. Příčinou toho může být vychytralost Argentiny. Do druhé světové války byla totiž evropská velmoc jejím významným obchodním partnerem. Ještě v roce 1947 druhým největším, pak se podíl Spojeného království na chod argentinské ekonomiky prudce propadal.⁵⁹ S upadajícím vlivem Británie na argentinskou ekonomiku pak lze pozorovat stupňování aktivity na diplomatickém poli ve věci postoupení suverenity nad Falklandskými ostrovy.

Při popření všech dosavadních argumentů může britská strana dále namítat, že dlouhodobá přítomnost na určitém území sama o sobě potvrzuje nabytí suverenity nad daným místem. Do roku 1833 nebyla na ostrově žádná stálá populace a kultura. To se změnilo s příchodem Britů. Ani dlouhodobé protesty nemohou narušit téměř 150 let trvající výkon suverenity a autority.⁶⁰ Tvrzení o tom, že britská správa ostrovů narušuje územní integritu Argentiny, rovněž nemůže být bráno v potaz. Ostrovy vzdálené v nejbližším místě více než 500 km od pevniny nemohou narušit územní celistvost státu.⁶¹

Jedním z nejdůležitějších faktorů však zůstává právo na sebeurčení, kterým by ostrované měli disponovat. Ti několikrát potvrdili, že chtějí zůstat pod britskou nadvládou. V roce 1964 výbor tvořený z obyvatel Falkland na půdě OSN zdůraznil, že jsou hrdými obyvateli britské koruny a nechtějí na tom nic měnit. Argentině byl předložen v roce 1981 návrh na zmrazení sporu o suverenitu, ta jej však odmítla. Vláda Spojeného království nemohla dopustit,

⁵⁹ CHALUPA, Jiří, 1999. *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 209.

⁶⁰ GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf

⁶¹ MUELLER M. Brian, 1983. Falkland Islands: Will the Real Owner Please Stand Up. In: *Notre Dame Law Review*. 58(3), s. 616-634.

aby se její lidé stali ze dne na den občany státu, ve kterém vládne vojenská junta a dochází k potlačování základních lidských práv a hodnot. Rovněž argument, že nejde o původní obyvatele, ale kolonialisty, je lichý. V té době mnoho podobných oblastí v Jižní Americe osidlovali Evropané a odsouvali domorodce. V tomto případě však Britové nikoho nevyhnali. Připluli na prázdné ostrovy, a proto by měli být oni považováni za původní obyvatele.⁶²

3 Mediální sféra a její ukotvení v tehdejší legislativě, důležitost médií pro budování socialistické společnosti. Vliv a praktiky médií v době normalizace

Kapitola se ve stručnosti věnuje postavení československých médií v éře komunismu od převratu v únoru 1948. V tomto období se formovaly všechny důležité zákony, cenzurní opatření a další nástroje k potlačení sdělovacích prostředků. Nejméně prostoru bude věnováno úseku mezi lety 1968-1969, kdy došlo k výraznému uvolnění a dosavadní zvyklosti se začaly měnit. Zrušení cenzurních opatření, svoboda slova a celkový liberální ráz nevyovídá o situaci z roku 1982, kdy byly sdělovací prostředky opět pevně v rukou komunistického režimu. Reforma mediálního prostoru nebyla dokonána a po okupaci sovětskými vojsky nastala normalizace, která se vztahovala mimo jiné i na hromadné sdělovací prostředky. Normalizační stav médií pokračoval až do převratu v roce 1989.

3.1 Média jako nástroj komunistické moci

Po převratu v únoru 1948 nastoupil komunistický model veřejné komunikace a sdělovací prostředky dostaly novou úlohu v harmonizaci s totalitním režimem. Snahou bylo maximalizovat kontrolu KSČ nad mediálním obsahem, zamezit přístup občanů k nežádoucím informacím a orientovat jejich názory tím správným směrem, tj. vychovávat společnost a vést jejich myšlení v souladu s marxisticko-leninistickou ideologií. Média ze své činnosti již nebyla odpovědná veřejnosti, ale straně.⁶³ Cestou k prosazení nového diskurzu došlo ke zrušení několika periodik a byla zavedena regulace tiskařského papíru. Jeho přiděl řídilo příslušné

⁶² GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf

⁶³ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 137.

vydavatelství. Zároveň také určovalo výši nákladu jednotlivých periodik.⁶⁴ Jakékoli nově vzniknuvší muselo být navíc povoleno stranou.⁶⁵

V rámci Národní fronty vznikl Ústřední akční výbor, jehož součástí byla také kulturní komise. Ta měla za úkol jednak odstranit odpůrce režimu (např. ze Svazu českých novinářů nebo spisovatelů), hlavním cílem však bylo započít výstavbu všeobecně přijímaného kulturního rámce napříč celým státem. Od této doby, až do revoluce v roce 1989, rozlišujeme kulturní tvorbu na oficiální a neoficiální – ta byla pronásledována, potírána a likvidována.⁶⁶

Nově vznikly instituce k zajištění cenzurního⁶⁷ a propagandistického⁶⁸ obsahu. Jedna z nich, Hlavní správa tiskového dohledu, měla široké spektrum působnosti – od divadelní činnosti, periodik až po pohlednice či úmrtní oznámení. Hlavním úkolem bylo zabránit odhalení státních tajemství nebo jiných informací, u nichž není v obecném zájmu jejich zveřejnění.⁶⁹ Svůj vliv si nadále držela strana nebo také Ideologická komise sekretariátu ÚV KSČ. Hlavní správa tiskového dohledu pracovala v předběžné cenzuře – v každé redakci musel být přítomný cenzor s příslušným služebním číslem. Obsah bez označení nemohl být vydán.⁷⁰ V roce 1966 se Hlavní správa tiskového dohledu přejmenovala novým tiskovým zákonem na Ústřední publikační správu. Novinkou proti stavu předchozímu bylo oficiální přiznání cenzurní organizace, jejíž rozhodnutí mohlo být tím pádem napadeno soudní cestou.⁷¹

Zmínit je třeba některé zákony a vyhlášky, které určovaly totalitní ráz tiskovin. Prakticky okamžité odstranění nevyhovujících novinářů umožňoval zákon 101/47 Sb. O postavení redaktorů. Ministerstvo informací si vyhláškou z roku 1948 zajistilo, že vydávání periodik bezpodmínečně podléhá jeho povolení. Další výnos úřadu s číslem 696 pak rovněž výrazně zasahuje do činnosti mediálních složek. Upravuje totiž hospodaření s tiskařským papírem,

⁶⁴ Tamtéž, s. 217.

⁶⁵ Tamtéž, s. 138.

⁶⁶ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, str. 249-250.

⁶⁷ Cenzuru můžeme definovat jako politický zásah institucí do sdělovacích prostředků v rámci kontroly a zamezení toku určitého druhu informací. Viz např.: JIRÁK, Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2009. *Masová média*. Praha: Portál, s. 364.

⁶⁸ Definice propagandy viz. Žantovský: Propaganda je „umění nutit lidi dělat to, co by nedělali, kdyby měli k dispozici všechny údaje o předmětu“, nebo „Propaganda je úmyslné a systematické úsilí vytvářet percepce, manipulovat myšlení a bezprostřední jednání s úmyslem dosáhnout takové reakce, které jsou v souladu s požadovanými cíli propagandy“. Viz: ILOWIECKI, Maciej, Tadeusz, ŽANTOVSKÝ, Petr, 2008. *Manipulace v médiích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, s. 40. ISBN: 978-80-86723-50-1

⁶⁹ Tamtéž, s. 257

⁷⁰ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 139.

⁷¹ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, s. 292.

jehož nedostatek byl jednou z největších bolestí tehdejších deníků. Stálý přísun byl zajišťován pouze Rudému právu. Stát se stal jediným distributorem, a tak si zajistil vliv na všechna tištěná média. Rok 1948 zahrnuje i další zákony. Jmenovat můžeme zákon 123/1948 Sb. O znárodnění polygrafických podniků spolu s ustanovením 137/1948 Sb. O postátnění Českého rozhlasu.

Úlohu tisku napomáhat a směřovat lid k socialistické společnosti definoval tiskový zákon 184/1950 sb. Největší průlom však představoval nový, všezahrnující tiskový zákon. Nesl označení 81/1966 Sb. O periodickém tisku a dalších sdělovacích prostředcích. Jeho úlohou bylo přesně formulovat pravidla pro vydávání tisku. Přiznal, definoval a legalizoval cenzuru a přejmenoval Hlavní správu tiskového dohledu na Ústřední publikační správu.⁷² Podle tiskového zákona mohly vydávat periodický tisk pouze „politické strany, dobrovolné společenské organizace, státní orgány, vědecké a kulturní instituce a hospodářské a jiné organizace k plnění svých společenských úkolů.“⁷³ V praxi vycházely tyto deníky: Rudé právo zřizováno Komunistickou stranou, Lidová demokracie Československou stranou lidovou, Svobodné slovo Československou stranou socialistickou, deník práce organizací ROH (rozvoj zaznamenaly také časopisy pracovních závodů). Dále Mladá fronta vydávána Československým svazem mládeže, ABC mladých techniků a přírodovědců atd.⁷⁴ Financování deníků přešlo pod státní rozpočet, což sice řešilo některé existenční problémy, na druhou stranu došlo k posílení jejich závislosti na státním aparátu.⁷⁵

Jako jediný informační zdroj měla monopol Československá tisková kancelář, která během 50. let pohltila všechny dosud samostatně fungující organizace.⁷⁶ V ČTK proběhly po převratu rozsáhlé zaměstnanecké čistky, jejichž důsledkem byl ústup od kvalitního obsahu. Nově dosažení a prověření lidé informovali pouze v souladu s výkladem strany nebo SSSR. ČTK zřídila po vzoru Rakouska také systém důvěrného zpravodajství. Jeho úkolem se stalo monitorování aktivity exilu v zahraničí.⁷⁷

⁷² KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 142-143.

⁷³ Zákon č. 81/1966. o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích. [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z www: <https://www.koncelik.eu/tiskovy-zakon-81-1966/>

⁷⁴ Národní muzeum. *Databáze novin a časopisů (1918-1989)*. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: [http://www.dvacatestoleti.eu/data/files/Databaze_novin_a_casopis%C5%AF_\(1918_-_1989\).pdf](http://www.dvacatestoleti.eu/data/files/Databaze_novin_a_casopis%C5%AF_(1918_-_1989).pdf)

⁷⁵ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, s. 259.

⁷⁶ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 143.

⁷⁷ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, s. 340.

3.2 Uvolnění v době Pražského jara a cesta zpět k totalitnímu rázu sdělovacích prostředků

Reformní procesy odstartovaly odchodem Antonína Novotného z funkce prvního tajemníka ÚV KSČ. Jeho následovníkem se stal Alexander Dubček. Vedle známých reformních procesů, jakými byla debata o vedoucí funkci KSČ ve společnosti, prakticky otevření hranic a dalších obrodných dějů, bylo uvolnění promítnuto i do obsahu, vedení a celkovému přístupu k médiím.⁷⁸

Otevřená diskuze bez cenzurních opatření a širší škála témat se společně stávají přímým důsledkem ztráty vlivu Ústřední publikační zprávy. Jindy tabuizovaná témata mohla být nyní veřejně diskutována. Ať už se jednalo o zpochybňování vedoucí úlohy strany, okolnosti týkající se smrti Jana Masaryka apod.⁷⁹ Vrcholem byl zákon 84/1968 Sb., který prohlašoval cenzuru a „jakékoli zásahy státních orgánů proti svobodě slova“⁸⁰ za nepřijatelné.

Reformy se však neudržely dlouho. Srpnovými událostmi se věci vrátily zpět do původních kolejí. Normalizační dobu završilo nahrazení Dubčeka Gustavem Husákem. Ten ihned po nástupu do funkce sdělil, že klíčovým prvkem k získání opětovné politické kontroly v zemi je ovládnutí tisku, rozhlasu a televize.⁸¹

Celkově byl zrušen enormní počet tiskovin. Největší dopad pocítily týdeníky (z 203 na 186) a měsíčníky (z 398 na 282). Počet deníků se příliš nezměnil. Většina z nich nepokryla efektivně poptávku kvůli nedostatku tiskařského papíru. Deníky Lidová demokracie nebo 100+1 zahraniční zajímavost byly nedostatkovým zbožím.⁸²

⁷⁸ Spojencem tzv. reformního křídla komunistické strany se měl stát právě mediální prostor. Viz: KONČELÍK, Jakub, 2008. *Sborník Národního muzea v Praze. Média Pražského jara; Zrod reformu a demokratizace novinářské práce*. [cit. 2019-10-19]. Praha: Národní muzeum. 53(65-70). Z důležitých textů podnětujících reformy můžeme jmenovat článek Smrkovského „Oč dnes jde?“ uveřejněného ve 24. ročníku deníku Práce, dále Akční program (ten měl mimo jiné zajišťovat svobodu tisku a shromažďování) viz: BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, s. 286. a 2000 slov Ludvíka Vaculíka. Stať apelující na zpomalení komunistických reform kritizovala dosavadní politiku KSČ a nabádala občany k protestům. Viz: Český rozhlas, 2018. *Dva tisíce slov – Přečtěte si dokument, který komunisté považovali za pokus o kontrarevoluci*. [online]. Praha: Český rozhlas. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/dva-tisice-slov-precete-si-dokument-ktery-komuniste-povazovali-za-pokus-o-7232081>

⁷⁹ KONČELÍK, Jakub, 2008. *Sborník Národního muzea v Praze. Média Pražského jara; Zrod reformu a demokratizace novinářské práce*. Praha: Národní muzeum. 53(65-70).

⁸⁰ Zákon č. 84/1968 Sb. [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z www: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-84>

⁸¹ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 214.

⁸² Národní muzeum. *Média v době normalizace od dubna 1969 do listopadu 1989*. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: [http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989\(1\).pdf](http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989(1).pdf)

V roce 1969 byl zveřejněn v Rudém právu manifest Slovo do vlastních řad. Kritizoval aktivity Svazu československých novinářů v době Pražského jara. K manifestu přidávalo svůj podpis až do června téhož roku na 350⁸³ novinářů a pracovníků médií.⁸⁴ Po zredukování počtu redakcí přišly na řadu čistky zaměstnanců v těch fungujících. Celá třetina tehdejších novinářů v Československu nuceně opustila své povolání.⁸⁵

Na konci roku 1970 byl ÚV KSČ přijat text dokumentu Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. Měl za úkol vykreslit negativní vliv médií, jejichž obsah údajně splýnul se zájmy imperialistů ze západu. O rok později došlo ke zneplatnění dosavadních novinářských průkazů, a tak byli nepotřební žurnalisté definitivně vymazáni – nové dostali pouze vhodní kandidáti. Svůj přerod k politice ÚV KSČ potvrdili publicisté na 6. sjezdu československých novinářů. Jejich organizace se stává součástí Národní fronty⁸⁶ a jako jediný novinářský orgán oficiálně a otevřeně podporuje politiku ÚV KSČ. „Periodický tisk, rozhlas a televize byly veřejným projevem normalizace“.⁸⁷ Vykonávání stranické politiky, práce ve prospěch socialistické společnosti v rámci marxisticko-leninských idejí a mnoho dalších náležitostí upravoval dokument Zásady etiky socialistického novináře z roku 1977. Popření nezávislosti médií jest dokonáno také institucionálně.⁸⁸

Na rozdíl od období po roce 1948 existovala vedle ČTK další tisková agentura jménem Orbis. Její zřízení však bylo čistě formální a absolutní monopol v šíření informací stále držela ČTK.⁸⁹ Vedle TASS a APN Československá tisková kancelář rovněž disponovala výhradním postavením k informacím ze zahraničí. Její zahraniční zpravodajové byli většinou členy STB. Co do počtu zastoupení v cizích státech nebyla nikterak zahanbena. Styky se udržovaly s 62 zahraničními agenturami a stálé zastoupení bylo možno pozorovat v 21 zemích světa.

⁸³ Česká televize. *Signatáři prohlášení Slovo do vlastních řad*. [online]. Praha: Česká televize. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/1968-1969/1969/signatari-prohlaseni-slovo-do-vlastnich-rad/>

⁸⁴ Česká televize. *Slovo do vlastních řad*. [online]. Praha: Česká televize. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z [www: https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/1968-1969/1969/slovo-do-vlastnich-rad/](https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/1968-1969/1969/slovo-do-vlastnich-rad/)

⁸⁵ Národní muzeum. *Média v době normalizace od dubna 1969 do listopadu 1989*. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z [www: http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989\(1\).pdf](http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989(1).pdf)

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, s. 336.

⁸⁸ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál. s. 334.

⁸⁹ BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK Jan, KÖPPLOVÁ, Barbara, 2011. *Dějiny českých médií od počátku do současnosti*. Praha: Grada Publishing, s. 211.

ČTK směla vydávat informace z ciziny až poté, co je vydala tisková agentura TASS. Ta je však vydávala mnohdy s velkým zpožděním, vžilo se úsloví „Dočkej času jako Četka TASSu”.⁹⁰

Funkce paralelní agentury Orbis spočívala hlavně k propagování Československa v zahraničí, kde spolupracovala s tamními institucemi a vydávala zahraniční noviny.⁹¹

Změnou oproti praktikám z období tranzice prošel i cenzurní systém. Zákonem 180/1980 sb. došlo ke zřízení Federálního úřadu pro tisk a informace. Byl přímo podřízen vládě, schvaloval obsah hlavních deníků a povoloval jejich registraci. Jeho zástupci dostávali na poradách ÚV KSČ informace ohledně obsahu na následující období. Všechna periodika v oficiální distribuci byla řízena buď přímo z ÚV nebo prostřednictvím jemu podřízených institucí⁹². Každý z autorů si hleděl toho, aby jej jeho články nedostaly do problémů. Předběžná cenzura již nebyla uplatňována, své místo zaujímala díky existenčním hrozbám redaktorů hierarchická autocenzura – žurnalisté „jsou z obavy z ohrožení služebního postupu či dokonce ze ztráty zaměstnání čím dál častěji ochotni utajovat informace nepohodlné pro jejich šéfy”.⁹³

V roce 1975 připojilo Československo svůj podpis k dohodě v rámci celoevropské konference o bezpečnosti a spolupráci v Helsinkách, kdy se mimo jiné signatářské státy zavazovaly k respektování lidských práv a svobod, svobody myšlení, svědomí, náboženství a přesvědčení. V praxi tyto ideje nedostály naplnění, a tak byl jedním z popudů vznik Charty 77. Jisté oživení přinesl pak nástup Gorbačova jako generálního tajemníka ÚV KSS. K jeho programu společenské přestavby se formálně přihlásilo i Československo, výsledky lze ale spatřovat až od roku 1989.⁹⁴

4 Analýza tiskovin

Svůj prostor dostává analýza dobových médií. Jak již bylo v úvodu naznačeno, jsou do analýzy zařazeny dva deníky (Rudé právo a Svobodné slovo), jeden populárně-naučný časopis (100+1 zahraniční zajímavost), příspěvek z akademické literatury (článek Jiřího Hrona z redakce Nového Orientu) a exilová média (časopis Západ se střediskem v kanadské Ottawě a časopis Demokracie v exilu, který vydávali emigranti z Hnutí křesťanských demokratů).

⁹⁰ Tamtéž, str. 296 a 347

⁹¹ Národní muzeum. *Média v době normalizace od dubna 1969 do listopadu 1989*. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z [www: http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989\(1\).pdf](http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989(1).pdf)

⁹² KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 209-211.

⁹³ ILOWIECKI, Maciej, Tadeusz, ŽANTOVSKÝ, Petr, 2008. *Manipulace v médiích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, s. 104. ISBN: 978-80-86723-50-1

⁹⁴ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 203-208.

Zachycena budou jednotlivá stanoviska dostupných listů zvláště, dojde i ke komparaci nashromážděných dat. Takto obsáhlá analýza by měla poskytnout jednak odpovědi na stanovené výzkumné otázky, jednak ale průřezovou komparaci napříč celým spektrem zkoumaných materiálů. Výsledkem by měl být náhled různých sdělovacích prostředků na ozbrojený konflikt o Falklandské ostrovy.

4.1 Definice výzkumných otázek

K dosažení formulovaného cíle je třeba stanovit základní výzkumné otázky, na které se analýza bude snažit odpovědět:

1. Jaké kategorie příspěvků se objevily ve zkoumaném období a kolik prostoru periodikum válce věnovalo?⁹⁵
2. Které ze stran se deník/časopis přiklonil a jak se případné preference projevovaly?
3. Jak bylo zacházeno s fakty?
4. Využilo některé z periodik tématu k propagandistickým účelům?
5. Jaký byl vliv autorských komentářů ve srovnání se zprávami ČTK?⁹⁶

4.2 Metoda práce

Jako základ pro další postup je nutné určit pracovní metody, které budou udávat ráz a směr celé analýze. Protože je však zkoumaný vzorek poměrně široký a vykazuje různé náležitosti, je třeba ke každému z nich přistupovat odlišně. Hlavním požadavkem práce je však zjistit postoj jednotlivých druhů médií, a proto předmětem výzkumu každého z nich bude obsah. Práce neslouží k žurnalistickým účelům. Cílem je především vybrat na základě obsahových kritérií vhodné články k analýze a tou zjistit jak názor periodika na spor v Atlantiku, tak jeho celkový příspěvek v kontextu mediálního spektra.

U deníků jako je Rudé právo nebo Svobodné slovo bylo třeba před výběrem konkrétních relevantních článků příspěvky roztřídit. Tento postup je zvolen především kvůli značnému množství článků a prostoru, které deníky tématu poskytly. Kritéria a sledované náležitosti textů jsou specifikovány dále. Zvláštní pozornost je v obou denících věnována autorským příspěvkům. Ty vnesly do diskuze nové přístupy a je třeba každému z nich dát prostor. U Rudého práva jsou autorské texty roztríděny podle jmen autorů. Ta však nejsou

⁹⁵ Jak již bylo zmíněno, práce není žurnalistického typu. K dispozici tedy nebude výpočet plochy jednotlivých článků atd. Bude se jednat o základní utřídění materiálu. To bude následně dáno do celkového kontextu pro lepší přehlednost.

⁹⁶ Tento bod bude mít smysl pouze u deníků, kde lze rozlišit autorskou tvorbu a zprávy převzaté od Československé tiskové kanceláře.

k dispozici ve Svobodném slovu. Autoři jsou označeni, až na jednu výjimku v případě Lydie Tarantové, pouze pseudonymem. Zároveň kromě jednoho z autorů přispěl každý z nich pouze jedním příspěvkem. Komentáře Svobodného slova tak budou řazeny chronologicky. Výstup tak bude přehlednější než tvoření jednotlivých kapitol pro každý jednotlivý pseudonym.

Co se týče časopisů 100+1 zahraniční zajímavost, Nového Orientu, Demokracie v exilu a Západu, není potřeba materiál nijak členit. Plocha věnovaná tématu je nesrovnatelně menší než v případě deníků. Předmětem analýzy jsou tak všechny dostupné články příslušící svým obsahem falklandské válce.

Součástí podkapitol je stručné utřídění a kategorizace zkoumaných příspěvků. Lepší přehlednost zajišťují grafy, které vyobrazují počet příspěvků v jednotlivých měsících, podíl jednotlivých žánrů na celkové stavbě příspěvků, autorské složky jednotlivých textů a umístění samotných článků.⁹⁷ U časopisů Nový Orient, Demokracie v exilu a Západ grafy nejsou zahrnuty, protože v těchto zdrojích byl ve sledované době k tématu zveřejněn vždy pouze jeden článek.

Na začátku bude u každého periodika představena stručně jeho historie a základní údaje, poté již bude přistoupeno k samotné analýze. Rudé právo tvoří stěžejní bod analýzy. Deník Svobodné slovo a ostatní časopisy představují hlavně komparativní materiál vzhledem k hlavním novinám.

4.3 Kritéria výběru článků

Články byly vybírány podle obsahu textu, a to v souvislosti s válkou o Falklandské ostrovy. Zahrnuty byly všechny texty, které se, byť jen okrajově, dotýkaly tématu. Nemusely tedy nutně pojednávat přímo o dění na bojišti. Stačilo téma zmínit i v kontextu jiných událostí – typicky jednání nadstátních organizací a spolků, jež zahrnovalo mimo jiné spor o Malvíny, úvahy o vlivu konfliktu na celkovou ekonomiku jednotlivých zemí, vliv na mezinárodní uspořádání, politické změny v důsledku války apod. U deníků byly vybírány články od 1. dubna do 30. června. Zvolené období pokrývá délku trvání celého konfliktu. Dny navíc – tedy období mezi 14. červnem, kdy došlo ke kapitulaci Argentiny, a 30. červnem 1982, jsou zahrnuty z důvodu výskytu značného množství článků souvisejících s probíranou tematikou. U zbylých skupin – tedy populárně naučného časopisu, akademické a exilové literatury, je zkoumané období delší. Větší časové úseky mezi jednotlivými čísly, omezené náklady výtisků a u exilových

⁹⁷ Tzn. na kterých stranách se nacházejí

deníků také nepravidelné vydávání zapříčinilo větší rozptýl obsahu. Zohledněno je tak časové rozmezí od dubna do prosince roku 1982.

Prioritní místo bude v analýze periodik zaujímat deník Rudé právo. Ve své době neměl v nákladech na vydání mezi jinými deníky konkurenci a zaujímal dominantní postavení na poli tištěných médií. Ostatní noviny nemohly vydávat příspěvky, které by byly v rozporu s tímto deníkem. Svým obsahem ztělesňoval politiku vládnoucí strany. Ta měla zájem na tom, aby se deník dominantně podílel na tvorbě veřejného mínění, a proto za tímto účelem zajišťovala redakci příslušné prostředky, především dostatek tiskařského papíru k pokrytí co největšího nákladu. Proto je nutné věnovat Rudému právu největší míru pozornosti a určit jej jako výchozí bod celé analýzy.

Deníky bude vedle Rudého práva zastupovat Svobodné slovo. Jednalo se o periodikum Československé strany národně socialistické, u něhož lze očekávat, že by se měl oprostít od dogmatického přístupu deníku strany komunistické. I přes souhrnná cenzurní opatření napříč širokým spektrem tištěných médií lze pozorovat značně odlišný přístup, alespoň co se informování o vzdáleném konfliktu v Atlantiku týče. Jiný vydavatel, takřka desetkrát menší počet výtisků za den a odlišné politické kruhy stojící za deníkem mohou být faktory, které zapříčiní různorodost přístupů ke zpravodajství. Cílem práce je mimo jiné tyto difference zmapovat.

Pohled deníků bude poté doplněn populárně naučným časopisem 100+1 zahraniční zajímavost, dále akademickým periodikem Nový Orient a výčet uzavřou vybrané příspěvky z exilové literatury. Tu budou zastupovat Západ a Demokracie v exilu. Tituly byly vybrány proto, že ve sféře populárně naučné, akademické a exilové literatury disponují největším počtem příspěvků k tématu. Přestože je z každé kategorie (až na exilovou literaturu) vybrán pouze jeden zástupce, cílem není nashromáždit co největší počet časopisů, ale spíše mít zastoupení v co nejvíce sférách a prezentovat tak na válce o Falklandské ostrovy různé přístupy ke zpravodajství. Časopisy by měly spíše nabídnout alternativní pohled a být pouze doplňkem denního tisku.

4.4 Kategorizace žánrových zaměření příspěvků

Před představením vlastní analýzy je třeba příspěvky blíže žánrově specifikovat. Jak již bylo v úvodu řečeno, jednalo se buď o zprávy, komentáře, poznámky, rozhovory nebo jiné, nezařazené druhy. K definici jednotlivých žánrů:

Zpráva⁹⁸ poskytuje základní, obecné informace o události. Není citově zabarvena, měla by být neutrální, přesná, úplná a věcná.⁹⁹

Komentář vychází z různých faktů a následně je čtenáři předkládá v souvislostech. Bývá obohacen o osobní názor autora.¹⁰⁰

Poznámka je krátká stať reagující na současnou situaci s vyjádřením autora.¹⁰¹

Rozhovor je formou dialogu, kdy jedna strana je tazatelem a druhý odpovídajícím.¹⁰²

Nezařazené žánry jsou zastoupeny speciálními rubrikami jako „Řekli – napsali“, kde deníky většinou citovaly nebo přímo otiskly články jiných novin, dále rubrika „Dopis dne,“ v jejímž rámci docházelo k otisknutí názoru někoho z řad veřejnosti, a nakonec příspěvky druhu „Na dotaz čtenáře“, kdy jeden z tvůrců odpovídal na dotazy zasláné do redakce. Žánrová kategorizace se bude týkat pouze deníků. Jedině v Rudém právu a Svobodném slovu jsou zastoupeny všechny zmíněné žánry.

5 Rudé právo

5.1 Stručné informace o deníku

Rudé právo zastávalo v letech 1948-1989 úlohu ústředního tiskového orgánu Komunistické strany Československa. Všechny oficiálně povolené deníky nesměly vydávat články, které by byly v rozporu s jeho postoji. Jelikož hrálo dominantní roli ve všech sdělovacích prostředcích napříč celým spektrem tištěných médií, těšilo se četným privilegiím. Největší výhoda spočívala v přidělu tiskařského papíru, s jehož nedostatkem se tehdy potýkaly mnohé deníky.¹⁰³ Rudé právo tento problém neřešilo, a tak s průměrným počtem milion výtisků na den nemělo konkurenci.¹⁰⁴

Deník má ve skutečnosti kořeny v jiné než komunistické straně. Československá sociálně demokratická strana dělnická vydávala Právo lidu. Od něj se pak v roce 1920 Rudé právo odštěpilo a následně se v roce 1948 obě redakce sloučily.¹⁰⁵ Mimo prosazování politiky

⁹⁸ Nutno dodat, že ne vždy jsou při kategorizaci žánru splněny všechny náležitosti. Několik zpráv, jak uvidíme dále v průběhu práce, nejsou v žádném případě neutrální. Jinak však splňují všechny ostatní kritéria, co se týče struktury, stavby, výrazu apod., a proto byly zařazeny do této kategorie.

⁹⁹ OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kol, 2007. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri, s. 239. ISBN: 9788072772667

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 103.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 156.

¹⁰² Tamtéž, s. 93.

¹⁰³ KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr. *Dějiny českých médií 20. století*. Praha: Portál, s. 137.

¹⁰⁴ JACZ, Ľudovít, 1982. *Malá encyklopédia žurnalistiky*. Bratislava: Obzor. Str. 421. ISBN: 65-005-82.

¹⁰⁵ DOLEJŠÍ, Vojtěch, 1960. *40 let Rudého práva*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury, s. 21.

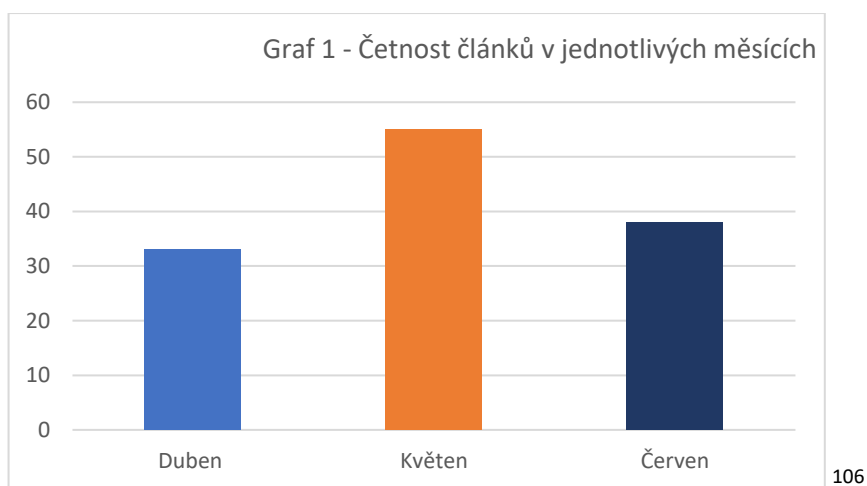
strany se deník věnoval i jiným tématům. Pokrýval domácí a zahraniční zpravodajství, sport a kulturu.

5.1.1 Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků

Rudé právo vycházelo všechny dny v týdnu až na neděli. Ve zkoumaném období jsou k dispozici také sobotní přílohy „Haló sobota“. Ty však nezahrnovaly téma sporu v jižním Atlantiku, a proto nejsou součástí analýzy. Jedno vydání čítalo osm stran, přičemž zprávy s největší vahou měly výsadu titulní strany. Stranám 2 až 5 v drtivé většině případů dominovaly zprávy z domova. Pro výzkum mají největší váhu strany 6 a 7. Zde se rozebíraly převážně zahraniční události. Poslední strana zahrnovala, až na výjimky, ryze sportovní zpravodajství.

Na počátku byly příspěvky roztřizeny do několika kategorií podle různých kritérií. Nejprve došlo k rozlišení toho, zda je příspěvek zprávou, komentářem, poznámkou nebo rozhovorem. Po žánrovém uskupení byla věnována pozornost tomu, kdo je autorem článků a na jakých stranách se nacházejí, což může napovědět o důležitosti tématu.

Celkem za zkoumané období od 1. dubna do 30. června vyšlo 77 čísel. Deník nevycházel pouze v neděli a ve zkoumaném období i na Velikonoční pondělí. Až na jediný den se v každém čísle objevil článek vztahující se ke konfliktu o Falklandské ostrovy. Absenci jakékoli informace o dění v Atlantském oceánu pozorujeme pouze v pátek 25. června, kdy už válka dávno dospěla do svého konce. Souhrnný počet všech zpráv ve zkoumaném období se zastavuje na čísle 126 (viz graf č. 1).

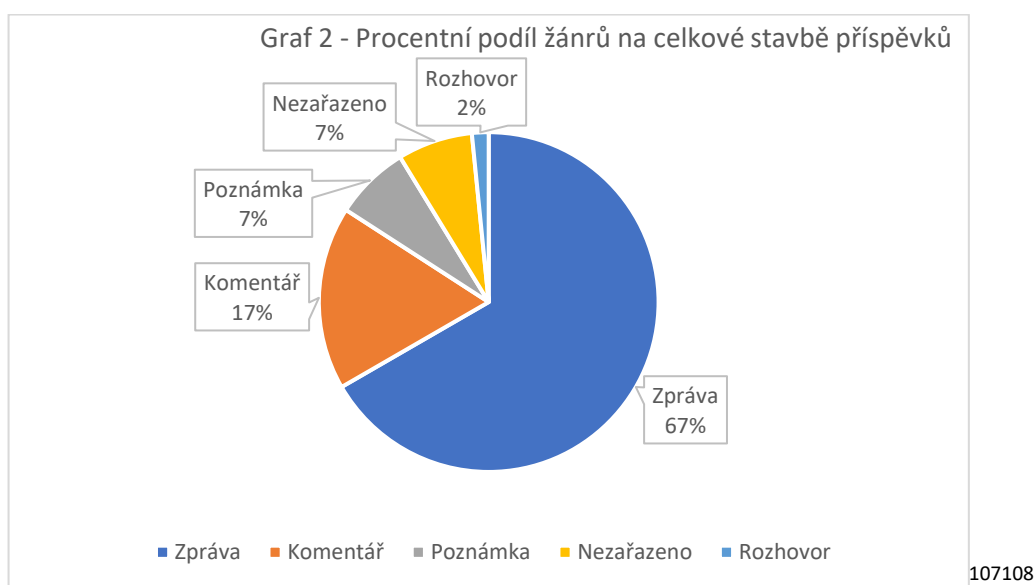
Zdaleka nejvíce příspěvků lze pozorovat v měsíci květnu. Právě v tomto období eskalovaly boje jak na bitevním, tak diplomatickém poli. Potopen byl křižník General Belgrano

¹⁰⁶ Zdroj: Vlastní zpracování

a debaty v mezinárodních institucích běžely v plném proudu. O prvenství se jedná i pokud jde o rozsah článků. Celkový počet příspěvků za měsíc květen činí 55.

První a poslední měsíc jsou na tom co do množství publikací velmi podobně. Výsledný rozdíl pěti příspěvků je zanedbatelný. V dubnu vyšlo 33 a v květnu 38 zpráv. Zajímavý je fakt, že ačkoli konflikt probíhal prakticky celý duben a jen polovinu června, druhý z měsíců je v souhrnném počtu ve vedení. Nutno dodat, že od poloviny června se objevovaly co do rozsahu nejstručnější zprávy.

Graf 2: Procentní podíl žánrů na celkové stavbě příspěvků

Z grafu vyplývá, že největší podíl na informování okolo války o Falklandy má zpráva, když je zastoupena celkem v 84 případech. Výrazněji se na žánrové struktuře v Rudém právu podílí už jenom komentář s 22 případy. Poznámka spolu s nezařazenými se shodně zastavují na čísle devět. Nejméně častou formou byl rozhovor, který se objevil pouze ve dvou vydáních.

Další statistický údaj se týká autorů článků.¹⁰⁹ Jak bylo uvedeno v kapitole 3.2, monopol na zahraniční informace měla v tehdejší době Československá tisková kancelář. Nejinak tomu je i v případě války o Falklandy. Např. paralelně existující agentura Orbis nebyla uvedena ani pod jedním článkem v žádném z dostupných periodik. Nejlépe jde dominanci ČTK ve sdělování zahraničních informací demonstrovat na zprávě. Z 84 případů jich rovných 80 pocházelo z této

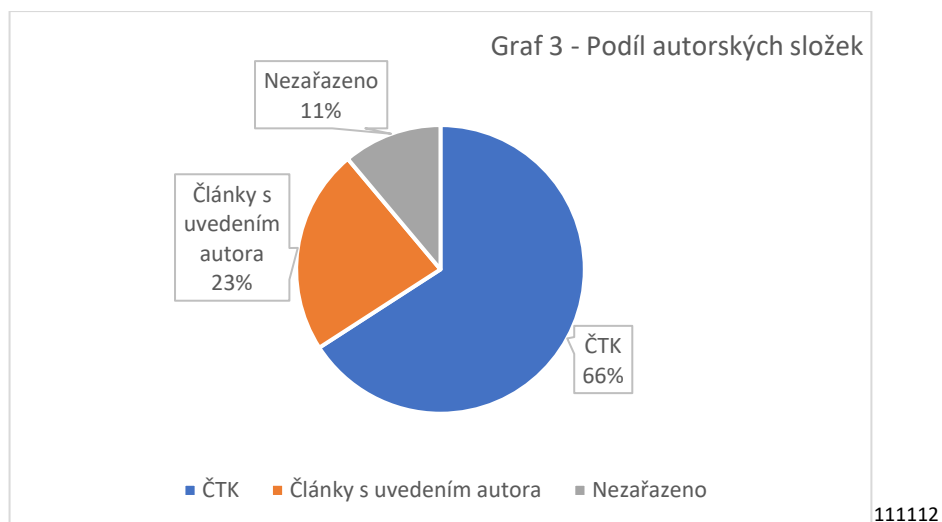
¹⁰⁷ Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁰⁸ Údaj „Nezařazeno“ reprezentuje speciální rubriky deníků jako „Na konec týdne,“ „Řekli a napsali“ „Na dotaz(y) čtenáře(ů)“ apod.

¹⁰⁹ Vliv autorství na obsah bude rozebrán v dalších kapitolách

agentury.¹¹⁰ Vedle externích zdrojů však do rubrik přispívali, zejména v publicistických žánrech, autoři pod plnými jmény. Až na jeden komentář a poznámku jsou naopak všechny tyto útvary podepsané celým jménem autora.

Graf 3: Podíl autorských složek

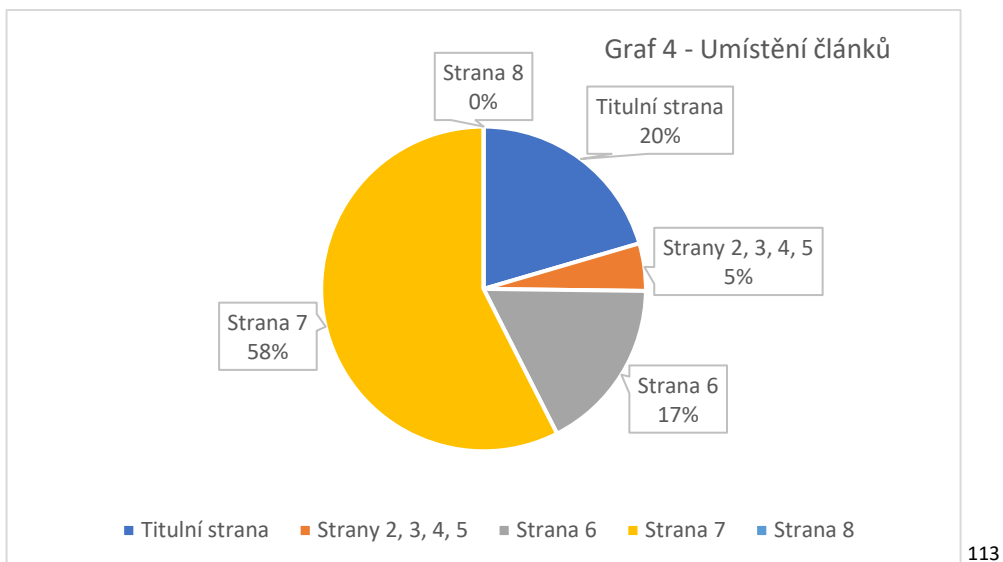

Poslední číselný údaj se bude věnovat umístění příspěvků. Zahraničním událostem dominovaly strany 6 a 7. Avšak zejména v době, kdy spor rezonoval nejvíce, se téma nejednou dostalo na titulní stranu mezi nejdůležitější domácí a světové zprávy. Podíl jednotlivých stran v procentech prezentuje poslední graf (viz graf č. 4).

¹¹⁰ Deník uváděl autorství spojené s ČTK různými způsoby. Např. „ČTK“, „Zpravodaj ČTK“, „Zpravodajka ČTK“, „ČTK,zr“.

¹¹¹ Údaj „Nezařazeno“ značí, že z textu nelze vyčíst celé jméno autora – to buď nebylo uvedeno vůbec, nebo se autor podepsal formou pseudonymů, zkratk apod. Součástí kategorie jsou i články agentury TASS.

¹¹² Zdroj: vlastní zpracování

Je potvrzeno, že nejvíce zahraničních zpráv bylo ve zkoumaném období k nalezení na straně 7. Překvapením je však podíl titulní strany. Ten je dokonce větší než u listu číslo 6 – obvyklého místa pro zprávy ze světa. Úvodní strana tak byla druhým nejčastějším místem, kde se rozebírala válka mezi Británií a Argentinou. To jenom dokazuje významnost sporu pro deník. Vrcholem pak bylo období mezi 22. květnem a 2. červnem, kdy téma plnilo přední stranu novin denně. Podíl ostatních stránek je marginální.

5.2 Jak Rudé právo zpravovalo o falklandském konfliktu? Stranění deníku, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace

K obsahové analýze a zjištění toho, jak Rudé právo referovalo o Československu tolik morálně i politicky vzdáleném konfliktu, je potřeba rozebrat několik aspektů, jež dají v souhrnu celkový obraz stanoviska deníku. Na počátku bylo prostudováno všech 126 vybraných příspěvků a ty pak následně roztříděny podle míry zaujatosti. Za neutrální lze považovat článek, který věcně, přesně a pravdivě informuje o konkrétní události či situaci, není nijak citově zabarven a nelze z něj poznat názor autora. Za sloupek směřující proti jedné z válčících stran je označen jakýkoli emotivní výpad, nepravdivá a nepodložená informace, spekulace, která poškozují reálný obraz a prakticky jakýkoli článek, který vykazuje jistou míru zaujatosti, ideologie či propagandy jak na jednu, tak druhou stranu. Kritika se mnohdy netýkala pouze válčících stran. Konfliktu bylo hojně využito k pranýřování hlavně Spojených států amerických, ale i NATO nebo Evropských společenství, jak bude později ilustrováno na konkrétních příspěvcích.

¹¹³ Zdroj: vlastní zpracování

Z celkového počtu 84 zpráv bylo celých 61 z nich namířeno proti Velké Británii, Spojeným státům a jejich spojencům. Zbylých 23 splňovalo formální požadavek neutrality. Co se týče komentářů, ani jeden si neušetřil jistou formu negativního hodnocení. Většina z nich se vyhranila proti Velké Británii a USA, autoři ale neopomněli rovněž využít potenciál článků k vyjádření nesouhlasu s politikou NATO nebo Evropských společenství. Úplně stejná situace nastala u poznámek i rozhovorů – ty byly také účelně namířeny proti obvyklému nepříteli a jeho spojencům. Z nezařazených zdrojů nestrannost projevily pouze dva příspěvky, ostatní pokračovaly ve šlépějích komentářů a poznámek. Vyloženě negativní zprávu proti argentinské pravicové juntě ve vztahu k válce o Falklandské ostrovy se nepodařilo doložit.

Vyhraněnost vůči západu a Británii měla svůj vývoj. V souvislosti s událostmi na bojišti lze pozorovat čím dál větší odklon od neutrality, aby se ke konci zkoumaného období pomyslná křivka zase pomalu vracela k nezabarveným zprávám.

První dny přinášelo Rudé právo neutrální, věcné a neemotivní zprávy. Již 3. dubna se na titulní straně objevila informace, že Argentina obsadila Falklandské ostrovy. Článek obsahuje základní faktografické údaje Falklandských ostrovů a jejich stručnou historii. Tím, že Rudé právo uvádí, že Argentina obsadila Falklandské ostrovy, dává najevo, že právě latinskoamerická země projevila akt agrese.¹¹⁴ V podobném duchu se nese zpravodajství celý týden. V článku z 8. dubna si dokonce deník všímá nelehké situace Spojených států. USA mají totiž závazky k oběma zemím – s Velkou Británií je pojí pakt NATO, s Argentinou zase smlouva z Rio de Janeiro zakládající Organizaci amerických států. Obě smlouvy obsahují klauzuli upravující napadení jedné ze zemí třetím státem a „USA (by) v případě války byly povinny pomáhat jak Británii, tak i Argentině.”¹¹⁵

Nastolený diskurz byl však záhy přerušen, a to hned o den později. 9. dubna totiž přichází vůbec první ideologicky vyhraněný článek směřující společně proti Velké Británii a tentokrát hlavně Spojeným státům americkým. Podle Rovenského jde Američanům o vlastní prospěch v jižních mořích a sporu hodlají využít ke zřízení vojenské základny na ostrovech. Čerpat podle něj chtějí také přírodní bohatství ukryté na dně oceánu kolem ostrovů. Úvahy o

¹¹⁴ ČTK: Argentina obsadila Falklandské ostrovy. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 79 ze dne 3. 4. 1982, s. 1 a 7.

¹¹⁵ ZPRAVODAJ ČTK: Konflikt se zauzluje. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 83 ze dne 8. 4. 1982, s. 7.

tom, že Británie o útoku věděla několik dní dopředu díky informacím CIA, jsou naprosto zcestné.¹¹⁶¹¹⁷

Do Velikonočních svátků si lze všimnout opět nestranných příspěvků. Po dvoudenní pauze však nastupuje, poprvé v žánru zprávy od autorů ČTK, míra zaujetí a kritiky na adresu Velké Británie. Dá se říci, že tímto dnem přejal deník argentinský výklad událostí. Již samotný titulek je velmi jednostranný. Uvádí se v něm, že Británie zahájila námořní blokádu. Dále v článku však již nikde není uvedeno proč – tedy v reakci na vojenské obsazení ostrovů a nedodržení Rezoluce 502, prostřednictvím níž je junta vyzývána ke stažení vojsk. Nemluvě o tom, že Británie vznesla několik výzev ke stažení vojáků Argentiny z jejího území. Dále se objevují pochybnosti o zprostředkovatelské misi ministra zahraničí USA Haiga. Ten je považován za vyjednače „britských neokolonizátorů“.¹¹⁸

Byla zavedena praktika, která bude hojně využívána napříč celým zkoumaným obdobím. Jedná se o citování nebo odkazování na názorově spřízněné subjekty. Klíčovým bylo, že tyto měly vždy stejný nebo podobný názor na spor jako takový a deník si tak utvrzoval uveřejněné informace, o kterých nebylo třeba dál polemizovat nebo je vyvracet. Z názorově spřízněných proudů můžeme jmenovat zejména komunistické strany v Argentině¹¹⁹, Velké Británii¹²⁰, USA¹²¹ nebo SSSR¹²². Ve všech zemích kromě SSSR však neměly komunistické strany výraznější podíl na moci¹²³, velkými hráči tak nemohly být ani v participaci na formování veřejného mínění ve společnosti. I přesto Rudé právo často zahrnovalo názor komunistů do své argumentace. Využívaly jej zejména zprávy pod hlavičkou ČTK. Dne 6. května byl kupříkladu zveřejněn rozhovor s generálním tajemníkem Komunistické strany Argentiny, jehož titulek sliboval stanovisko argentinských komunistů ke konfliktu. Namísto toho je však rozhovor složen ze tří otázek, které mají s pravou podstatou války pramálo společného. Na rozdíl od vyjádření názoru komunistů k nárokům jejich země na ostrovy, průběhy bojů nebo

¹¹⁶ ROVENSKÝ, Dušan: Jde o mocenské zájmy. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 84 ze dne 9. 4. 1982, s. 7.

¹¹⁷ Viz kap. 2.4.

¹¹⁸ ČTK: Británie zahájila námořní blokádu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 86 zde dne 13. 4. 1982, s. 1 a 6.

¹¹⁹ Např: ČTK, zr: Británie napadla Malvíny. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 103 ze dne 3. 5. 1982, s. 5.

¹²⁰ Např: ČTK: Británie zahájila námořní blokádu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 86 zde dne 13. 4. 1982, s. 1 a 6.

¹²¹ Např: DOPISOVATEL ČTK: Pohotovost argentinského loďstva. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 96 ze dne 24. 4. 1982, s. 7

¹²² Např: ČTK: Setkání představitelů KSSS a KS Argentiny. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 101 ze dne 30. 4. 1982, s. 7.

¹²³ Jejich volební výsledky se pohybovaly kolem 1 % a někdy nedosáhly ani této hodnoty.

cokoli jiného, co by souviselo se znepokojivou situací na Falklandách, je rozhovor zaměřen hlavně na kritiku USA a západních zemí, vychvalován je naopak socialistický blok.¹²⁴

Vedle politických stran jsou však odkazovány i další subjekty. Své nezpochybnitelné místo zaujaly cizojazyčné deníky. Dominantní postavení v této kategorii zastával levicový deník Morning Star.¹²⁵ Ten se jako jediný „*postavil proti válečné propagandě*“¹²⁶ vyvolané buržoazním tiskem, „*kteřý rozpoutal hotovou šovinistickou a válečnickou kampaň, která neslouží věci míru.*“¹²⁷ Nemohl chybět ani sovětský list Pravda.¹²⁸ Ony buržoazní prostředky podněcující veřejnost k válce měly být deníky jako Daily Mail¹²⁹ nebo Daily Express¹³⁰. Rudé právo se snažilo prezentovat tyto média jako válečné štváče, kladoucí si za úkol vzbuzovat v britské veřejnosti nacionalistické emoce. Daily Mail měl dokonce vyzývat „*k bombardování argentinské pevniny*“.¹³¹ Karel Starý ve svém článku věnovanému mimo jiné vlivu britských sdělovacích prostředků dodává, že „*další vystupňování militaristické a často šovinistické propagandy*“¹³² má za úkol utajit pravou podstatu konfliktu – totiž skrýt vnitropolitické problémy v zemi. Jako příklad používá suezskou krizi, kdy dle jeho názoru Británie využívala podobné praktiky. Názor podporuje tvrzením: „*když chybějí argumenty, rozehrají se struny nacionalismu.*“¹³³

Právě na tomto příspěvku lze doložit názorovou nejednotnost uvnitř deníku. Zatímco Starý ve svém článku přichází s tvrzením, že britské sdělovací prostředky využívají konfliktu

¹²⁴ PRAVOV, Andrej, ZPRAVODAJ APN: Stanovisko argentinských komunistů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6.5.1982, s. 7.

¹²⁵ Klasifikuje se jako jediný anglicko-jazyčný socialistický deník ve Velké Británii. Vznikl v roce 1930 pod názvem Daily Worker a po existenčních problémech téměř zanikl. V roce 1966 byl za značné finanční podpory Moskvy obnoven a vychází dodnes. Viz: PLATT, Edward, 2015. Inside the Morning Star, Britain's last communist newspaper. *New Statesman*. [online]. [cit. 2019-11-06]. ISSN 1364-7431. Dostupné z [www](https://www.newstatesman.com/2015/07/red-all-over-article):

¹²⁶ DOPISOVATEL ČTK: Pohotovost argentinského loďstva. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 96 ze dne 24. 4. 1982, s. 7.

¹²⁷ PORYBNÝ, Zdeněk: Hrozí válečným hazardem. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 95 ze dne 23. 4. 1982, s. 7.

¹²⁸ Např. ČTK: Británie zvolila násilí. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 96 ze dne 27. 4. 1982, s. 1 a 7.

¹²⁹ Deník vycházející od roku 1896, zpočátku známý pro své reporty ze zahraničí. Jeden z prvních deníků v Británii zpopularizovaný pro masu. Stal se jedním z nejprodávanějších ve 20. století. Viz: AUGUSTYN, Adam. Daily Mail. ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. [online]. [cit. 2019-11-06]. Dostupné z [www](https://www.britannica.com/topic/Daily-Mail):

¹³⁰ Založen 1900, rovněž cílen na masové publikum. Zaměřoval se na zprávy ze zahraničí. Nacionalisticky laděný deník prosazující britské symboly, ovšem apelující na politickou nezávislost. Viz: AUGUSTYN, Adam. Daily Express. ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. [online]. [cit. 2019-11-06]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Daily-Express>

¹³¹ ZR: Štváči. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982, s. 7.

¹³² STARÝ, Karel: Co bude dál? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 123 ze dne 26. 5. 1982, s. 7.

¹³³ Tamtéž

k zahalení skutečných hospodářských, společenských a jiných vnitrostátních problémů, pouze o šest dní dříve vyšel příspěvek Milana Jelínka, kde je uvedeno, že „s příčinami konfliktu kolem Malvínských ostrovů nesouvisejí vnitrostátní politické poměry ve Velké Británii či Argentině.”¹³⁴ V kontextu dále rozvíjí myšlenku, že v zemi panuje kapitalistický systém, jež zapříčinil ztráty mnoha životů. Naopak pokrokové síly obou zemí (rozuměj komunistické strany) jsou proti válčení.¹³⁵

Příklon deníku na jednu ze stran se pak vyvíjel v zavedeném vzorci. Zprávy, jejichž autorem byla Československá tisková kancelář, si vypomáhaly citacemi názorově homogenních proudů. Dalším z příkladů může být sovětská agentura TASS, jejíž komentátor tvrdil, že USA jsou „ve skutečnosti hlavním iniciátorem krvavého střetnutí v jižním Atlantiku.”¹³⁶

Nemalý prostor dostaly i státy podporující Argentinu. Spatřovat tak lze četná vyjádření hlavně latinsko-amerických zemí a zemí OAS stranících Argentině. Mnohem častěji se setkáváme s názory vlád Ekvádoru¹³⁷, Nikaragui¹³⁸, Peru¹³⁹ či Kostariky,¹⁴⁰ než s příspěvky britské Konzervativní strany, Spojených států Amerických, zemí EHS jako celku nebo Chile, v té době mající s Argentinou rovněž územní spory. Stanoviska těchto stran byla uvedena velmi sporadicky nebo vůbec. Poštětilo-li se čtenáři zaznamenat takovou zprávu, nikdy nebyla uvedena neutrálně či bez citového zabarvení, a navíc obohacena o další tvrzení deníku, které stanoviska těchto stran vyvracely.

Jednou ze světlejších chvil mohlo být 27. duben, v němž vůbec poprvé deník uvedl oficiální britský postoj k tomu, proč posílá k břehům Falkland svou armádu. Mělo se totiž jednat o akt sebeobranu podle Charty OSN. Vše je však vyváženo informací, že „Británie ... zahájila **jako první**¹⁴¹ ozbrojené boje a provedla rozsáhlou, předem plánovanou útočnou operaci.”¹⁴² Informace se navíc objevuje přímo na titulní straně. Tvrzení Thatcherové, že jde o uplatnění práva na sebeobranu, se nachází až na straně sedm, navíc v uvozovkách. Ty neslouží k vyhrazení citovaného výroku, ale spíše ke vznesení pochybností.

¹³⁴ JELÍNEK, Milan. Argentinský lid ANO! In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 118 ze dne 20. 5. 1982, s. 7.

¹³⁵ Tamtéž

¹³⁶ ČTK – zr: Zabránit nesmyslnému krveprolití. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 130 ze dne 3. 6. 1982. s. 7.

¹³⁷ ČTK: USA a země Latinské Ameriky. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 113 ze dne 14. 5. 1982, s. 6.

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ ČTK. Britská ofenzíva na Malvínách. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 1 a 7.

¹⁴⁰ ČTK, zr: Námořní bitva v Atlantiku. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6. 5. 1982, s. 1 a 7.

¹⁴¹ Tučné zvýraznění je součástí originálního textu

¹⁴² ČTK: Británie zvolila násilí. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 98 ze dne 27. 4. 1982, s. 1 a 7.

První přímé naznačení toho, k jaké ze stran se deník přikloní, se objevilo na pro zahraniční události neobvyklém místě – na straně 2 a ještě k tomu se záhadným označením autora (pouze „z“). Český zástupce komunistické strany přijal svůj protějšek z Argentiny, kdy mu oznámil, že „českoslovenští komunisté a všechen lid ČSSR ... jsou solidární s bojem argentinského lidu za ochranu a uhájení suverenity své vlasti v boji proti imperialismu a kolonialismu.“¹⁴³ Z výroku sice nevyplývá, že tento postoj zastává i deník – protože však Rudé právo hrálo roli Orgánu ústředního výboru Komunistické strany Československa a tento výrok zazněl z úst příslušníka KSČ, lze vytušit stranu, k níž budou noviny nakloněny.

O morální podpoře Argentiny však nemůže být pochyb v dalším příkladu. Tím je článek, jenž vyšel pouze o týden později než poslední citovaný. V rubrice „Na dotaz čtenáře“ odpovídá Zdeněk Porybný na otázku, proč noviny zmatečně mění názvosloví z Falkland na Malvíny. Od autora dostává dotazovatel jednoduchou odpověď. Nejde o žádné „pletení hlav čtenářům, ale o vyjádření politického vztahu k této mezinárodní otázce“¹⁴⁴. Došlo tak k přímému ideologickému vyjádření politické náklonnosti Argentině. Tento přístup k věci bude udržován až do skončení bojů. Zprávy po 14. červnu jsou potom velmi stručné a jejich zaměření se dotýká hlavně vnitropolitické situace v Argentině. Sdělení tak nabydou znovu rázu neutrality.

Srovnání autorských příspěvků s články ČTK je rovněž zajímavým faktorem. I když se obě žánrové kategorie zaměřovaly na stejný problém (v tomto případě konflikt o Falklandské ostrovy), jejich přístup byl v některých aspektech zcela odlišný. Jedná se hlavně o míru agresivity, emotivních, a někdy až urážejících výrazových prostředků na adresu především Velké Británie a USA. Zatímco Československá tisková kancelář stála zhruba od druhého týdne v dubnu až do konce konfliktu jasně na straně vlády z Buenos Aires, volila oproti autorským komentářům a poznámkám mnohem střídmější a mírnější verbální prostředky. Jakmile se jednalo o větší míru vyhraněnosti či ostřejší výraz, byl automaticky spojen s citací jiných subjektů, které již byly definovány. I tak se však tvrzení, že vylodění argentinských vojáků je pouze romantickým incidentem vyhoceným Velkou Británií¹⁴⁵, USA podporující postoje Velké Británie vlastně porušují Chartu OSN a láka je pouze vůně nafty¹⁴⁶ nebo že Britové řeší všechny problémy vojenskou silou a hrubým vydíráním¹⁴⁷, se ve zprávách ČTK zdaleka neobjevovaly

¹⁴³ Z: Přijetí hosta z Argentiny. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 2.

¹⁴⁴ PORYBNÝ, Zdeněk: Proč Malvíny. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982, s. 6.

¹⁴⁵ STARÝ, Karel: Romantický incident? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 101 ze dne 30. 4. 1982, s. 7.

¹⁴⁶ ROVENSKÝ, Dušan: Komentář našeho zpravodaje z Washingtonu. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 7.

¹⁴⁷ JELÍNEK, Milan: Politika prvního úderu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 104 ze dne 4. 5. 1982. s. 7.

v takové míře. Běžnou rutinou jsou pak některá slovní spojení, kdy se alespoň jedno z nich v určité podobě objeví v drtivé většině příspěvků s uvedeným jménem autora. Mezi stálé vyjadřovací prostředky patří „válečné dobrodružství“, „neokoloniální“, „politika dělových člunů“, „roztahovačná, imperialistická politika“, „britská agrese“, „mírová jednání¹⁴⁸“, „britští kolonizátoři“, „britský kolonialismus“, „koloniální status“, „britská okupace“, „podpora USA kolonizátorům“, „militaristická, šovinistická propaganda“, „militarismus“, „buržoazní tisk“, „válečnická propaganda“, „válečné šílenství.“

Napříč celým konfliktem se deník snažil britskou vládu vylíčit jako agresora, a naopak Argentinu jako toho, kdo chce pouze vyjednávat a řešit spor na diplomatickém poli. Ve svém zpravodajství však noviny uváděly velmi stroze, že válečná flotila královského námořnictva pluje k břehům svého území z důvodu napadení cizím vojskem. Zavedeným trendem napříč celým zkoumaným obdobím tedy bylo označení Británie jako útočníka a Argentiny jako její oběti.

Pro objektivnost je třeba dodat, že se rovněž projevila neochota vlády Thatcherové jednat, a to zejména v pokročilé fázi bojů, kdy již nebyl o diplomatické řešení ze strany vlády zájem. Prioritním se stává pouze co nejrychlejší konec vojenské operace s cílem znovuzískání suverenity nad ostrovy a odsunutí argentinských vojáků.¹⁴⁹

Ojedinele se objevovala také velmi vyhrčená tvrzení, jako např. „Kolonizátoři uvazovali zajaté vlastence ke hlavním děl a jejich těla trhali výstřely.“¹⁵⁰ Dále např. „Svět poznává ... co je imperialismus. Ničeho se neštití, před ničím se nezastaví, jen aby udržel své pozice a možnosti okrádat jiné národy“¹⁵¹ nebo „krvavá koloniální sláva je dávno zasutá v zaprášených archivech,“¹⁵² „kdo však rozpoutává válku, nese odpovědnost za všechny mrtvé, za každé krveprolití, za prvního i posledního člověka, který přišel v bojích o život“¹⁵³ a „koloniální svědomí Velké Británie bylo znovu zatíženo nezměrným lidským utrpením.“¹⁵⁴ Je pravdou, že většina výše citovaných výroků pochází z období, kdy došlo k nejkontroverznějšímu rozhodnutí britského kabinetu zaútočit na křižník General Belgrano. Jeho potopení se stalo nejtragičtější událostí s nejvíce oběťmi. Jak bylo nastíněno v kapitole

¹⁴⁸ V kontextu toho, že Britové je po celou dobu nerespektují a nemají o ně zájem

¹⁴⁹ Viz. kap. 2.5.5.

¹⁵⁰ JELÍNEK, Milan: Koloniální války nelze vyhrát. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 6.

¹⁵¹ SVOBODA, Jiří: Svět to vidí. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 3.

¹⁵² JELÍNEK, Milan: Politika prvního úderu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 104 ze dne 4. 5. 1982. s. 7.

¹⁵³ JELÍNEK, Milan: Masakr v jižním Atlantiku. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 105 ze dne 5. 5. 1982, s. 7.

¹⁵⁴ Tamtéž

2.4, Spojené království si toto rozhodnutí nakonec obhájilo. Rozporuplně jej ale přijalo i několik spojenců, a tak lze z určité části chápat přitvrzení rétoriky deníku právě v tomto čase.

Deník Rudé právo tedy až na výjimky ideologicky podporoval a stranil vojenské juntě v Argentině. Souvisleji se neutrální příspěvky vyskytly pouze v prvním týdnu konfliktu a pak po jeho skončení ve formě stručných článků, většinou pojednávajících pouze o politickém vývoji v Argentině v důsledku rezignace prezidenta Galtieriho a politicko-společenských změnách v rámci celého státu. Rozdíl jsou patrné i ve sdělování informací mezi komentáři a poznámkami na jedné straně a zprávami ČTK na straně druhé. Zatímco zprávy tiskové kanceláře měly oficiálnější ráz a ve svých tvrzeních se nejednou opíraly o další subjekty jako komunistické strany jiných států, deníky či přímo vlády názorově spřízněných zemí, jejichž prostřednictvím většinou prezentovaly ráznější postoje, komentáře a poznámky (kterých bylo však výrazně méně) přinášely názorově vyhraněnější a agresivnější texty.

Na zmíněných příkladech lze dokázat stranění Rudého práva směrem k vojenské juntě. Mnohdy velmi silná a rozporuplná tvrzení se musela o něco opírat, aby jim čtenář uvěřil. Deník k přesvědčení veřejnosti využíval různé praktiky. Několikrát v průřezu celého sledovaného období zveřejnil informace značně zveličené, ve prospěch svého tvrzení zmanipulované nebo dokonce přímo vymyšlené. Text se proto dále zaměří na konkrétní případy, kdy k těmto situacím došlo. Závěrem kapitoly bude shrnutí základních stavebních kamenů, na kterých vystavěly noviny svou argumentaci a jejichž přítomnost lze sledovat pravidelně po celé zkoumané období.

Od začátku konfliktu Rudé právo referovalo o Velké Británii jako útočníkovi, který si uzurpuje neprávem území, k němuž postrádá vlastnické právo. Jednalo se fakticky o přijetí argentinského pohledu na věc. Proto se již v polovině dubna objevovaly titulky jako „*Válečnický postoj Londýna*“¹⁵⁵, „*Británie zahájila námořní blokádu*“¹⁵⁶, „*Viníkem je kolonialismus*“¹⁵⁷ nebo „*Británie stupňuje výhružky*“¹⁵⁸. Pod titulky se lze dočíst, že „*válečný vládní kabinet úporně vyhrocuje konflikt s Argentinou a vytváří tak nové nebezpečné napětí v mezinárodních vztazích*“¹⁵⁹, „*Navzdory rostoucí kritice britská agresivita neotupena*“¹⁶⁰ nebo

¹⁵⁵ ČTK: Válečnický postoj Londýna. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 88 ze dne 15. 4. 1982, s. 1. a 7.

¹⁵⁶ ČTK: Británie zahájila námořní blokádu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 86 ze dne 13. 4. 1982, s. 1 a 6.

¹⁵⁷ JELÍNEK, Milan: Viníkem je kolonialismus. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 89 ze dne 16. 4. 1982, s. 7.

¹⁵⁸ ČTK, zr: Británie stupňuje výhružky. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 99 ze dne 28. 4. 1982, s. 7.

¹⁵⁹ JELÍNEK, Milan: První britské výstřely. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 99 ze dne 28. 4. 1982, s. 7.

¹⁶⁰ ČTK, zr: Námořní bitva v Atlantiku. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6. 5. 1982, s. 1. a 7.

„Británie se chce za každou cenu vyhnout jednání“¹⁶¹. Autoři mnohdy neopomněli návrat do historie. Milan Jelínek ve svém článku rozebírá postupně všechny etapy kolonizace britského impéria a zašel např. do takových podrobností, jako jsou účinky speciálně upravené kulky dum-dum. Ta se při „dopadu na lidské tělo tříštila, způsobovala strašlivá zranění, v nejlepším případě mrzčila.“¹⁶²

Cílem očividně jasné taktiky je vykreslit britskou vládu jako tu nejhorší z nejhorších. Aby nemohlo být pochyb o tom, kdo neustále vede válečnickou kampaň, komu „na osudu vojáků Jeho Veličenstva ... nijak zvlášť nezáleží“¹⁶³¹⁶⁴, svou politikou „dělových člunů“¹⁶⁵ ohrožuje už tak křehké mezinárodní uspořádání a dochází tak k ukájení „kolonialistických choutek konzervativní vlády (jež rozpoutaly – pozn. J.S.) nevídanou vlnu nacionalismu a šovinismu.“¹⁶⁶

Vedle informací o tom, kdo je ve skutečnosti „hodný“ a „zlý“, se lze mnohokrát dočíst, že úsilí vyvíjené Velkou Británií k dobytí ostrovů je motivováno obrovskými zásobami ropy, které obepínají rozsáhlá území kolem celých ostrovů. Ložiska mají být tak obrovská, že jsou údajně „třináctkrát vyšší než v Severním moři.“¹⁶⁷ Osmého dubna se spekulace kolem ropy odkryly poprvé a zapálily tak plamen pro další horečné články. Již o den později je Rovenský přesvědčen, že ropná ložiska „nedají spát americkým naftovým monopolům“¹⁶⁸ a k Velké Británii se tedy přidává další zájemce o černé zlato. Washingtonští političtí stratégové totiž „považují ložiska ropy za prvořadý předmět svých zájmů“¹⁶⁹. To je pravý důvod, proč jsou USA aktivní v souvislosti s krizí v Jižním Atlantiku. Ve skutečnosti jim vůbec nejde o mír, ale o ropné bohatství. Takovýto komentář byl přitom psán v době, kdy se Spojené státy oficiálně nepřiklonily ani k jedné ze stran, naopak Alexander Haig se prostřednictvím kyvadlové diplomacie snažil zklidnit situaci.

¹⁶¹ ČTK, zr: Rozkaz z Londýna: Urychleně dobýt Malvínské ostrovy. Ročník 62. číslo 122 ze dne 25. 5. 1982, s. 1. a 7.

¹⁶² JELÍNEK, Milan: Koloniální války nelze vyhrát. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 6.

¹⁶³ ČTK, zr: Klid jako před bouří. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 101 ze dne 30. 4. 1982, s. 7.

¹⁶⁴ 17. května publikoval deník vyjádření prezidenta vojenské junty Galtieriho, který prohlásil, že bude ostrovy bránit bez ohledu na ztráty na životech. Na rozdíl od jeho britského protějšku Thatcherové se kritiky od Rudého práva za to, že mu nezáleží na životech vlastních vojáků, nedočkal. Viz: ČTK: Britové napadli ostrov Pebble. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 115 ze dne 17. 5. 1982, s. 1. a 6.

¹⁶⁵ PORYBNÝ, Zdeněk: Politika dělových člunů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 6.

¹⁶⁶ Tamtéž.

¹⁶⁷ zr: Informační popis pod mapou Falklandských ostrovů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 83 zde dne 8. 4. 1982, s. 7.

¹⁶⁸ ROVENSKÝ, Dušan: Jde o mocenské zájmy. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 84 zde dne 9. 4. 1982, s. 7.

¹⁶⁹ ROVENSKÝ, Dušan: Lákavá vůně nafty. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 91 ze dne 19. 4. 1982, s. 6.

Se spekulacemi ohledně zájmů britských a amerických naftových firem se lze setkávat pravidelně. Dozvíme se, že neokolonialistická Reaganova vláda „slouží především ropným monopolům, velkému byznysu a jestřábům”¹⁷⁰, Thatcherovou a Reagana „lákají... zásoby nafty”¹⁷¹ nebo že „Americký imperialismus rozvíjel různé machinace, ... aby se zmocnil naftových ložisek na Malvínách.”¹⁷²

Realita byla ovšem zcela odlišná. Do dnešních dní se v okolí Falklandských ostrovů neobjevila jediná ropná plošina. Pravdou sice je, že se kolem ostrovů prováděly úspěšné průzkumy prokazující přítomnost ropy a zemního plynu. Avšak téměř 40 let po konfliktu místní zásoby nikdo nevyužil. Se zajímavou reakcí na tuto hypotézu Rudého práva se setkáme později u exilových médií.

Společně s plánovaným těžebním využitím přichází na řadu i to vojenské. Vedle toho, že chtějí Britové a Američané společně drancovat přírodu těžbou nerostného bohatství, chtějí také využít strategického umístění ostrovů v Jižním Atlantiku a vybudovat zde vojenskou raketovou základnu. Vojenská platforma pak bude mít za úkol rozvracet, a ještě více destabilizovat mezinárodní pořádek. V prvním kritickém článku vůči oběma státům to tvrdí již 9. dubna Rovenský. Považuje Thatcherovou za „horlivou podporovatelku plánu na rozmístění raket středního doletu”.¹⁷³ S další fabulací¹⁷⁴ ohledně plánování útoku na argentinské pobřeží přichází citace poslance dolní sněmovny, že „vláda hodlá vybudovat společně se Spojenými státy na Malvínských ostrovech vojenskou základnu, jakmile se Londýnu podaří nad nimi opět získat kontrolu.”¹⁷⁵ Snaha vybudovat na ostrovech platformu pro vojenské využití poté vyvrcholí vytvořením „Jihoatlantického paktu, jenž by měl navázat na útočný Severoatlantický pakt v této oblasti světa”¹⁷⁶ přičemž „Plánem na vytvoření Jihoatlantického paktu se Pentagon zabývá již delší dobu. Je nesporné, že se pro jeho realizaci bude snažit využít nynější situace.”¹⁷⁷

¹⁷⁰ DOPISOVATEL ČTK: Pohotovost argentinského loďstva. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 96 ze dne 24. 4. 1982, s. 7.

¹⁷¹ ROVENSKÝ, Dušan: Podpora USA kolonizátorům. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 122 ze dne 25. 5. 1982, s. 7.

¹⁷² GRABVIKER MARIO JOSE: Spravedlivá věc argentinského lidu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982, s. 7.

¹⁷³ ROVENSKÝ, Dušan: Jde o mocenské zájmy. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 84 ze dne 9. 4. 1982, s. 7.

¹⁷⁴ Deník prezentuje informace, že královská vojska uvažují o bombardování argentinských pevninských cílů, pouze na základě prohlášení Francise Pyma, že vláda nemůže vyloučit jakoukoli vojenskou akci, kterou bude potřeba podniknout. Podobné spekulace o napadení pevninské Argentiny se však objevují v mnohem menší míře než zájem USA a Velké Británie o ropu či vojenskou základnu.

¹⁷⁵ ČTK: Londýn uvažuje o útoku na argentinské pobřeží. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 111 ze dne 12. 5. 1982, s. 7.

¹⁷⁶ ROVENSKÝ, Dušan: S čím počítá Bílý dům. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982, s. 6.

¹⁷⁷ Tamtéž

Čas ukázal, že plány mocností nebyly realizovány a Rudé právo tak opět vyšlo se svými domněnkami naprázdno. Vyjma civilních obyvatel, kterých je nyní kolem třech tisíc, jsou na ostrově trvale přítomny ovce, jejichž počet je asi 160krát¹⁷⁸ vyšší než počet lidí obývajících ostrovy. Vojenská technika tu kromě sporu v roce 1982 nikdy neměla dominantní postavení. Úvahy o vojenské základně a touze po ropě se objevovaly mnohokrát bok po boku. Zajímavé také je, že většina zmínek o těchto dvou bodech zájmu přicházela v textech Dušana Rovenského.

Ozbrojený střet se odehrával v době probíhající studené války. Dvě světové velmoci se předháněly ve zbrojení a největší hrozbu představovaly bezesporu jaderné zbraně. O jejich použití ze strany Velké Británie reálně nemohla být řeč. S výraznou převahou královského vojska bylo garantováno hladké vítězství i bez použití jaderné síly. Katastrofu způsobenou použitím jaderných hlavic, které sice byly na palubách některých plavidel¹⁷⁹, ale nikdy nepřipluly do teritoriálních vod Argentiny, by nedokázal nikdo vyvážit. V situaci právě probíhající studené války by toto rozhodnutí vyvolalo zcela jistě obrovský chaos na mezinárodním poli. Přesto se v Rudém právu nejednou objevila informace o tom, že Velká Británie má k dispozici štěpný materiál, a především je připravena zbraně hromadného ničení použít. Zprávy tohoto druhu se ukázaly rovněž krátce po začátku války.

Zkraje druhého týdne, hned 8. dubna, zpravodaj ČTK polemizoval s odkazem na zdroje z řad britské vlády či spolku Hnutí za jaderné odzbrojení o tom, že královská flotila je skutečně vybavena tou nejničivější silou. Zatím jde však o nepotvrzenou informaci s tím, že se k tématu britská vláda dosud nevyjádřila.¹⁸⁰ O pár dní později se objevuje citace listu Daily Mirror, kde se uvádí, že „britské loďstvo dopravuje k Falklandským ostrovům jaderné zbraně“¹⁸¹ a není vyloučeno, že je jimi vybavena pouze jediná loď. Citaci již Rudé právo zanechává bez komentáře. Radikálnější byl potom článek Jelínka z 16. dubna. Ten nepochybuje o tom, že válečné loďstvo mířící do Atlantiku je „dokonce vyzbrojené jadernými zbraněmi.“¹⁸²

¹⁷⁸ HOŠEK, Jiří, 2019. *Ovce jsou duší Falklandských ostrovů, proto má falklandská ovčí vlna stále zvuk.* [online]. Český rozhlas Radiožurnál. Praha: Český rozhlas. [2019-02-06]. [cit 2019-11-09]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/ovce-jsou-dusi-falklandskych-ostrovu-proto-ma-falklandska-ovci-vlna-stale-zvuk-6278562>

¹⁷⁹ KOCOUREK, Milan, 2003: Britové přiznali jadernou výzbroj ve válce o Falklandy. In *iRozhlas*. 06. 12. 2003. [online]. [cit. 2019-11-25]. Dostupné z www.irozhlas.cz/zpravy-svet/britove-priznali-jadernou-vyzbroj-ve-valce-o-falklandy_200312061611_mtaborska

¹⁸⁰ ZPRAVODAJ ČTK: Konflikt se zauzluje. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 83 ze dne 8. 4. 1982, s. 7.

¹⁸¹ ČTK: Británie zahájila námořní blokádu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 86 ze dne 13. 4. 1982, s. 1 a 6.

¹⁸² JELÍNEK, Milan: Viníkem je kolonialismus. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 89 ze dne 16. 4. 1982, s. 7.

Bez uvedení zdroje a jakýchkoli důkazů tak autor přináší takto zásadní informaci. S ní se potom lze průřezově setkat v různých intervalech skrze celé zkoumané období, zejména v případech, kdy je třeba podpořit negativní stanovisko vůči ostrovní zemi. Tak např. zpráva z 1. května uvádí, že Britové jsou rozhodnuti rozpoutat válečný konflikt jako první. Vše je umocněno citací jedné z amerických televizí o britské flotile vyzbrojené „*taktickými jadernými zbraněmi*,”¹⁸³ jejíž velitel „*má oprávnění je použít*.”¹⁸⁴ Zdeněk Porybný zase v ten samý den uvádí, že vše „*nasvědčuje tomu, že se jaderné zbraně na jejich palubách* (tj. palubách britských lodí – pozn. J.S.) *skutečně nacházejí*”¹⁸⁵ a pouze o tři dny později tvrzení podporuje zprávou o „*s nejvyšší pravděpodobností jadernými zbraněmi*”¹⁸⁶ vyzbrojené britské flotile, která ohrožuje osud lidské civilizace.

Obavy, zda flotila královského námořnictva ve svých útrokách skutečně ukrývala zbraně hromadného ničení, se nakonec ukázaly jako opodstatněné. Oprávněná však již nebyla obvinění, která informovala o odhodlanosti britského vojska je použít. Flotily s jadernými náložemi nikdy nedopluly do vod Argentiny a při cestě k Malvínským ostrovům byly nakonec přepraveny na lodě, které se vracely zpět domů.¹⁸⁷ V době uveřejnění článků navíc autoři nemohli s jistotou nic takového tvrdit. Vzhledem k vyspělejší vojenské technice, kvalitnějšímu výcviku, psychologické a později i materiální podpory USA a států EHS a v neposlední řadě přítomnosti vlastních lidí na ostrovech by bylo naprosto zcestné přetavit konvenční válku do jaderné.

Deník neměl zájem pouze na tom, aby se čtenář skrze zprávy dozvěděl o dění na odlehlých ostrovech. Válka byla mnohokrát využita ke kritice největšího spojence Velké Británie a zároveň největšího nepřítele SSSR v době studené války – Spojených států amerických. Již první článek, jenž není neutrální, nemíří proti Velké Británii. Kritika se snáší převážně na adresu USA.¹⁸⁸ Nejčastěji byli Američané spojováni s touhou po vojenské přítomnosti na ostrovech¹⁸⁹ a falklandské naftě.¹⁹⁰ Mezi stálé prvky patřilo také šíření

¹⁸³ ČTK, zr, ROVENSKÝ, Dušan: Kdo vystřelil první? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982. s. 1 a 7.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ PORYBNÝ, Zdeněk: Politika dělových člunů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 6.

¹⁸⁶ PORYBNÝ, Zdeněk: Požadavek doby. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 104 ze dne 4. 5. 1982. s. 7.

¹⁸⁷ EVANS, Rob, LEIGH, David: Falklands warships carried nuclear weapons, MoD admits. In *The Guardian*. [online]. [cit. 2019-11-25]. ISSN 1756-3224. Dostupné z [www](http://www.theguardian.com/politics/2003/dec/06/military.freedomofinformation):

<https://www.theguardian.com/politics/2003/dec/06/military.freedomofinformation>

¹⁸⁸ ROVENSKÝ, Dušan: Jde o mocenské zájmy. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 84 ze dne 9. 4. 1982, s. 7.

¹⁸⁹ Např.: ČTK: Londýn odmítl příměří. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 87 ze dne 14. 4. 1982. s. 1 a 7.

¹⁹⁰ Např.: ROVENSKÝ, Dušan: Lákavá vůně nafty. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 91 ze dne 19. 4. 1982, s. 6. nebo PORYBNÝ, Zdeněk: Hrozí válečným hazardem. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 95 ze dne 23.4.1982, s. 7.

kolonialismu – „*Stanovisko USA v krizi je novým důkazem, jaká je podstata americké politiky. Reaganova vláda jednoznačně podporuje britský kolonialismus, uskutečňuje neokolonialismus, který slouží zájmům naftových monopolů. Její nynější stanoviska jsou v rozporu s Chartou OSN*“.¹⁹¹ Když se to ale hodí, tak „*žárny příklad...amerických osadníků*“¹⁹² snažících zbavit se britského kolonialismu dokazuje krutost Londýna. Některé z článků tak byly záměrně psány pouze pod hlavičkou tématu boje o Falklandské ostrovy, aby posloužily čistě ke kritice světové velmoci.¹⁹³ Noviny se dokonce snažily přenést odpovědnost za válčení na Reaganovu administrativu.¹⁹⁴ Podpora vlády Thatcherové je klíčová, neboť konzervativní strana je nakloněna rozmístění raket středního doletu do Evropy.¹⁹⁵ Kritizován byl prezident Reagan často také kvůli nedodržení závazků vůči zemím OAS.¹⁹⁶ To, že jsou oba západní státy spojenci v NATO (organizaci datující své založení dříve než OAS), a tím pádem plynou pro USA stejnou měrou povinnosti k Velké Británii jako v jihoamerickém paktu vůči Argentině, deník nebere v potaz.

Drobným překvapením je, že novináři dostatečně nevyužili jednoho z nejrozporuplnějších okamžiků na půdě OSN. Když Jane Kirkpatricková, zástupkyně USA v této organizaci, omylem vetovala španělsko-panamský návrh na okamžité zastavení palby,¹⁹⁷ očekával bych daleko větší intenzitu kritických textů na adresu americké diplomacie. Tomu, že Velká Británie rozhodla ve své vlastní věci za podpory USA proti zemi, která na rozhodování reálně nemohla mít žádný vliv (Argentina není, na rozdíl od Velké Británie a USA, stálým členem Rady bezpečnosti OSN s právem veta), ale přitom se jí bezprostředně týkalo, Rudé právo nevěnovalo pozornost. O situaci zpravovaly pouze dva články. První ze dne 7. června s názvem „*Britské jednotky obklíčily Puerto Argentino*“¹⁹⁸ a druhý o den později.¹⁹⁹

¹⁹¹ ČTK, zr, ROVENSKÝ, Dušan: Kdo vystřelil první? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982. s. 1. a 7. nebo

ROVENSKÝ, Dušan: Podpora USA kolonizátorům. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 122 ze dne 25. 5. 1982, s. 7.

¹⁹² JELÍNEK, Milan. Argentinský lid ANO! In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 118 ze dne 20. 5. 1982, s. 7.

¹⁹³ Např: ROVENSKÝ, Dušan: USA zneužívají situace na Malvínách. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982. s. 6. nebo PRAVOV, Andrej, ZPRAVODAJ APN: Stanovisko argentinských komunistů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6. 5. 1982. s. 7.

¹⁹⁴ ČTK, zr: Británie napadla Malvíny. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 103 ze dne 3. 5. 1982, s. 5.

¹⁹⁵ ROVENSKÝ, Dušan: Atomoví spojenci. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 103 ze dne 3. 5. 1982, s. 5.

¹⁹⁶ ČTK: USA a země Latinské Ameriky. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 113 ze dne 14. 5. 1982, s. 6.

¹⁹⁷ Viz. kap. 2.5.5.

¹⁹⁸ ČTK, zr: Britské jednotky obklíčily Puerto Argentino. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 123 ze dne 7. 6. 1982, s. 1. a 7.

¹⁹⁹ ČTK: Britské invazní jednotky zaútočily na Puerto Argentino. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 124 ze dne 8. 6. 1982, s. 7.

Předpokladem vycházejícím z předchozích vzorců byl z mého pohledu alespoň jeden autorský článek podrobující toto jednání kritice. Očekávání se nesetkalo s realitou a „potenciál“ této události nebyl ze strany deníku naplněn.

Vedle informací dokazujících, že je Velká Británie agresor, společně s USA chtějí využít nerostných surovin a vybudovat na ostrovech, kvůli kterým jsou schopni Britové použít i jaderné zbraně, raketovou základnu, se často objevovala kritika vztahující se k dodržování oficiálních dokumentů vydaných Radou bezpečnosti OSN. Nejvíce citovaná byla Rezoluce č. 502 RB OSN. Ta se stala klíčovou, jelikož požadovala mimo jiné okamžité stažení vojsk Argentiny. O těch britských se nemluvílo, a proto se mohla později Velká Británie hájit právem na obranu podle Charty OSN.²⁰⁰ Výhrady deníku směřovaly téměř pokaždé k Velké Británii. Ta měla rezoluci soustavně porušovat kvůli neochotě řešit problém diplomatickou cestou. Na druhé straně vláda v Buenos Aires je podle deníku ochotna ji respektovat. Musí „*však být splněna jako celek.*“²⁰¹ Zde narážíme na jádro problému, a tím je neustálá desinterpretace tohoto výnosu. Pokud by měl být splněn souhrnně se všemi podmínkami určenými Radou bezpečnosti při jejím schválení na počátku dubna, musely by se veškeré argentinské jednotky z ostrovů stáhnout. Stažení vojsk junty je prioritní podmínkou. To Rudé právo prakticky nikdy neuvedlo. Čtenář byl tak pravidelně uváděn v omyl, když se neustále dozvídal, že Angličané jsou ti špatní a soustavně porušují ustanovení OSN vyzývající k mírovému řešení. Správný výklad zásadního dokumentu se objevil jen zřídkakdy a většinou v náznacích. Světlou výjimkou bylo pondělí 5. dubna, tedy čtyři dny po jeho vydání. Výjimečně lze dohledat zprávu, že „*Argentinská vláda odmítla rezoluci Rady bezpečnosti o odchodu argentinských vojsk z ostrovů.*“²⁰² Podobný článek, který by tak jasně vymezil Rezoluci č. 502, se nacházel v listu velmi sporadicky. Převažovala tak tvrzení typu „*britští kolonialisté uzurpovali ostrovy v roce 1833 a odmítají mírové jednání*“²⁰³ a navíc „*cynicky odmítají i rezoluce OSN*“²⁰⁴ nebo že „*Británie soustavně porušuje rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 502.*“²⁰⁵ Často byl kladen důraz na konkrétní bod dokumentu o „*pokojném řešení konfliktu.*“²⁰⁶ Ostatním požadavkům

²⁰⁰ Viz. kap. 2.5.4.

²⁰¹ ČTK, zr, ROVENSKÝ, Dušan: Kdo vystřelil první? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 1 a 7.

²⁰² ČTK, zr: Schyluje se ke konfliktu? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 80 ze dne 5. 4. 1982, s. 6.

²⁰³ GRABIVKER, Mario, José: Spravedlivá věc argentinského lidu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982, s. 7.

²⁰⁴ Tamtéž

²⁰⁵ ČTK, zr: Britské bombardování Malvín. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 110 ze dne 11. 5. 1982, s. 1 a 7.

²⁰⁶ ČTK, zr: Námořní bitva v Atlantiku. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6. 5. 1982, s. 1 a 7.

rezoluce se tolik prostoru nevěnovalo a čtenář tak dostával pouze kusé informace. Prezentování skutečně všech bodů (vč. požadavku na stažení argentinských vojsk) lze nalézt až v období po konci války, kdy již tématu nebyla věnována ze zahraničních událostí dominantní pozornost.²⁰⁷

Ostatní rezoluce vydané Organizací spojených národů z let minulých dostávaly prostor pouze okrajově. Většinou se jednalo o obecné zprávy typu „*odhaluje (se) arogance britského kolonialismu, který...sedmnáct let bojkotuje rezoluci Valného shromáždění OSN o jejich (Falklandských ostrovů – pozn. J.S.) dekolonizaci.*”²⁰⁸ Konkrétní rezoluce, které by měla Británie ignorovat včetně představení jejich požadavků, autoři nenabízí.

Zatím byly kritické ohlasy vůči Británii dá se říci založeny „pouze“ na obvyklých propagandistických heslech a výklad informací byl přizpůsoben tak, aby vyzněl negativně pro vládu Thatcherové. Několik výroků bylo vytrženo z kontextu nebo se jednalo o kritiku západního světa jako celku, s níž se čtenář mohl setkat i napříč jinými tématy. V rámci sporu o Falklandské ostrovy však deník Rudé právo několikrát referoval o událostech a faktech zcela vymyšlených nebo lživých.

Jedním z příkladů jsou úvahy a tvrzení o tom, že terčem britských útoků budou cíle přímo v pevninské Argentině. Zprávy o úmyslu bombardování pozemních cílů, a hlavně vojenských základen, se objevily v první polovině května. To je období, kdy byl potopen argentinský křižník General Belgrano a nenávistné zprávy vůči Londýnu dosahovaly svého vrcholu. Zde byl vytržen z kontextu výrok ministra zahraničních věcí Spojeného království Francise Pyma, který prohlásil, že královské vojsko je připraveno zaútočit na Malvíny. Deník k jeho vyjádření přidal dodatek, že „*britské letectvo by mohlo bombardovat »cíle« přímo v Argentině*”²⁰⁹, což údajně nevyloučil. Podobné spekulace se objevují o tři dny později v článku „*Britské bombardování Malvín*”, kde je dokonce uvedena informace o několika přímořských městech připravujících se na civilní obranu.²¹⁰ Vrcholem snažení je pak velký titulek o tom, že „*Londýn uvažuje o útoku na argentinské pobřeží*”.²¹¹ Ani jeden z dostupných pramenů, jež byly

²⁰⁷ ČTK, zr: Argentina: Žádají o propuštění politických vězňů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 152 ze dne 29. 6. 1982. s. 7.

²⁰⁸ PORYBNÝ, Zdeněk: Výsměch rezolucím OSN. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 132 ze dne 5. 6. 1982. s. 7.

²⁰⁹ ČTK, zr: Británie rozšířila válečné pásmo kolem Malvín. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982. s. 7.

²¹⁰ ČTK, zr: Britské bombardování Malvín. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 110 ze dne 11. 5. 1982, s. 1 a 7.

²¹¹ ČTK: Londýn uvažuje o útoku na argentinské pobřeží. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 111 ze dne 12. 5. 1982, s. 7.

při studiu tématu k dispozici, se však o plánu Velké Británie ostřelovat pevninskou Argentinu nezmínil.

Další zmatené úvahy se vztahovaly k potopení civilních rybářských lodí. Jedna měla plout pod polskou a druhá pod argentinskou vlajkou. Vágní zprávy se týkaly hlavně údajného potopení polské rybářské lodi. Ta měla být podle nepotvrzené zprávy ze 6. května omylem poslána ke dnu britským vrtulníkem. Přestože sám deník přiznává, že se jedná o nepotvrzenou informaci, umisťuje ji do popředí velkými písmeny rovnou na titulní stranu,²¹² aby o den později mohla ta samá loď bez známek poškození vystoupit v roli zachránce dvou sestřelených pilotů.²¹³ Tentokrát se však zpráva nachází vzadu na straně 7.

Ucelený názor si nemohl udělat pozorovatel ani o druhém rybářském plavidle, tentokrát s argentinskou posádkou. Zpráva o jejím násilném ztroskotání se objevila poprvé 10. května ve zprávě ČTK.²¹⁴ Británie si tímto útokem vysloužila od deníku přívlastek pirátů.²¹⁵ Vojáci měli dokonce sestřelit argentinský vrtulník, „*kteřý letěl zachraňovat posádku potopené rybářské lodi Narval.*“²¹⁶ Útočit měli vojáci i na záchranný člun. Část posádky měla být vzata do zajetí. O dalším osudu zajatců se však nelze dozvědět nic. Poslední zpráva se objevila 13. května.²¹⁷ Rozptýl informací o potopených civilních plavidlech je velmi krátký. Zprávy jsou neúplné a svým charakterem škodí co nejvíce britské straně. Britským útokům musela podle Rudého práva čelit dokonce lazaretní loď červeného kříže.²¹⁸ Tato zpráva měla za úkol vykreslit Brity jako největší barbary, od počátku se však nezakládala na pravdě.

Počty válečných obětí byly předmětem dalších nepřesností. Mnohdy byla uvedená čísla zcela nadhodnocená. Tragický údaj o počtu civilistů, kteří našli svou smrt ve válce o Falklandské ostrovy, se zastavuje na hodnotě tří mrtvých obyvatelek. Již 5. května však mělo podle Rudého práva v citovaném výroku argentinské strany zemřít v troskách rozbombardovaného Port

²¹² ČTK, zr: Námořní bitva v Atlantiku. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6. 5. 1982, s 1. a 7.

²¹³ ČTK, zr: Británie si klade podmínky. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 107 ze dne 7. 5. 1982, s. 7.

²¹⁴ ČTK, zr: Konflikt v oblasti Malvín trvá. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 109 ze dne 10. 5. 1982, s. 6.

²¹⁵ ČTK, zr: Britské bombardování Malvín. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 110 ze dne 11. 5. 1982, s. 1. a 7.

²¹⁶ Tamtéž

²¹⁷ ČTK: Britové opět ostřelovali přístav Puerto Argentino. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 112 ze dne 13. 5. 1982, s. 7.

²¹⁸ ČTK: Frontální útok na Puerto Argentino. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 139 ze dne 14. 6. 1982, s. 6.

Darwinu „11 místních obyvatel.“²¹⁹ K nim se přidávají 14. června dvě civilistky.²²⁰²²¹ Správné číslo je uvedeno až 16.června.²²²

Nadhodnocené jsou častokrát i údaje ohledně obětí z řad vojáků. Podle zprávy ze 14. června, odvolávající se na „dobře informované kruhy“²²³ tiskové kanceláře TELAM „britská vojska v jižním Atlantiku ztratila od začátku nevyhlášené války 1162 mužů.“²²⁴ Údaj je ve skutečnosti téměř pětinasobně nižší.²²⁵

K úplnému převrácení argumentů došlo v případě práva ostrovanů na sebeurčení. Zatímco tohle byl právě jeden z pilířů obhajoby britského tažení a ani na argentinské straně nebylo pochyb, že tehdejší obyvatelé chtějí zůstat jednoznačně pod vlajkou Spojeného království²²⁶, Rudé právo vidělo věci jinak. Tvrdilo, že Velké Británii jsou „...nesmírně vzdálené pojmy, jako právo na sebeurčení“²²⁷ nebo „Británie měla vždy výhrady proti právu národů na sebeurčení...“²²⁸ Deník tak v určitých fázích argumenty překroutil a obviňoval válečný kabinet z toho, že nebohým ostrovanům nedá možnost vybrat si, na čí straně chtějí zůstat.

Poslední kategorie z řady mylných zpráv jsou počty zajatých na straně poražených. Do zajetí padlo 593²²⁹ Argentinců převážně z řad důstojníků a obecně velících orgánů armády. Ostatní vojáci byli propuštěni, a dokonce jim bylo povoleno plout pod svou vlastní vlajkou a ponechat si zbraně. Úvodník ze 17. června uvažující o tom, „za jakých podmínek hodlají Britové propustit téměř 15 000 zajatých argentinských vojáků“²³⁰ se tak naprosto míjí s realitou. O den později se z 15 000 zajatců stalo jakoby nic 9 000.²³¹

Napříč celým sledovaným obdobím lze vysledovat stereotypní teze, jež se vyskytují s železnou pravidelností. Základem pro deník bylo dokázat, že Velká Británie je agresorem,

²¹⁹ ČTK, zr: Už dnes stovky obětí. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 105 ze dne 5. 5. 1982, s. 1 a 7.

²²⁰ ČTK: Frontální útok na Puerto Argentino. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 139 ze dne 14. 6. 1982, s. 6.

²²¹ Pro změnu je tento údaj podhodnocený. V časovém horizontu zapadá zpráva do jediného úseku, kdy umíralo místní civilní obyvatelstvo – konkrétně tři ženy při bombardování Port Stanley.

²²² ČTK, zr: Británie silou obnovila koloniální status Malvín. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 141 ze dne 16. 6. 1982, s. 1 a 7.

²²³ ČTK: Frontální útok na Puerto Argentino. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 139 ze dne 14. 6. 1982, s. 6.

²²⁴ Tamtéž

²²⁵ 255 mrtvých – Viz. kap. 2.4.

²²⁶ Argentina se na půdě OSN snažila dosáhnout toho, aby tehdejším obyvatelům nebyla dána možnost práva na sebeurčení, neboť to nejsou původní obyvatelé, ale kolonialisté. Dělo se tak proto, že příslušné rezoluce apelovaly vždy na zohlednění vůle ostrovních obyvatel.

²²⁷ SVOBODA, Jiří: Svět to vidí. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 3

²²⁸ ČTK: Britové rozšiřují předmostí. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 123 ze dne 26. 5. 1982, s. 1. a 7.

²²⁹ Viz. kapitola 2.4.

²³⁰ ČTK: Nevzdáme se práva na Malvínské ostrovy. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 142 ze dne 17. 6. 1982, s. 7.

²³¹ ČTK: Politické napětí v Argentině. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 18. 6. 1982, s. 7.

Argentina její obětí a napadeným státem. Statut ostrovů je koloniálním, archaickým výdobytkem zašlé slávy Britského impéria – ta je však nenávratně ztracena v archivech a pokroková společnost nemůže dopustit takovéto rozvrácení mezinárodního pořádku. Velká Británie jako agresor nerespektuje mezinárodní právo, výnosy OSN o dekolonizaci ostrovů a obecné morální zásady. Společně s USA, které se přiklonily na stranu Argentiny pouze z pragmatických důvodů, chtějí podle Rudého práva západní mocnosti vybudovat na ostrově vojenskou základnu a založit vojenský pakt sloužící stejným agresivním účelům jako je válečný spolek NATO a získat tak vliv v oblasti. V souvislosti s tím naftové monopoly obou zemí plánují vydrancovat přírodní bohatství kolem ostrovů a svou politiku militarismu neváhají podpořit palbou na pevninském území Argentiny, v případě nouze i jadernými zbraněmi.

V těchto rovinách se pohybovalo zpravodajství o konfliktu na stránkách Rudého práva. Zjednodušeně lze říci, že na těchto tezích bylo postaveno celkové zpravodajství. To bylo dále doplňováno dalšími argumenty, mnohdy postrádajícími reálný základ.

5.2.1 Rozbor autorských článků

Většina textových příspěvků pocházela z Československé tiskové kanceláře. Nemalý prostor ale dostávaly komentáře nebo poznámky podepsané celým jménem autora. Autorské příspěvky příslušející k tématu vytvořilo sedm autorů. Do této skupiny se řadí Dušan Rovenský, Milan Jelínek, Karel Starý, Zdeněk Porybný, Vítězslav Havlíček, Ladislav Alster a Jiří Svoboda. Tři posledně jmenovaní autoři se věnovali tématu spíše okrajově a jejich články neměly ve srovnání se čtyřmi ostatními autory takový vliv na formování celkového postoje. Jejich tvorba tak bude analyzována souhrnně.

Havlíček se zabýval spíše ekonomickou stránkou věci, když posuzoval v obou svých příspěvcích vliv války o Malvínské ostrovy na evropský rozpočet a britský rābbat. Podle něho totiž Británie vymáhá úlevy do společného evropského rozpočtu proto, že je finančně vyčerpaná válkou a tímto způsobem si chce ulevit.²³² Alster ve svém jediném příspěvku *Libra se potápí* z 28. května uvažuje rovněž o vlivu války na britskou ekonomiku a zkoumá klesající pohyb libry na finančních trzích.²³³ Jiří Svoboda nepokračuje v zavedeném trendu svých kolegů. K tématu přispěl sice rovněž jako Alster jedním příspěvkem, na rozdíl od dvou předchozích autorů se ale věnuje důsledkům použití jaderných zbraní a kritice Velké Británie

²³² Viz. HAVLÍČEK, Vítězslav: Krize EHS. In *Rudé právo*. Číslo 119 ze dne 21. 5. 1982, s. 7. a HAVLÍČEK, Vítězslav: Příspěvek EHS Británii. In *Rudé právo*. Číslo 124 ze dne 27. 5. 1982, s. 7.

²³³ Viz. ALSTER, Ladislav: *Libra se potápí*. In *Rudé právo*. Číslo 125 ze dne 28. 5. 1982, s. 7.

a USA. Jeho příspěvek „Svět to vidí“²³⁴ tak zapadá nejlépe do kontextu a zavedených vzorců autorů ostatních. Všimnout si lze, kromě prvního příspěvku Havlíčka zveřejněného o pár dní dříve, časové návaznosti zbylých textů. Ty byly otisknuty postupně od 27. do 29. května.

Nyní již text práce přejde k autorům, jejichž podíl na formování celkového obrazu Rudého práva je výraznější, a proto bude každému z nich věnován samostatný prostor.

Dušan Rovenský

Autor jako první uveřejnil 9. dubna ideologicky podbarvený článek a porušil tak dosavadní linii neutrálního zpravodajství. Washingtonský zpravodaj Rudého práva, jenž za svou činnost obdržel novinářskou cenu, vystudovaný historik, politik, spisovatel, příslušník armády, vedoucí pobočky ČTK v Londýně²³⁵ – to je výčet funkcí příspěvovatele, který obohatil svou tvorbou noviny celkem o osm příspěvků. Z toho pět zastávalo formu komentáře a tři pojal jako poznámku. V celkovém obrazu tvorby měl jasnou roli. Ve všech svých článcích vystupoval více či méně kriticky proti jednomu soupeři – Spojeným státům americkým. Konflikt sledoval výhradně z pohledu západní světové velmoci a referoval o ní tak negativně, jak to jen bylo možné.

Již v prvním uveřejněném článku s názvem „Jde o mocenské zájmy“ podezřívá USA, že pomáhají Velké Británii kvůli svým vojenským a hospodářským cílům. CIA měla podle něj dokonce poskytnout Thatcherové a spol. informaci o vojenské agresi junty s předstihem. Přitom na počátku druhého týdne sporu nevyšel z Bílého domu jediný záměr podporovat jednu ze stran. Naopak, svou zprostředkovatelskou misí v čele s Alexandrem Haigem se Spojené státy oficiálně snažily neshody urovnat diplomatickou cestou.

Rovenský se mnohdy nevěnoval ani konfliktu jako takovému. Stačil mu pouze jako záminka k pranýřování administrativy Washingtonu. V článku z 19. dubna „Lákavá vůně nafty“ rozebírá pouze touhu Reaganovy vlády po možná největších nalezištích „*této strategické suroviny za poslední desetiletí*“²³⁶ společně se záměrem vybudovat na ostrovech vojensko-strategickou základnu.

²³⁴ Viz. SVOBODA, Jiří: Svět to vidí. In *Rudé právo*. Číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 3.

²³⁵ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *ROVENSKÝ Dušan, st.* [online]. [cit. 2019-11-18].

Dostupné z [www](http://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/specializovany_archiv_mzv/kdo_byl_kdo/rovensky_dusan_senior.html):

https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/specializovany_archiv_mzv/kdo_byl_kdo/rovensky_dusan_senior.html

²³⁶ ROVENSKÝ, Dušan: Lákavá vůně nafty. In *Rudé právo*. Ročník 62, číslo 91 ze dne 19. 4. 1982, s. 6.

Ke své myšlence z 9. dubna se autor vrací znovu na Svátek práce v článku »Kdo vystřelí první?«, na kterém se podílel. Přichází s názorem, že „celá »kyvadlová diplomacie«...sloužila jedině klamání veřejného mínění – v USA, Latinské Americe a celém světě.“²³⁷ Imperialistické zájmy USA jsou totiž shodné s koloniálními choutkami Londýna. Další článek se objevil o dva dny později. V textu „Atomoví spojenci“ přichází s dalším argumentem pro podporu neokolonizátorů – vláda Thatcherové totiž kvituje rozmístění amerických raketových zbraní v Evropě, což se o její opozici říci nedá.

Dá se konstatovat, že do 3. května Rovenský zformuloval všechny svoje argumenty ohledně americké podpory Velké Británie a zbytek sledovaného období je pouze utvrzoval. Komplikovanou situaci v „banánových republikách“, jakožto název přenesený mimo střední Ameriku i na latinsko-americké státy, spojuje washingtonský zpravodaj s obavami USA, kterým hrozí poklesnutí zisku z jižní strany jejich kontinentu. V článku „S čím počítá Bílý dům“ kromě tohoto názoru uvádí, že se Spojené státy snaží prostřednictvím různých machinací vytvořit příznivé prostředí pro „založení agresivního paktu v jižním Atlantiku.“²³⁸

V dalších textech z 25. a 30. května s názvem „Podpora USA kolonizátorům“ a „Americké rakety kolonizátorům“ popisuje Rovenský závislost Velké Británie na Spojených státech. Ty poskytují britské flotile útočiště na ostrově Ascensión, dodávají jí rakety země vzduch a nesou stejný díl zodpovědnosti jako agresoři z Evropy.

Jeho poslední článek z 28. června se zaměřuje na vnitropolitickou situaci – kde jinde než ve Spojených státech. Komentuje personální změnu na postu ministra zahraničních věcí. Příčinou demise Alexandra Haiga nebyla podle něj pouze jeho zpackaná kyvadlová diplomacie ve válce o Falklandy, nýbrž další faktory jako spory se západní Evropou, vojenské akce v Izraeli apod. Předchozího ministra kárá za jeho podíl na zhoršení vztahů USA se socialistickými státy. Upozorňuje, že „Změna ve vedení státního departmentu je pouhou personální změnou, na nebezpečných rysech americké zahraniční politiky se nic nemění.“²³⁹

Milan Jelínek

Spolu s Rovenským získali jako jediní ze všech přispěvatelů novinářskou cenu za významný přínos v oblasti publicistické činnosti, kterou přispěli k „uskutečnění myšlenek

²³⁷ ČTK, zr, ROVENSKÝ, Dušan: Kdo vystřelí první? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 1 a 7.

²³⁸ ROVENSKÝ, Dušan: S čím počítá Bílý dům. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 108 ze dne 8. 5. 1982, s. 6.

²³⁹ ROVENSKÝ, Dušan, ČTK: Spory mezi »jestřáby«. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 151 ze dne 28. 6. 1982, s. 6.

socialismu a komunismu.”²⁴⁰ Jeho příspěvek do Rudého práva k tématu čítá 7 článků. Rozdíl mezi oběma pozorujeme v publikačním rozptylu jejich příspěvků. Zatímco články Rovenského se objevovaly kontinuálně a jejich rozvrstvení bylo pravidelné přes celé zkoumané období od 1. dubna do 30. června, publikační činnost Jelínka v rámci války o Falklandy se zúžila na období od poloviny dubna do konce května. Tvorba zahraničně-politického komentátora Rudého práva tak nacházela svoje místo v období, kdy se obecně v deníku psalo o sporu nejvíce. Laureát novinářské ceny napsal čtyři články formou komentáře, jednu poznámku a dvakrát se zhostil odpovědi v rubrice „Na dotaz čtenáře.” Přes podobný počet příspěvků s Rovenským je celková délka textů Jelínka rozsáhlejší.

Jelínek byl z autorů svými jazykovými prostředky nejradikálnější. Svou kritiku směřoval v největší míře proti Velké Británii, imperialismu, kolonialismu, ale také Spojeným státům a západnímu světu. Ihned v jeho prvním článku „Viníkem je kolonialismus” z 16. dubna mluví o kolonialismu jako o jednom z „*nejohavnějších produktů imperialistické politiky.*”²⁴¹ S plným přesvědčením zde také tvrdí, že britská flotila je vyzbrojena jadernými zbraněmi. V Londýně neznají jiné řešení než silové a vracejí se do „*politiky viktoriánské doby.*”²⁴² Thatcherová svým jednáním podle něj plně podporuje agresivní politiku USA vůči Sovětskému svazu a socialistickým státům.

V dalších komentářích z 28. dubna a 4. května stupňuje agresivní rétoriku. Jsou prezentovány ostré názory o lhostejnosti britské a americké vlády vůči životům vojáků. Odsouzení zasluhuje konzervativní křídlo Thatcherové. Ta spolu s její vládou představuje „*Strnulost a zkosnatělost myšlení*”²⁴³ jejich nekolonialistické a válečnické politiky, které jsou „*v podstatě jednostrannou orientací na násilí.*”²⁴⁴ USA spolu s Velkou Británií jsou rozvrátili světového míru a nadšeně přijímají nové agresivní metody. Thatcherová a spol. jsou žáky vojensko-agresivní, buržoazně nacionalistické a imperialistické školy Bílého domu. V příspěvku „Masakr v jižním Atlantiku” reaguje Jelínek na události kolem potopení křižníku General Belgrano. Za všechny mrtvé nese odpovědnost dle jeho mínění vláda Velké Británie. Válečnickou hysterii potom šířil buržoazní tisk. Ten „*připravil své první stránky pouze pro*

²⁴⁰ Zákon č. 22/1975 Sb., o udělování Československé novinářské ceny [online]. [cit. 2019-11-18]. Dostupné z [www: https://www.prazskyhradarchiv.cz/file/edee/vyznamenani/cnc.pdf](https://www.prazskyhradarchiv.cz/file/edee/vyznamenani/cnc.pdf)

²⁴¹ JELÍNEK, Milan: Viníkem je kolonialismus. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 89 ze dne 16. 4. 1982, s. 7.

²⁴² Tamtéž

²⁴³ JELÍNEK, Milan: První britské výstřely. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 99 ze dne 28. 4. 1982, s. 7.

²⁴⁴ JELÍNEK, Milan: Politika prvního úderu. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 104 ze dne 4. 5. 1982. s. 7.

vítězné fanfáry."²⁴⁵ Argentinu staví do role slabšího a nemohoucího soupeře, kterého Británie bez milosti srazila svou železnou pěstí. Bez lítosti a soucitu provedený barbarský čin nese hořkou pachut' zašlé koloniální slávy.

O dva dny později se tvorba přesouvá do rubriky „Na dotaz čtenáře“. Jelínek rozebírá otázku, jaké jsou a budou ekonomické důsledky konfliktu pro obě zúčastněné země. V odpovědi si dává odpočinek od agresivních výrazů na adresu Velké Británie. Chyby nyní hledá na kapitalistické ekonomice. Svými pákami Velká Británie donutila Evropské společenství k uvalení sankcí na už tak zdevastovanou ekonomiku Argentiny. Její nevyhovující stav má několik důvodů. Předně je součástí otevřeného kapitalistického trhu, který je nestabilní. Zadluženost země je vysoká, bohužel se k ní všichni věřitelé otočili zády. Hospodářství v Argentině *„je v podřízeném postavení vůči mocným, průmyslově vyspělým kapitalistickým partnerům a nadnárodním monopolům, které bezohledně zrazují a podřívají národní zájmy a požadavky argentinského lidu.*"²⁴⁶ Argentina je tak pasována do role slabšího a závislého – to se v kapitalistickém světě nevyplácí. Jelínek jako jeden z prvních také na druhou stranu kritizuje vojenskou juntou, která Argentinu do svízelné ekonomické situace přivedla. Kritika vojenského režimu je jevem sporadicky vídaným, alespoň v kontextu Rudého práva.

Zajímavé je sledovat, jak se autor popasuje s druhým dotazem čtenáře. Dotazovatel vznáší otázku, kdo je ve sporu vlastně agresorem a jestli náhodou Velká Británie pouze nebrání svoje území uzurpované násilím pravicovou vojenskou juntou. Ze záludné otázky Jelínek vyšel elegantním způsobem. Po úvodu, kde zjednodušeně líčí genezi problému od prvopočátku, uvádí, že nezáleží na tom, kdo je zrovna u moci ve vládě. I když nesouhlasí s praktikami vojenské junty, problém svrchovanosti ostrovů sahá mnohem dále do historie. Pokrokové demokratické síly světa (myšleno příznivci komunistické ideologie) vždy ukáží záda projevům kolonialismu. Dodává, že vnitropolitická situace v obou státech nesouvisí s příčinami války.²⁴⁷

Poslední článek Milana Jelínka vyšel v sobotu 29. května a jednalo se o jeden z obsahově nejdelších příspěvků v Rudém právu vůbec. Jako kdyby Jelínek předjímal výsledek války, v příspěvku „Koloniální války nelze vyhrát“ se „utěšuje“ tím, že statut ostrovů nelze

²⁴⁵ JELÍNEK, Milan: Masakr v jižním Atlantiku. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 105 ze dne 5. 5. 1982, s.7.

²⁴⁶ JELÍNEK, Milan: Ekonomické důsledky konfliktu. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 107 ze dne 7. 5. 1982, s. 6.

²⁴⁷ Zde došlo k rozporu argumentů – názory napříč deníkem se v otázce vnitropolitické situace protirečily – viz kap. 5.3.1.

udržet věčně. Článek představuje historický průřez britských kolonií s důrazem na nejhorší skutky Britů. Od Indie, kterou „*Tři století zbídačoval britský kolonialismus,*”²⁴⁸ jež zde po svém odchodu zanechal „*nemocnou, vyčerpanou (a) zuboženou zemi,*”²⁴⁹²⁵⁰ přes Čínu, zbídačenou obchodem s opiem, po búrské války, kde kolonizátoři vynalezli koncentrační tábory. Vše se podle autora obrací po druhé světové válce, kdy „*Revoluční poselství Říjnové revoluce, poselství svobody a sociální spravedlnosti, rozkládalo neúprosně koloniální říše.*”²⁵¹ Jelínek byl autorem, který často využíval podobná propagandistická hesla, kde hanil kapitalistický svět, jemuž vládnou vykořisťovatelé, a naopak vyzdvihoval socialistické státní zřízení, pokrokovou společnost a další atributy komunistické společnosti.

Zdeněk Porybný

Ve sledovaném období zastával pozici zástupce šéfredaktora. Po sametové revoluci se ujal nástupnického deníku Právo, kde dlouhá léta působil jako šéfredaktor a zároveň byl donedávna členem představenstva společnosti, která jej vydávala. Je autorem sedmi textů na téma války o Falklandské ostrovy. Do tvůrčí činnosti k tématu se zapojil až v druhé polovině dubna, kdy už bylo jasné, k jaké ze stran deník inklinuje. Soustavně se zabýval kritikou imperialismu, buržoazního tisku, kolonialismu, válečnického dobrodružství Velké Británie, prosazoval argument britsko-americké touhy po nerostném bohatství a vojensko-strategické základně. Nejednou jako podporu svých tvrzení využil rezolucí OSN.

V úvodní krátké poznámce „Hrozí válečným hazardem” hodnotí příčiny a možné důsledky sporu. „*Válečnická orientace odporuje usnesením Valného shromáždění o dekolonizaci Malvínských (Falklandských) ostrovů...*” Usnesením byla nejspíše myšlena Rezoluce 2065 a další, jmenovitě je však nezmínil. Pokračuje 1. května rozsáhlým článkem „Politika »dělových« člunů.” I přes přítomnost klasických kritických frází na adresu buržoazních sdělovacích prostředků nesoucích odpovědnost za „*nevídanou vlnu nacionalismu a šovinismu*”²⁵² spolu s vládou Thatcherové plující „*na vlně militarismu a šovinismu,*” je cítit silný kontrast mezi články Porybného a Rovenského, které vyšly v ten samý den. Porybný volí mnohem mírnější rétoriku. Naznačuje dokonce, že prvním, kdo zahájil akt agrese, byla

²⁴⁸ JELÍNEK, Milan: Koloniální války nelze vyhrát. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 6.

²⁴⁹ Tamtéž

²⁵⁰ Ta nejhorší slovní spojení z článku jsou vyobrazena v kap 5.3.1.

²⁵¹ JELÍNEK, Milan: Koloniální války nelze vyhrát. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 6.

²⁵² PORYBNÝ, Zdeněk: Politika dělových člunů. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 102 ze dne 1. 5. 1982, s. 6.

Argentina. Celkem bez emocí vysvětluje vývoj problematiky na půdě OSN a pokračuje objektivním vysvětlením, proč mají ostrovy dvojí název. Střídmější je i co se týče přítomnosti jaderných zbraní v britské flotile. Volí zdrženlivější vyjádření než například Jelínek o 14 dní dříve. Zatímco jeho kolega je přesvědčen, že britská flotila je vyzbrojena zbraněmi hromadného ničení, Porybný poukazuje, že „Všechno...nasvědčuje tomu, že se jaderné zbraně na jejich palubách skutečně nacházejí.” Tento přístup potvrzuje i v poznámce ze 4. května s názvem „Požadavek doby”, která se více než konfliktu věnuje obecně nebezpečí jaderných zbraní a rozdílnému postoji v SSSR (který je ten správný) a USA k nim. Velká Británie je brána pouze jako důkaz imperialistické politiky a odstrašující příklad, protože se na její palubě s největší pravděpodobností jaderné zbraně nacházejí. Autor však, na rozdíl od jiných, nikdy napřímo nezmínil, že jimi válečná flotila skutečně disponuje.

Celkem zásadní článek přichází 8. května. Jeden ze čtenářů Rudého práva zasílá redakci dotaz, proč postupem času používá deník různé názvosloví, co se týče pojmenování ostrovů. Právě Porybný se zhostil odpovědi za celou redakci. Přejít od názvu Falklandské ostrovy k Malvínským není ničím jiným než vyjádřením politického názoru novin. Od tohoto dne není pochyb o tom, na čí straně deník stojí a Porybný byl první, kdo stanovisko celé skupiny redaktorů oznámil.

Další text se shoduje s Jelínkem. Porybný stojí za argentinským lidem ve věci suverenity nad ostrovy. Pravicový vojenský režim, vládoucí v Argentině tvrdou rukou, nic nemění na historickém nároku „*argentinského lidu na svrchovanost nad Malvínami.*”²⁵³ Názor, že koloniální status ostrovů Spojené království nemůže udržet věčně, je taktéž totožný. 5. června lze z komentáře „Výsměch rezolucím OSN” vyčíst jistou smířenost s tím, že Británie ostrovy dobije zpět. Připomíná základní body zájmu britského kolonialismu – „*neprodleně po okupaci drancovat přírodní bohatství ostrovů a jejich okolí*”²⁵⁴ a vybudování strategické základny NATO.

Činnost Porybného vrcholí 16.června, kdy svým posledním článkem „Násilí nic neřeší” projevuje lítost a rozhořčení z toho, že Argentina i přes podporu mnohých států „*byla nakonec hrubou silou donucena z Malvín ustoupit.*”²⁵⁵ Je jasné, že ať bude u moci kterákoli vláda, svého

²⁵³ PORYBNÝ, Zdeněk: Kolonizátoři se nepoučili. In *Rudé právo*. Ročník 62. Číslo 120 ze dne 22. 5. 1982, s. 7.

²⁵⁴ PORYBNÝ, Zdeněk: Výsměch rezolucím OSN. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 132 ze dne 5. 6. 1982, s. 7.

²⁵⁵ PORYBNÝ, Zdeněk: Násilí nic neřeší. In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 141 ze dne 16. 6. 1982, s. 7.

nároku na ostrovy se nikdy nevzdá. Britská veřejnost je naladěna válečnický, „střízlivě“ vidí situaci pouze „*menší část britské veřejnosti*“.²⁵⁶

Karel Starý

Posledním z výčtu tvůrců je Karel Starý. Londýnský dopisovatel Rudého práva se věnoval tématu nejméně, když přispěl pouze²⁵⁷ čtyřmi texty. Ke sporu přistupoval z jiného úhlu pohledu. Hodnotil názory britské veřejnosti, která byla podle něj vesměs proti válce. Nalézáme tak opět třecí plochy mezi jednotlivými autory – Porybný ve svém posledním článku konstatoval pravý opak.

Teze odporu britské veřejnosti k válce se objevuje v prvním článku s poetickým názvem „Romantický incident?“. „*Pro znepokojené Brity to může být (útok na ostrovy – pozn J.S.) ozvěna zašlé slávy koloniálního impéria, která vypadá jako tragikomická fraška, ale většina z nich – především britští pracující – válku odmítá*“²⁵⁸ a boje prosazují pouze konzervativní vládní kruhy. Symbolem romantického incidentu bylo potom vyvěšení argentinské vlajky na ostrově Jižní Georgie. Následná reakce britské vlády byla podle autora přehnaná.

Demonstrace na výročí prvního máje se v Anglii nesly v duchu protestu veřejnosti proti válečnému dobrodružství v jižním Atlantiku, jak Starý uvádí o čtyři dny později v textu „Odsouzení militarismu.“

Šok způsobilo u britských občanů potopení torpédoborce Sheffield. Doposud „*Militaristická propaganda předkládala britskému publiku...válečné akce v jižním Atlantiku jako »procházku po zeleném trávníku.«*“²⁵⁹ I přesto však politika dělových člunů pokračuje. Jako podporu si vypůjčuje autor citaci manželky jednoho ze zemřelých námořníků potopeného torpédoborce o nesmyslnosti celé akce a dodává, že: „*Tato dramatická slova...nejlépe vystihují, jaké je nyní převažující mínění britské veřejnosti.*“²⁶⁰

Nastavený kurz „sociologického průzkumu“ veřejného mínění občanů Velké Británie neopouští Starý ani ve svém posledním příspěvku z 26. května s příznačným názvem „Co bude dál?“ spolu s nadtitulkem „Britská veřejnost a válka o Malvíny.“ Šovinistická propaganda

²⁵⁶ Tamtéž

²⁵⁷ O nízkém počtu příspěvků můžeme mluvit pouze v kontextu Rudého práva. Ve srovnání se všemi ostatními periodiky je Starý nadprůměrným přispěvovatelem.

²⁵⁸ STARÝ, Karel: Romantický incident? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 101 ze dne 30. 4. 1982, s. 7.

²⁵⁹ STARÝ, Karel: Převládne zdravý rozum? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 106 ze dne 6. 5. 1982, s. 7.

²⁶⁰ Tamtéž

obhajující válečnickou rétoriku konzervativního křídla již obtížně skrývá pravou podstatu konfliktu a uvádá v tíze svých vlastních argumentů, když se jí nedaří „*potlačit šířící se uvědomění o nesmyslnosti válečné výpravy a rostoucí obavy z toho, co bude dál*”²⁶¹ a navíc „*sílí odpor britské veřejnosti k dobrodružné a nesmyslné politice konzervativní vlády*”.²⁶²

Role jednotlivých příspěvovatelů do celkové tvorby byly jasně určeny. Dušan Rovenský sporu využíval k tomu, aby pohanil největšího nepřítele Sovětského svazu – Spojené státy americké. Milan Jelínek svým nejvýraznějším jazykovým projevem pranýřoval království Velké Británie a Severního Irska, které pravidelně zásoboval těmi nejostřejšími výrazovými prostředky a spojeními. Jelínek byl jazykově nejradikálnějším autorem jak v deníku Rudé právo, tak napříč spektrem zkoumaných médií. Zástupce šéfredaktora Porybný se těšil ze všech příspěvovatelů největší míry objektivnosti. Sice nemůže být ani v nejmenším řeč o tom, že by se snad postavil na stranu Britů, Američanů či NATO, ale ve svém projevu nejednou přinesl objektivní a nezabarvené informace a podařilo se mu v některých textech fakticky správně zhodnotit situaci. Čtveřici nejdůležitějších příspěvovatelů uzavírá Karel Starý, jehož úkolem bylo informovat čtenáře v Československu o pocitech tamní veřejnosti, zkaženosti pravicové vlády a místních sdělovacích prostředků.

Výčtem autorů, kteří výraznou měrou přispěli k formování postoje novin k válce o Falklandské ostrovy, končí stěžejní kapitola této bakalářské práce. Následující části se budou věnovat dalším novinám, časopisům, odborným periodikům a exilové literatuře. Výsadní postavení však zaujímá Rudé právo.

6 Svobodné slovo

6.1 Stručné informace o deníku

Obnovení deníku Svobodné slovo se datuje k 16. květnu 1945. Noviny jako takové jsou však mnohem starší. Vznikly roku 1907, kdy vycházely pod názvem České slovo. Československá strana národně socialistická deníku využívala jako svůj hlavní tiskový orgán, podobně jako Komunistická strana Rudé právo. Před únorovým převratem v období mezi lety 1945 až 1948 se obě strany názorově rozcházely a Národní socialisté tak plnili úlohu opozice

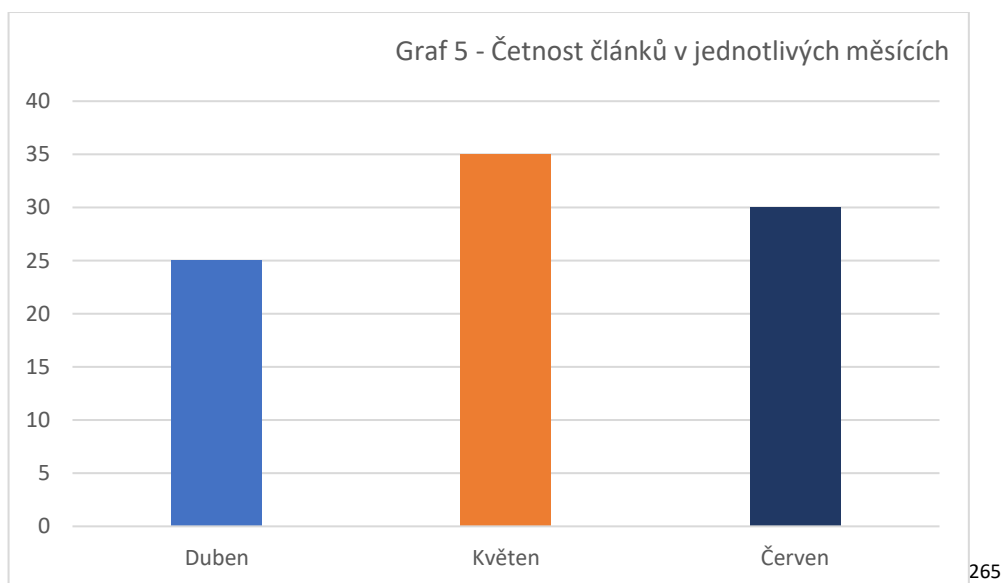
²⁶¹ STARÝ, Karel: Co bude dál? In *Rudé právo*. Ročník 62. číslo 123 ze dne 26. 5. 1982, s.7.

²⁶² Tamtéž

proti k moci se deroucími komunistům.²⁶³ Po nástupu totalitního režimu došlo k výraznému zásahu do dosavadní role Národně socialistické strany i jejího deníku. Československá strana národně socialistická byla obrozena v souladu s tehdejší nově nastoleným diskurzem. Deník nadále zůstával jejím tiskovým orgánem, opoziční názorové proudy však musely redakci opustit a nastolil se propagandistický kurz komunistické strany. Vydavatelem Svobodného slova se udrželo i v období totality nakladatelství Melantrich.²⁶⁴ Tento deník byl vybrán v kontrastu k Rudému právu z několika důvodů. Faktory jako jiný nakladatel, přibližně desetkrát menší kvantum vydaných výtisků denně a historická role opozice směrem ke komunistické straně mohly mít vliv na obsah a styl zpravodajství.

6.2 Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků

Svobodné slovo vycházelo totožně jako deník Rudé právo. V celkovém souhrnu se tak v obou denících dostaneme ke stejnému počtu výtisků za sledované období od 1. dubna do 30. června. V 77 výtiscích vyšlo celkem 90 příspěvků. Již zde lze spatřit první významný rozdíl. Oproti celkovému souhrnu zpráv Rudého práva redakce národních socialistů zaostává téměř o třetinu (viz graf č. 5).

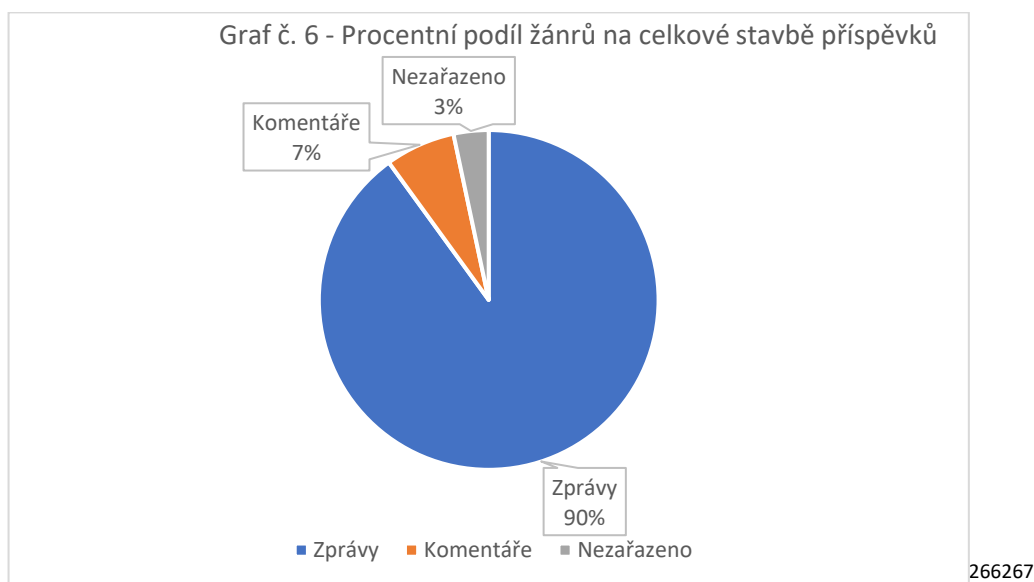
²⁶³ ROTTOVÁ, Tereza. Svobodné slovo 1945-1948: ústřední orgán Československé strany národně socialistické. Praha, 2010. [online]. [cit. 2019-11-21]. 145 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/93593>

²⁶⁴ PŘIBÁŇ, MICHAL, 2012: Melantrich [slovníkové heslo]. In *Slovník české literatury po roce 1945*. [online] [cit. 2019-11-21]. Dostupné z [www: http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1832](http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1832)

²⁶⁵ Zdroj: Vlastní zpracování

Měsíc květen se neliší od zbylých dvou měsíců tak výrazně, jako tomu bylo v Rudém právu. Přítomno je 35 článků. Duben s 25 a červen s 30 příspěvky jsou, podobně jako v redakci Rudého práva, takřka vyrovnané. Počet dnů, kdy se noviny tématu nevěnovaly vůbec, je však s číslem 5 o něco vyšší. Počet zpráv u obou redakcí byl v měsících dubnu a červnu podobný. Rozdílový je květen, kdy Rudé právo vydalo o celých 20 textů více. I tak ale měsíc, kdy byl spor nejvyhrocenější, dominuje v obou denících jak počtem příspěvků, tak jejich rozsahem. Rozptýl napříč sledovaného období je ve Svobodném slovu vyrovnanější.

Samotná kategorizace příspěvků podle žánrů je rovněž jednodušší a jednotvárnější než v případě ústředního orgánu komunistické strany. Ze souhrnného počtu 90 příspěvků jich 81 vyšlo v kategorii zprávy. Zbytek je zastoupen 6 komentáři a po jednom příspěvku z rubrik „Na konec týdne,“ „Na dotaz čtenáře“ a „Prohlášení TASS.“ Kategorie poznámky a rozhovoru nebyly dohledány (viz graf č. 6).

Z 80 zpráv je Československá tisková kancelář autorem 59 z nich.²⁶⁶ U zbylého počtu zpráv autor není znám.²⁶⁷ U všech zbývajících komentářů jsou uvedeny pouze iniciály formou malých písmen v závorce. To platí i u rubriky „Na dotazy čtenářů.“ Lydie Tarantová je jedinou osobou, s níž lze identifikovat konkrétní příspěvek za celé sledované období v deníku

²⁶⁶ Zdroj: Vlastní zpracování

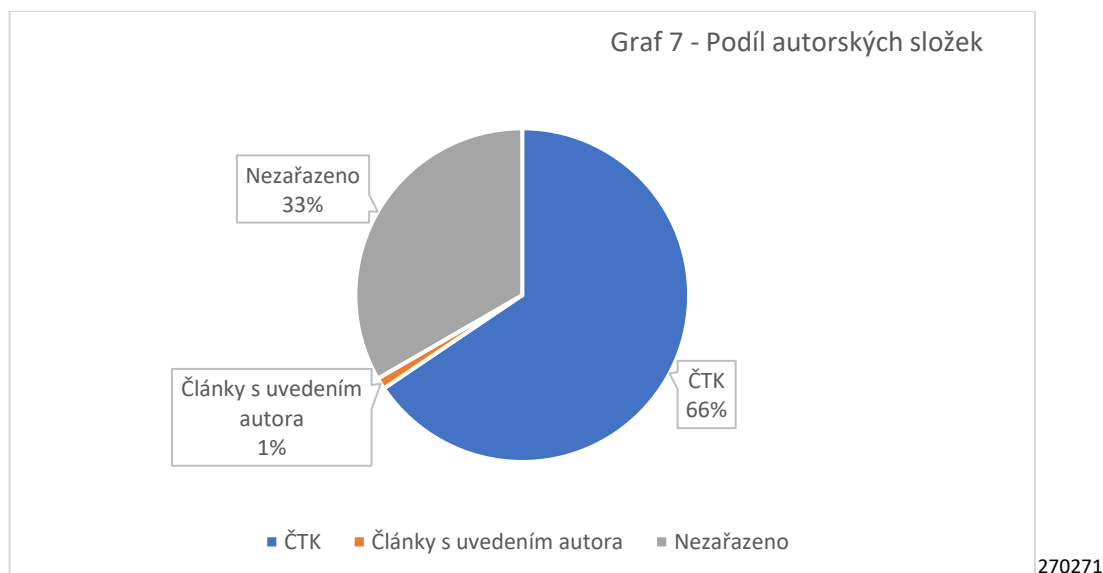
²⁶⁷ Údaj „Nezařazeno“ reprezentuje speciální rubriky deníků jako „Na konec týdne,“ „Řekli a napsali“ „Na dotaz(y) čtenáře(ů)“ apod.

²⁶⁸ Svobodné slovo (podobně jako Rudé právo) označovalo autory čtk v různých tvarech. Např. „čtk“, „ČTK,“ „Zpravodaj ČTK“ nebo „Dopisovatel ČTK.“

²⁶⁹ Rozdíl spočíval i v označování autorství. Zatímco Rudé právo mělo u každého článku označeno, kdo je jeho autorem, běžnou praxí ve Svobodném slovu bylo začít článek názvem některé ze světových metropolí a pokračovat samotným textem, přičemž jméno autora nebo příslušné tiskové kanceláře nelze dohledat.

Svobodné slovo. Její článek je k nalezení v rubrice „Na konec týdne“ ze dne 15. května. Poslední autorskou složkou je agentura TASS, jejíž prohlášení deník v jednom případě odcitoval.

Graf 7: Podíl autorských složek

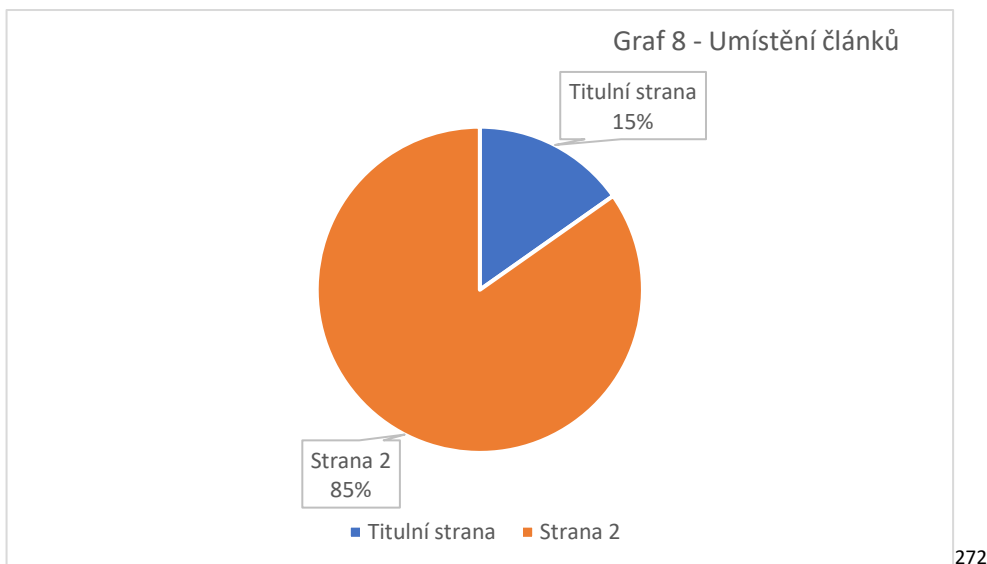

Lze pozorovat téměř shodný procentní podíl zpráv Československé tiskové kanceláře v Rudém právu a Svobodném slovu. Přestože jejich počet byl v socialistickém deníku značně nižší, procentní část z celku je přibližně stejná u obou deníků.

Téma se objevilo na titulní straně celkem v 16 případech. Až na jeden den byly všechny články z obálky rozvedeny dále na stranu číslo 2. Ta zajišťovala místo pro všechny zbylé články. Ostatní strany se tedy na tvorbě obsahu pro válku o Falklandy nepodílely. Oproti Rudému právu lze pozorovat jednotvárnější přístup pro lokalizaci zahraničních zpráv. Ty měly, na rozdíl od ústředního deníku komunistické strany, ve Svobodném slovu jasně vytyčené místo. (viz. graf č. 8).

²⁷⁰ Údaj „Nezařazeno“ značí, že z textu nelze vyčíst celé jméno autora – to buď nebylo uvedeno vůbec, nebo se autor podepsal formou pseudonymu, zkratky apod., ze kterých jméno nelze identifikovat. Součástí kategorie je i článek agentury TASS.

²⁷¹ Zdroj: Vlastní zpracování

6.3 Jak Svobodné slovo zpravovalo o falklandském konfliktu? Stranění deníku, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace

Prvotní postup probíhal stejně jako v předchozím zkoumaném vzorku. Všechny příspěvky k analýze byly prostudovány a zařazeny do kategorií neutrální, proti Velké Británii/USA/NATO nebo proti Argentině. Z celkového počtu 81 zpráv se negativně vůči Velké Británii a jejím spojencům vyjadřuje 40 z nich, 41 pak zastává neutrální postoj. Ze šesti komentářů stojí 4 na straně Argentiny, jeden hovoří neutrálně a jeden je vůči vládě vojenské junty kritický. Ostatní kategorie „Na konec týdne“, „Na dotaz čtenáře“ a „Prohlášení TASS“ podrobují kritice Spojené království.

Už ze základního přehledu lze vnímat znatelné odlišnosti od dominantního deníku v Československu. Převaha zpráv, které naplňují formální znak neutrality, věcných a stručných informací bez citového zabarvení, propagandistických hesel a urážek na adresu západních států je překvapivá. Komentář kritizující vojenskou juntou a její politiku v souvislosti s nároky na Falklandské ostrovy je pak ve všech zkoumaných mediálních prostorech (kromě exilové literatury) ojedinělý.

Ze statistického přehledu o počtu zpráv je zřejmé, že téma sporu o Falklandské ostrovy nebylo pro deník Svobodné slovo natolik atraktivní ve srovnání s Rudým právem. S tím však souvisí i další faktory, a to využití tématu k propagandistickým účelům. Jak bylo dokázáno v předchozí kapitole, mnohokrát Rudé právo využilo tématu pouze ke kritice Velké Británie, Spojených států amerických, států NATO, EHS a dalších západních spojenců. Rozsah textů

²⁷² Zdroj: Vlastní zpracování

v Rudém právu je tak větší mimo jiné i proto, že kritická rétorika na adresu těchto zemí a společenství se ve Svobodném slovu neobjevuje v takové míře. Kromě jednoho komentáře se ani v jednom případě nestalo, že by článek byl záměrně vystaven pouze za účelem odsouzení kteréhokoli státu či spolku.

První dubnová vydání však napovídala o opaku. Dva články z 3. a 4. dubna prosazovaly stejný přístup jako deník komunistické strany. Uvádí se v nich, že Británie „*nemá naprosto v úmyslu se tohoto zbytku svého koloniálního impéria vzdát a neváhá proto oživit ani „diplomacii dělových člunů“*“²⁷³ a probíhají tajné přípravy k demonstraci jejich válečné síly. V původních dnech vše naznačovalo tomu, že stanoviska budou u obou deníků stejná a na počátku sledovaného období bylo Svobodné slovo dokonce rétoricky agresivnější než Rudé právo.

Již o dva dny později ale přichází obrat. Deník podává informaci o argentinských ozbrojených silách, jež „*obsadily Falklandské ostrovy, které jsou britskou kolonií.*“²⁷⁴ Krátký článek „*Nevyhlášená válka*“ pak informuje o rezoluci²⁷⁵, která žádá mimo jiné stažení argentinských ozbrojených sil. Do druhé poloviny týdne je pak zastoupen podobný zpravodajský styl. Ve stručných a jasných zprávách nefiguruje přílišná kritika k ani jedné ze stran. Zmínit lze potom až příspěvek z 8. dubna. Ten upozorňuje na to, že „*Ozbrojený konflikt mezi Británií a Argentinou by měl „nežádoucí důsledky“ jak pro NATO, tak pro Organizaci amerických států.*“²⁷⁶ Klíčová jsou v porovnání s referenčním deníkem hlavně stanoviska mezinárodních organizací. Z informace vyplývá, že je proti zájmu NATO a OAS, aby spor eskaloval v ozbrojený střet. Severoatlantická aliance je přitom v Rudém právu prezentována jako válečnický naladěný, mocichtivý a imperialistický pakt. S takovými postoji se nelze u Svobodného slova setkat ani jednou.

Co se týče kritiky Spojených států amerických, která byla v Rudém právu pravidelnou součástí příspěvků, její výskyt ve Svobodném slovu lze měřit pouze na jednotky případů. Podobně jako u NATO a OAS deník uvedl informaci, že „*PŘESTOŽE je naprosto jasné, že USA nemají nejmenší zájem na konfliktu, který by s největší pravděpodobností poškodil jejich zájmy v Jižní Americe i Severoatlantickém paktu, zdráhají se zdroje na ministerstvu zahraničních věcí*

²⁷³ Bez autora: »Válka o ostrovy«. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 79 ze dne 3. 4. 1982. s. 2. a

Bez autora: Výhrůžky z Londýna. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 80 ze dne 4. 4. 1982. s. 2.

²⁷⁴ čtk: Spor se vyhrocuje. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 81 ze dne 6. 4. 1982. s. 2.

²⁷⁵ Konkrétní název rezoluce není uveden. Autor měl však nejspíše na mysli Rezoluci č. 502

²⁷⁶ Zpravodaj ČTK: Příprava na střet? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 85 ze dne 8. 4. 1982, s. 2.

USA označit Haigovu cestu za něco více než za „první sondu.“²⁷⁷ Haigův mírový postoj cituje deník potom další den v článku „Oboustranné přípravy.“

Zatímco Velikonoční svátky byly v Rudém právu jakýmsi bodem zlomu, kdy se začaly objevovat výrazy jako „britští neokolonizátoři“ nebo první skutečně agresivní komentář Jelínka, v novinách socialistů se postoj nemění. Nalézt lze však stanovisko znepokojených ostrovanů, kteří logicky nechtějí na svém území ozbrojené střety²⁷⁸ a citace deníku Daily Mirror o spekulacích s jadernými zbraněmi.²⁷⁹ Převažují však věcné zprávy týkající se britské flotily a situace kolem ní. Nejčastější téma v těchto dnech je potom zprostředkovatelská mise ministra zahraničních věcí USA Alexandera Haiga. Na rozdíl od komunistického orgánu, novináři československých socialistů nevyjadřují ani náznak pochybností nebo nekalých úmyslů ze strany ministra zahraničních věcí Spojených států. Např. zpráva ze 17.dubna s názvem „Haigův druhý pokus“ informuje o návrhu USA na společnou správu ostrovů za asistence Velké Británie a Argentiny. Fakt je ponechán bez jakékoli poznámky dehonestující úmysl Spojených států. Trend Rudého práva by vešel tento záměr jakkoli negativně okomentovat.

Důležitým se stává článek z 22. dubna. Jednak je zde poprvé zmíněno, že si USA chtějí roli vyjednavče udržet jen na oko. Reálně chtějí pomoci Britům. Zajímavá je však informace o tom, že na nejbližším zasedání států OAS „*má být posouzeno, zda se smlouva (z Rio de Janeira – hlavně její článek o vzájemné pomoci všech členů při napadení jednoho z nich zvenčí– pozn. J.S.) vztahuje na nynější spor mezi Argentinou a Velkou Británií.*“²⁸⁰ O tom, že by se ustanovení smlouvy nemuselo na konflikt vztahovat, nebylo v Rudém právu nikdy informováno. Od samotného začátku podle jeho názoru Spojené státy smlouvu porušovaly a zrazovaly Argentinu spolu s celou latinskou Amerikou. Podobná tvrzení opět ve Svobodném slovu absentují.

Zprávy ČTK se také v daleko menší míře opírají o názorově spřízněné subjekty, což bylo běžnou praxí v Rudém právu. Velmi sporadicky jsou zmíněny latinskoamerické státy nebo komunistické strany. Je zarážející (ve srovnání s Rudým právem), že ve zpravodajství je použito stanovisko Komunistické strany Argentiny pouze třikrát. A to ve dnech 1. května v článku „Host

²⁷⁷ čtk: Haigova sondážní mise. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 86 ze dne 9. 4. 1982, s. 2.

²⁷⁸ čtk: Náznaky urovnání? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 88 ze dne 13. 4. 1982, s. 2.

²⁷⁹ Tamtéž

²⁸⁰ čtk: Britský útok zahájen. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 95 ze dne 22. 4. 1982, s. 1 a 2.

z Argentiny”, 13. května se o její postoj opřel autor ČTK v textu s názvem „Řešení je stále daleko” a naposledy 25. června v článku „Požadavek demokracie.” Britští komunisté pak byli zmíněni v jednom případě, a to dne 21. května v textu „Zbývají jen hodiny.” Vůbec první vyjádření Moskvy bylo uveřejněno až 29. dubna v krátkém odstavci v rámci článku „Británie vyhláší blokádu.” V porovnání s předešlými novinami je počet citací těchto subjektů nesrovnatelný. Jejich přebytek nevyváží ani fakt, že Rudé právo přispělo celkově větším počtem zpráv – v jeho podání se příspěvky různých komunistických stran objevily totiž více než třicetkrát.

Do konce dubna nelze nalézt jedinou spekulaci o tom, že Reagan chce společně s Thatcherovou vybudovat vojenskou základnu a využít nerostného bohatství kolem ostrovů. O ropě je sice 24. dubna zmínka, ale v jiném kontextu: „*Británie požaduje úplné stažení argentinských vojsk, vytvoření společné dočasné britsko-americké správy nad souostrovím, konzultace s obyvateli Falkland (Malvín) o jejich budoucnosti a společné britsko-argentinské využívání ropných a dalších zásob v oblasti.*”²⁸¹

V tomto souvětí se objevují dvě zásadní sdělení. Velká Británie je ochotna se o rozsáhlá ložiska ropy podělit s Argentinou. Prozatím jsme se v této věci setkávali pouze se „sobeckými uzurpátory,” jejichž naftové monopoly chtějí vydrancovat veškeré přírodní bohatství kolem ostrovů a jde jim pouze o co největší zisky. Svobodné slovo tak opět přináší smířlivější přístup. Rozdílný postoj je přítomný také při diskuzi o právu na sebeurčení obyvatel Falklandských ostrovů. Britská vláda byla prezentována v Rudém právu jako někdo, kdo naopak místním ostrovanům právo na sebeurčení upírá. Článek je završen vyjádřením předsedy Valného shromáždění OSN I. Kittaniho, který „*vyzval Argentinu, aby stáhla svá vojska z Falkland (Malvín) a umožnila OSN převzít asi na dva roky správu souostroví.*”²⁸² O takovém sdělení, navíc na konci dubna, nemůže být v deníku reprezentujícím politiku komunistické strany ani pomyslení. Jeho pozornosti se nedočkal ani předseda VS OSN Kittani, jehož jméno v Rudém právu nebylo nikdy zveřejněno. K názoru ostrovanů se deník vrací ještě jednou, a to 30. dubna. Složení zbraní by mělo údajně umožnit podmínky k rozhovorům, ke kterým by se „*mohli vyjádřit i obyvatelé souostroví.*”²⁸³

²⁸¹ Dopisovatel ČTK: Jednání i manévry. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 97 ze dne 24. 4. 1982, s. 2.

²⁸² Tamtéž

²⁸³ ČTK: Británie vyhláší blokádu. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 101 ze dne 29. 4. 1982, s. 2.

Jedním z mála společných bodů, kde se redakce (pravděpodobně) nezávisle shodovaly, jsou prognózy ohledně bombardování argentinské pevniny. Toto je jedno z mála společných tvrzení, které lze ve větší míře dohledat i v textech Svobodného slova.²⁸⁴ Sporadicky přítomným, avšak dalším společným bodem obou deníků lze označit hypotézu, že „*cílem Margaret Thatcherové pravděpodobně je, aby se v sdělovacích prostředcích jakýkoli odpor proti její politice úplně potlačil.*“²⁸⁵ O mediální sféře, která se stala „*hláskou troubou ministerstva obrany,*“²⁸⁶ informují rovněž obě redakce.

Obecně se ke konci měsíce dubna na Velkou Británii začínají pomalu snášet první slova kritiky. Celkově je ale třeba poznamenat, že z příspěvků v drtivé většině případů není vidno stranění Argentině, a naopak odsouzení Velké Británie. Soudy jsou založeny převážně na vystavěných argumentech, nejsou uskutečňovány pouze prostřednictvím prázdných výrazů typu „neokolonialistických“ a „imperialistických“ uzurpátorů chránících sobecky pouze své zájmy. Přítomnost agresivních jazykových prostředků je poté prakticky nulová a příspěvky jsou ve Svobodném slovu asertivnější než v Rudém právu. I když se některá stanoviska shodují s postoji Rudého práva, jsou podána střídměji. Např. při vyjádření Thatcherové, že v případě Falklandské krize jde o akt sebeobranu reagující pouze na Rezoluci 502, deník připojí pouze komentář, že výnos mimo jiné požaduje mírové řešení konfliktu.²⁸⁷ Výrazy jako „válečnická politika,“ „válečné dobrodružství“ nebo z Rudého práva známé „imperiální choutky“ takřka chybí.

Teprve 29. dubna lze nalézt první zmínky o rozkolu v „*v dosud poměrně jednotném postoji hlavních politických stran.*“²⁸⁸ Fakt, že až do konce prvního měsíce byla vláda konzervativců zajedno s labouristy, je novou informací. Rétorikou deníku komunistické strany byli právě labouristé jediní ve vládě, kdo volali po rychlém ukončení konfliktu a obecně stáli proti jeho rozpoutání.

²⁸⁴ Viz např.: Dopisovatel ČTK: Jednání i manévry. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 97 ze dne 24. 4. 1982, s. 2., ČTK: Malvíny: Obětí konfliktu přibývá. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 107 ze dne 6. 5. 1982. s. 1. a 2., Bez Autora: Zatím vládne klid zbraní. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 109 ze dne 8. 5. 1982, s. 2 nebo čtk: Přípravy k vylodění? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 111 ze dne 11. 5. 1982, s. 2.

²⁸⁵ Bez Autora: Zatím vládne klid zbraní. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 109 ze dne 8. 5. 1982, s. 2.

²⁸⁶ Bez autora: Britové zaútočili? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 110 ze dne 10. 5. 1982. s. 1 a 2.

²⁸⁷ čtk: První ozbrojené střetnutí. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 99 ze dne 27. 4. 1982. s. 2.

²⁸⁸ ČTK: Británie vyhláší blokádu. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 101 ze dne 29. 4. 1982. s. 2.

Prvním květnem přichází dočasný obrat. Začalo se používat výhradně argentinské názvosloví. U toho deník zůstane až do konce sledovaného období.²⁸⁹ Tento den je také spjat s dalším novým prvkem. Ať už by zájemce o válku o Falklandy na prvního máje 1982 sáhnul v trafice po kterémkoli ze dvou deníku, dočetl by se prakticky to samé. Na Svátek práce se totiž objevila nová praktika – některé články byly doslovně či jako celek přetiskovány. Ve Svobodném slovu tak rovněž najdeme prohlášení, že všechen lid ČSSR stojí za Argentinou,²⁹⁰ nebo že Argentina je ochotna splnit rezoluci OSN „jako celek.“²⁹¹ S totožnou praxí se setkáme např. i 4. června v článku „Naléhavá jednání“, který pojednává o ultimátu Thatcherové, 5. května o smrti 11 civilních obyvatel,²⁹² varování britských vládních kruhů před přílišným optimismem ve vztahu k mírovému vyjednávání²⁹³ nebo výrok Galtieriho o odpovědnosti Thatcherové za veškerou krev.²⁹⁴ Doslovně zkopírovaný je příspěvek o demisi Haiga z 26. června.²⁹⁵

Celkově je zpravodajství v květnu zaměřeno proti Velké Británii. Jak již bylo zmíněno, názvosloví a kritika není tak vyhrocená a přístup tak dogmatický jako v Rudém právu. Dalším novým prvkem na počátku měsíce jsou články podobné těm od Karla Starého hovořící o veřejném mínění Britů. Přes 50 % z nich je proti nesmyslnému válčení a umírání jejich vojáků 13 000 kilometrů od domova.²⁹⁶ Kabinet Thatcherové je sice pro mír, ale „*musí (to) být mír britský, pro nějž udělá jeho vláda vše, včetně použití síly.*“²⁹⁷ Ke klíčové události – potopení křižníku General Belgrano, oba deníky rovněž přistupují odlišně. Skeptický a nesouhlasný postoj s tímto rozhodnutím vyjádřil deník pouze uvozovkami, ve kterých se nacházely výroky britské obhajoby.²⁹⁸ Nenávistné komentáře zůstaly stranou.

Že novinám záleželo na věcné správnosti, dokazuje i komentování události kolem údajně potopené polské rybářské lodi. Zatímco se v Rudém právu objevily titulky o jejím sestřelení a spekulovalo se nad nepotvrzenými zprávami, Svobodné slovo vydalo o tomto

²⁸⁹ Tady naopak Rudé právo předčí Svobodné slovo. Zatímco Porybný ve svém článku vysvětluje, z jakého důvodu jeho redakce přešla v názvosloví ostrovů na latinskoamerickou stranu, Svobodné slovo změnu provede bez jakéhokoli vysvětlení.

²⁹⁰ Bez Autora: Host z Argentiny. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 103 ze dne 1. 5. 1982, s. 1.

²⁹¹ Bez autora: USA na straně Británie. In *Svobodné slovo*. Číslo 103 ze dne 1. 5. 1982, s. 2.

²⁹² čtk: Britské síly před vyloděním. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 106 ze dne 5. 5. 1982, s. 2.

²⁹³ čtk: Přípravy k vylodění? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 111 ze dne 11. 5. 1982, s. 2.

²⁹⁴ čtk: Británie zostrčila konflikt. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 121 ze dne 24. 5. 1982 s. 1 a 2.

²⁹⁵ Bez Autora: Haig podal demisi. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 149 ze dne 26. 6. 1982, s. 1.

²⁹⁶ Bez autora: Přestávka nebo ústup? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 104 ze dne 3. 5. 1982, s. 2.

²⁹⁷ čtk: Jednání i ozbrojené srážky. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 105 ze dne 4. 5. 1982, s. 2.

²⁹⁸ čtk: Britské síly před vyloděním. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 106 ze dne 5. 5. 1982, s. 2.

tématu pouze jeden článek. V něm rovnou dementovalo jakékoli poškození plavidla a vyzdvihlo naopak jeho aktivní roli záchranného člunu pro sestřelené piloty.²⁹⁹ Další objektivní zpráva v období největší eskalace sporu přichází po pár dnech. Po útoku na křižník General Belgrano generální tajemník OSN ve svém návrhu mimo jiné zmínil i „*stažení argentinských jednotek z Malvín.*“³⁰⁰ Podobná zpráva v Rudém právu v tomto období není k nalezení.

V první polovině května se nese zpravodajství v lehce monotónním duchu. Většina příspěvků začíná tezí o tom, že zatímco orgány OSN a Argentina jednájí o mírovém vyřešení války, Britové se mezitím připravují na válečné akce. Při čtení příspěvků z tohoto časového úseku je jasně cítit, že Spojené království je nyní v očích deníku agresorem. V Rudém právu hojně užívaný výraz se však ve Svobodném slovu takřka neobjevuje. Negativní vyjádření Thatcherové o tom, že Argentina odmítá mírová řešení, má být pouze zástěrkou. Ve skutečnosti již válečný kabinet nechce vyjednávat.³⁰¹ Pokud však dojde k zahájení útoku britských jednotek, britský kontra admirál John Woodward dostal od vedení instrukce, podle kterých „*má omezit ztráty na životech na minimum.*“³⁰² Citace je dokonce umístěna na titulní straně a je velmi kontrastující s přístupem Rudého práva, podle něhož britské ministerské předsedkyni a její vládě na životech vojáků nezáleželo. Stejný generál měl navíc podle Rudého práva povolení kdykoli použít jaderné zbraně.

Druhá polovina května a počátek června se nesly v duchu litych bojů. Na základě toho ministr zahraničních věcí John Nott predikuje „*Británii další ztráty a bylo by chybou si to zastírat.*“³⁰³ Tento výrok, jež citoval deník rovněž na titulní straně, se staví opět proti tezi Rudého práva o tvrdošijné válečnické propagandě, která oficiálně nepřiznává jakýkoli neúspěch britské armády a záměrně zkresluje fakta. Obecně byly zprávy z bitevního pole ve Svobodném slovu objektivnější. Zatímco ústřední tiskový orgán většinou nepravdivě nadsazoval počty bojujících vojáků na obou stranách a čtenář tak nemohl tušit, která ze stran je lépe vyzbrojena, socialisté se k problému postavili jinak: „*Komentátoři upozorňují, že početní převahu argentinských vojáků vyvažuje technické vybavení a zkušenosti elitních britských výsadkových*

²⁹⁹ Bez Autora: Po střelbě jednání? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 108 ze dne 7. 5. 1982, s. 1 a 2.

³⁰⁰ Tamtéž

³⁰¹ Čtk: Zbývají jen hodiny. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 119 ze dne 21. 5. 1982, s. 2.

³⁰² ČTK: Britský útok zahájen. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 120 ze dne 22. 5. 1982, s. 1 a 2.

³⁰³ ČTK: Ztráta britské flotily. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 124 ze dne 27. 5. 1982, s. 1 a 2.

jednotek, které mají být brzy posíleny dalšími 3500 muži."³⁰⁴ Čtenář Svobodného slova má tak reálnější informace o stavu sil a vývoji na bojišti.³⁰⁵

Po dobytí Goose Green a Port Darwin se schylovalo k rozhodující akci. Deník byl na počátku června zmaten z ambivalentních údajů od obou stran. Citoval však výrok vojenského představitele Argentiny: „*Oficiální vojenský mluvčí v Buenos Aires sdělil, že k Puerto Argentinu postupuje na osm tisíc britských vojáků, a připustil, že jeho posádka je v obtížné situaci.*”³⁰⁶ Konstatování obtížné situace vojsk junty ve vrcholném období bojů je v deníku komunistické strany nemyslitelné. Naopak informace Rudého práva z tohoto období evokují pocit, že boje se povedou díky houževnatosti vojáků junty další měsíce. Na bojišti však bylo po dobytí dvou strategických míst Goose Green, Port Darwin a obsazení vrchů Mount Kent kolem hlavního města prakticky rozhodnuto.

Stejně jako Rudé právo, neklade Svobodné slovo větší pozornost k rozporuplnému užití práva veta proti španělsko-panamskému návrhu na okamžité zastavení palby. Zmatečné počínání americké administrativy ponechal deník téměř bez povšimnutí a celkově se věnoval problému pouze jeden článek ze 7. června s názvem „*Klid pouze relativní.*” Tímto tématem se tedy deníky zabývaly ve stejný den. O den později se opírá Svobodné slovo do nepravdivého argentinského komuniké o tom, že Britové zaútočili na hlavní město v neděli 6. června. Britové prý podnikli výpad až v pondělí, když „*Anglické jednotky útok na město odkládaly zřejmě s ohledem na jednání ministerské předsedkyně M. Thatcherové na vrcholné konferenci ve Versailles.*”³⁰⁷ O konferenci samotné, natož o odložení britského útoku v souvislosti s jednáním nelze v Rudém právu dohledat ani zmínka.

Vůbec nejkritičtější článek na adresu USA z kategorie příspěvků ČTK a bez autora se objevil 9. června, když se ohradil proti projevu prezidenta Reagana v britském parlamentu. Projev obsahoval plno „*antisovětských a antikomunistických výpadů. Ohlásil tzv. plán na „podporu demokratických institucí” v celém světě, který je projektem otevřeného vměšování do vnitřních záležitostí všech zemí, kde to USA uznají za vhodné. Aby zalichotil hostitelům, velebil americký prezident vládu M. Thatcherové, že vyslala velkou armádu válčit „o princip*”

³⁰⁴ čtk: Britská ofenzíva. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 126 ze dne 29. 5. 1982, s. 2.

³⁰⁵ V tomto období se v Rudém právu dočítáme hlavně o tvrdém a neústupném odporu vojsk junty. O jejich počtu, výcviku a schopnostech však zprávy nenajdeme.

³⁰⁶ Bez Autora: Skepse diplomatů. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 129 ze dne 2. 6. 1982, s. 1 a 2.

³⁰⁷ čtk: Bitva pod clonou mlčení. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 134 ze dne 8. 6. 1982, s. 2.

na Malvínské ostrovy.”³⁰⁸ Frustrace pokračuje dalším dnem a vyjádřením Thatcherové, že pokud Argentina „nehodlá složit zbraně a vydat Puerto Argentino „po dobrém”, musí je britské jednotky dobýt násilím.”³⁰⁹ Rétorika a přístup v těchto dvou příspěvcích je podobná článkům v Rudém právu. Polovina června tak završuje nejkritičtější období na adresu Velké Británie a USA. Po konci války opět přichází obrat směrem k neutrálním a věcným zprávám.

16. června informují oba deníky o kapitulaci argentinské armády. Uvažuje se o čestném odchodu vojsk (který byl ve skutečnosti také Argentincům umožněn) a zároveň je tlumočeno stanovisko argentinské junty. Ta se záměrně vyhýbá termínu „kapitulace”. Galtieri a spol. hodlají vycházet z předpokladu, že plní Rezoluci 502. Ta mimo jiné vyzývala ke stažení argentinských vojáků. Poměrně přesné jsou v článku „Konec bojů na Malvínách” také počty obětí na obou stranách, včetně smrti tří civilistek.³¹⁰ Svobodné slovo tak zachovává trend v uvádění přesnějších informací co se týče vojenské techniky, počtu vojáků a jejich úmrtí než tomu bylo v Rudém právu.

Zbytku sledovaného období dominují v obou denících zprávy o vnitropolitické situaci v Argentině. Zpráva z 19. června informuje o abdikaci prezidenta Galtieriho. Podle deníku je kapitulace přímým důsledkem jeho porážky ve válce. Zajímavé je také tvrzení o tom, že odchod si vynutily kruhy, „které jsou nakloněny myšlence urovnání vztahů mezi Argentinou a Spojenými státy.”³¹¹

Příklad Svobodného slova splnil očekávání vytyčená na začátku práce. Jeho zpravodajství o konfliktu v Atlantském oceánu zahrnuje několik odlišných znaků od ústředního tiskového orgánu komunistické strany. Požadavky na ropu, vojenskou základnu nebo vytvoření agresivního Jihoatlantického paktu se prakticky neobjevují. Stejně tak je tomu s tvrzeními, že Velká Británie soustavně porušuje mezinárodní právo, provádí pirátské činy, nerespektuje morální kodexy a hodlá použít jaderné zbraně. Výroky takového typu nejsou ve Svobodném slovu k nalezení.

Přesto se najdou případy, v nichž se oba deníky shodují. Kromě doslovně přetištěných odstavců či dokonce celých článků lze nalézt soulad v prognózách o bombardování argentinské pevniny³¹² a v několika případech také kritiku britských médií. Pořád ale platí, že míra

³⁰⁸ Bez: Autora: Výpady R. Reagana. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 135 ze dne 9. 6. 1982, s. 2.

³⁰⁹ čtk: Britské ultimatum. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 136 ze dne 10. 6. 1982, s. 2.

³¹⁰ čtk: Konec bojů na Malvínách. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 141 ze dne 16. 6. 1982, s. 2.

³¹¹ ČTK: Změna v Argentině. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 144 ze dne 19. 6. 1982, s. 1 a 2.

³¹² Tyto predikce se nikdy nepotvrdily

agresivity, útočnosti a celkové vyhraněnosti jazykových prostředků je daleko střídmější u deníku Svobodné slovo než v případě Rudého práva. Četnost jejich používání je rovněž na nižší úrovni.

6.3.1 Rozbor autorských článků

Příspěvek komentářů ve srovnání s Rudým právem není tak rozsáhlý. Svým obsahem ale vyjadřuje oba názorové póly. Dá se říci, že chronologicky první komentáře se blíží svými názory exilovým periodikům. V posledních se ale zrcadlí rétorika Rudého práva. Zatímco autorské komentáře ústředního deníku komunistické strany korespondovaly s obsahem zpráv ČTK a celkovým charakterem zpravodajství deníku, u Svobodného slova jsou přítomny názorové posuny v čase, a to v obou směrech, doplněné o autorskou názorovou pluralitu. Autorské texty Rudého práva nejednou reprezentovaly celkový postoj redakce, ve Svobodném slovu se jednalo vždy pouze o osobní stanovisko autora, které nebylo nijak spojováno s celkovým pohledem deníku jako takového.

Z textů ve formě komentářů nelze vyčíst jejich autora. Odhalit lze, až na jeden případ³¹³ pouze iniciály nebo pseudonymy v podobě dvou až tří malých písmen. Hned první dva komentáře, které se ve Svobodném slovu objevily, je možné označit za „odvážné,“ inovační a celkově odlišné od všech ostatních v Rudém právu.

První příspěvek tohoto typu vyšel dokonce o den dříve než v referenčním deníku. Pochází z 8. dubna, autor nebo autorka je označen pod pseudonymem „(ka)“. Stručný a nenápadný text na okraji strany číslo 2 představuje ojedinělý případ vzdoru proti všem zavedeným zvyklostem v rámci zpravodajství o Falklandské válce napříč celým sledovaným obdobím ve všech zkoumaných, oficiálně povolených tiskovinách.

Na začátku se autor udivuje nad vzniklou situací. Nad tím, že podobný spor se může vyvinout až do válečného stavu. Pokračuje vyjádřením ohledně propojení ostrovů s Velkou Británií – téměř 2000 ostrovních obyvatel je závislých na dovozu základních potřeb z této země. Na oplátku nabízejí obyvatelé Falklandských ostrovů Britům vzácnou a kvalitní ovčí vlnu. Dále budou citovány poněkud delší úseky, než bylo v dosavadním postupu zvykem: *„Od roku 1943 upírá Argentina Británii její právo na toto území a krok za krokem zde přebírá některé atributy státní moci. Tak například britští občané, letící na ostrovy, musí cestovat přes Buenos Aires a tam požádat o „bílou kartu“ s povolením ke vstupu. Obyvatelé ostrovů vykonávají*

³¹³ Lydie Tarantová v rubrice „Na konec týdne“.

vojenskou službu v argentinské armádě, veškeré spojení se světem jde přes Argentinu. Přesto velká většina ostrovanů chce zůstat britskými občany, protože vláda argentinské vojenské junty s politickou represí a vysokou inflací nikoho neláká.”³¹⁴ Autor přináší stanovisko, ve kterém tvrdí, že Argentina komplikuje lidem na ostrově život zbytečnými administrativně-byrokratickými opatřeními. Vyjadřuje vůli ostrovanů zůstat občany Spojeného království, a navíc kritizuje juntou, když poukazuje na nekalé praktiky potlačování opozice a neuspokojivé hospodářské výsledky.

Dále se text pozastavuje nad faktem, že v roce 1968 se otázkou dekolonizace ostrovů zabývala OSN. Dospěla přitom k názoru, že by se „mělo přihlížet především k přání většiny obyvatel.”³¹⁵ I přes oficiální zprávy z Argentiny o hladkém záboru ostrovů autor uvažuje o možnosti, že Britové kladou neustále proti vojákům junty odpor, a dokonce se uchýlili k taktice partyzánské války. Článek „Spor o Falklandy” vrcholí tímto tvrzením: „Vojenská junta generála Galtieriho vydává vítězná prohlášení a davy nacionalistů v Buenos Aires jásají. Jednoho z cílů junty, která chce zakrýt své hospodářské neúspěchy vybičováním šovinismu, bylo dosaženo. Nezanedbatelná je i touha Argentiny získat přístup k ložiskům nafty, která byla u břehů Falkland objevena.”³¹⁶

Vláda Galtieriho je podrobena tvrdé kritice. V kontextu všech textů mimo exilovou literaturu je příspěvek naprosto výjimečný. Prakticky obrací většinu argumentů Rudého práva týkajících se nacionalismu, šovinismu, naftě a roli agresora naruby. Je záhadou, jak podobný příspěvek mohl projít přes rozsáhlá cenzurní opatření. Přináší však zcela odlišný názorový proud, a zdá se tak, že deník Svobodné slovo byl alespoň v pár případech skutečně „svobodný.”

Druhý z komentářů v této podkapitole je příspěvek autora „FJ” a vznáší rovněž zcela unikátní pohled na celou problematiku. Naplňuje skutečný formální prvek komentáře. Užívá fakta v různých souvislostech a ty pak prezentuje čtenáři. Všimá si totiž vzájemného vztahu mezi Falklandským konfliktem a Gibraltarem – dvou událostí, které spolu na první pohled nesouvisí. Jedná se o otevření hranic mezi zámořským územím Spojeného království a Španělskem. Ještě v nedávné době, měsíc před začátkem konfliktu, došla vzájemná vyjednávání mezi Londýnem a Madridem tak daleko, že o propustnosti hranic mezi

³¹⁴ (ka): Spor o Falklandy. In *Svobodné slovo* Ročník 38. Číslo 85 ze dne 8. 4. 1982, s. 2.

³¹⁵ Tamtéž

³¹⁶ Tamtéž

Gibraltarem a Španělskem bylo téměř rozhodnuto. Jednání ztroskotala v důsledku začátku války o Falklandy. Názor Madridu je totiž takový, že Gibraltar je podobným koloniálním pozůstatkem jako Malvíny. Španělská vláda se nikdy netajila podporou Argentiny k získání suverenity nad tímto územím. Madrid se však „*distancoval od způsobu – totiž násilí – kterého Buenos Aires použilo k dosažení svého cíle.*“³¹⁷ Po stručné deskripci nároků obou zemí na Gibraltar přichází na řadu další společný prvek obou britských zámořských území: „*Jednou z překážek řešení sporu o Gibraltar je – podobně jako na Malvínách – skutečnost, že místní obyvatelstvo se cítí spjato s Velkou Británií.*“³¹⁸

Příspěvek je výjimečný hlavně z hlediska období, ve kterém došlo k jeho zveřejnění. Vyslovit 12. května, po potopení křižníku General Belgrano, že Argentina uzurpovala ostrovy násilím a že místní nátura obyvatel, kteří se cítí být více Brity, nedovoluje připojení k Argentíně, je v deníku Rudé právo naprosto vyloučené. Tyto dva komentáře dokazují, že cenzurní praktiky a opatření či požadavek souladu všech médií s Rudým právem nebyly striktně dodržovány. Jejich poměr je vzhledem k součtu všech příspěvků v Rudém právu a Svobodném slovu zanedbatelný. I tak lze tyto dva texty považovat za ojedinělý úspěch názorové svobody v době mediální normalizace, vyjádřené prostřednictvím sporu o Falklandské ostrovy.

Následovat budou příspěvky, které ve svém kontextu a názorech více zapadají do celkového informačního stylu Rudého práva. I tak je v nich k nalezení mnoho rozdílů v porovnání s komentáři autorů Jelínka, Porybného a dalších.

14. května, dva dny po posledním autorském textu, přichází další příspěvek. V článku Malvíny a Washington se autor „jk“ věnuje vztahu administrativy Bílého domu a války o nehostinné ostrovy. Více než podpora Spojených států směrem k Británii mu však překáží Haigova kyvadlová diplomacie a dvojí politika USA. Sice uznává, že velmoc má své zájmy na obou stranách, ale kyvadlová diplomacie nic nevyřešila a britské vojsko tak dostalo pouze čas dopravit své fregaty na místo určení. Po tom, co se tak stalo, „*Washington ukončil licoměrnou hru na neutrála*“³¹⁹ a tím pádem „*Atlantická solidarita dostala...přednost před panamerickým systémem aliancí.*“³²⁰ To je ale podle autora protiprávní, protože se dle jeho mínění čl. 5 NATO o sebeobraně nevztahuje na případ sporu o kolonizované území.

³¹⁷ FJ: Gibraltar a Malvíny. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 112 ze dne 12. 5. 1982, s. 2.

³¹⁸ Tamtéž

³¹⁹ jk: Malvíny a Washington. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 114 ze dne 14. 5. 1982, s. 2.

³²⁰ Tamtéž

Svémi tvrzeními se již text blíží názorovým proudům Rudého práva. Ve srovnání s ním jsou ale přítomny vystavěné argumenty, bez agresivních, zabarvených a propagandistických hesel. Autor dále jako první zpochybňuje platnost závazku NATO.

Další příspěvek rovněž přináší nový názor do diskuze. Vyšel 19. května pod názvem „Volby byly testem“. Krizi falklandských ostrovů spojuje pseudonym „ač“ s úspěchem a neúspěchem politických stran ve volbách do obecních zastupitelstev. Politologicky zaměřený článek vnímá situaci kolem ostrovů jako zatěžkávací zkoušku současné britské vlády, která je krizí v jižním Atlantiku ohrožena. Celkové vítězství konzervativců zapříčinila jejich dovednost uměle vyvolat vlastenecké nadšení. Reálné hodnocení situace potom ve společnosti ustoupilo nacionalistickému cítění a přes vysokou inflaci a nezaměstnanost vláda v testu houževnatosti uspěla. Je však otázkou, zda současný úspěch není pouze Pyrrhovým vítězstvím.

Prohru nově zformované aliance sociální demokracie a liberálů s Labouristickou stranou (Labour party) přisuzuje jejich nejednoznačnému postoji k válce o Falklandy. Pohled na konflikt očima voleb do místních zastupitelstev je novou dimenzí dosavadního zpravodajství. To, že autor dává do souvislosti válku s obecními volbami, je v rámci spektra obou deníků ojedinělé. Svobodné slovo přináší jiný pohled na věc, a i když kritizuje, tak v souvislostech, využívá jedinečných a neopakujících se argumentů, které jsou logicky vystavěné a dávají větší smysl než opakující se propagandistická hesla Rudého práva.

Další komentář pochází z 21. května s řečnický vůbec nejagresivnějším příspěvkem. „Imperialistické, agresivní a podvrtné akce“ – to nejsou citace některého z textů Rudého práva. Pocházejí z příspěvku „Počátek rozpadu OAS?“ Autor „ado“ se svým textem přibližuje stylu Starého, Porybného a dalších. Nejvíce urážející fráze jsou adresovány Reaganově administrativě. Text nejdříve vyjadřuje přání poslanců Westminsteru mírově vyřešit konflikt, přičemž není rozlišeno mezi konzervativními a labouristickými příslušníky, jak tomu bylo vždy v Rudém právu, které tvrdilo, že konzervativní poslanci jsou váleční štváči, naproti tomu jejich opozice z řad Labouristů, socialistů a dalších je rozumná a staví se proti válečné politice.

Pak se ale spouští vlna negativních vyjádření na adresu USA, které daly přednost „britské a atlantické košili před argentinským „interamerickým“ kabátem,”³²¹ když podporují světový imperialismus. Pakt z Ria je Amerikou sobecky využíván jen pro vlastní zájmy. USA jej využily proti Kubě, Nikaragui nebo Salvadoru. Zkrátka proti komunistům, protože ti jsou spolek

³²¹ ado: Počátek rozpadu OAS? In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 119 ze dne 21. 5. 1982, s. 2.

„národně osvobozenec, protiimperialistický, zkrátka nehodící se USA do krámu.“³²² V sázce je podle autora mnohem více, než „pouze“ britská svrchovanost nad nehostinnými ostrovy. Padnout může celý meziamerický systém.

Po třítydenní pauze přichází poslední autorský příspěvek z kategorie komentářů. Svým rozsahem je nejdelší a jako jediný na pokračování, když je rozvrstven do dvou po sobě jdoucích dnů. Ke slovu přichází opět „jk,“ jenž má jako jediný více než jeden příspěvek. Od autora předchozího ubírá ve svém článku na agresivitě. Zamýšlí se nad tím, jak křehký je mír ve světě. Dokazuje to právě spor o Falklandy, který se během pár dní proměnil z krize na regulérní válku. Přitom je to kvůli části země, která je ve své podstatě nedůležitá. Úsilí vynaložené na její získání je „až iracionálně neúměrné hodnotě „sporného území.““³²³ Upozorňuje, že výhra Velké Británie nebude možná bez značného úsilí. V odhadu náročnosti bitvy se kabinet Thatcherové zmýlil. Ten je dále podroben kritice za to, jak je chladný a neústupný kvůli tak abstraktnímu principu sporné svrchovanosti nehostinných ostrovů, na kterých nic není. Hrouť se i systém OAS. Zatímco USA neustále tvrdily, že každé zlo pochází z Moskvy, latinskoamerické státy zjišťují, že „nebezpečí pro ně není „rudé“, nýbrž přichází úplně odjinud.“³²⁴ Pozorovat lze u posledních dvou příspěvků jasné vyhranění proti Spojeným státům.

Všechny autorské příspěvky evokují ve srovnání s Rudým právem jakýsi vyšší princip. Nejde jenom o to co nejvíce zkritizovat západního nepřítele a jeho spojence. Autoři se skutečně zamýšlejí nad problematikou a až na jednu výjimku autora „ado“ se snaží vnést do diskuze novou perspektivu. Spíše než na tradičně omílané fráze o „zlém imperialismu“ se zaměřují na přidanou hodnotu, kterou chtějí čtenáři předat. Kritika je v drtivé většině případů postavena na jasných argumentech. Různorodost článků pak dodává celkovému dojmu větší atraktivitu pro čtenáře.

V rubrice Na konec týdne se Lydie Tarantová³²⁵ zaměřuje na tragické osudy „mladých Argentinců a Britů: na lidské životy, které již byly obětovány, nebo jsou nadále v nebezpečí.“³²⁶ Opět lze rozlišit kontrast mezi myšlenkami Rudého práva. To se sice také pozastavovalo nad smrtí nevinných vojáků, lítost však byla vyjádřena ve většině případů pouze na adresu vojáků junty, kterým berou životy Britové pro naplnění svých imperialistických zájmů. Tarantová na

³²² Tamtéž

³²³ Jk: Od krize ke konfliktu. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. číslo 139 ze dne 14. 6. 1982, s. 2.

³²⁴ Tamtéž

³²⁵ Československá herečka, novinářka a spisovatelka, rovněž zaměstnaná v ČTK.

³²⁶ Lydie Tarantová: Na konec týdne In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 115 ze dne 15. 5. 1982, s. 2.

druhé straně nediferencuje mezi agresivními vojáky královských gard a nevinnými mladými branci. Autorka jako první ve Svobodném slovu přichází s myšlenkami o záměru USA zřídit na ostrovech agresivní Jihoatlantický pakt. Tuto spekulaci lze tedy nalézt v deníku až 15. května. Přestože má novinářka podobné postoje jako komentátoři Rudého práva, verbální prostředky a celková nálada textu není agresivní a jazykově vyhraněná vůči Velké Británii.

Poslední příspěvek pochází ze dne 24. května, kdy se autor pod označením „lič“ věnuje historii ostrovů. I když jeho příspěvek vyšel v době opětovné eskalace bojů, autor přináší novou perspektivu a odlehčuje situaci, když nezaujatě informuje o historii ostrovů a zpravuje o jejich úloze v námořních bitvách.³²⁷

Poslední autor vystihuje charakterem svého textu celkový kontrast mezi redakcí Svobodného slova a Rudého práva. Až na výjimky byl přístup ke zpravodajství u obou deníků odlišný. Československá tisková kancelář společně s příspěvků bez autora zaujímala v lehké převaze proti kritickým příspěvkům pozici nestranného zpravodaje. V krátkých a výstižných zprávách byly mnohdy k nalezení věcné a nezaujaté informace, které celkem přesně referovaly o situaci na bojištích. Takřka se nelze setkat s vymyšlenými fakty. Je samozřejmostí, že v několika případech pozorujeme styl zpráv podobný těm v deníku komunistické strany. Jejich četnost je však mnohem nižší.

Co se týče komentářů, vnášejí do celkového obrazu netradiční perspektivy. Takřka každý z nich přišel s novou, originální myšlenkou. Formálně se autoři skutečně drželi účelu žánru a neustále hledali nové souvislosti. I přes značně nižší kvantum příspěvků ve srovnání s referenčním deníkem je jejich přínos bohatší, smysluplnější a pro čtenáře mají větší přidanou hodnotu.

7 100+1 zahraniční zajímavost

7.1 Základní charakteristika časopisu

Populárně naučný čtrnáctideník vznikl v roce 1964 a své místo ve spektru nabízených časopisů si udržel až do dnešních dní. Vyjma krátké přestávky v prvním desetiletí tohoto století vychází nepřetržitě. Z krize se vymanil díky novému nakladateli Extra Publishing, který zajišťuje distribuci dodnes.³²⁸ Za minulého režimu přebíral hlavně zprávy Československé tiskové

³²⁷ lič: Malvínská historie. In *Svobodné slovo*. Ročník 38. Číslo 121 ze dne 24. 5. 1982, s 2.

³²⁸ Extra Publishing: *100+1 zahraniční zajímavost*. [online]. [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: <https://www.epublishing.cz/stoplusjednicka>

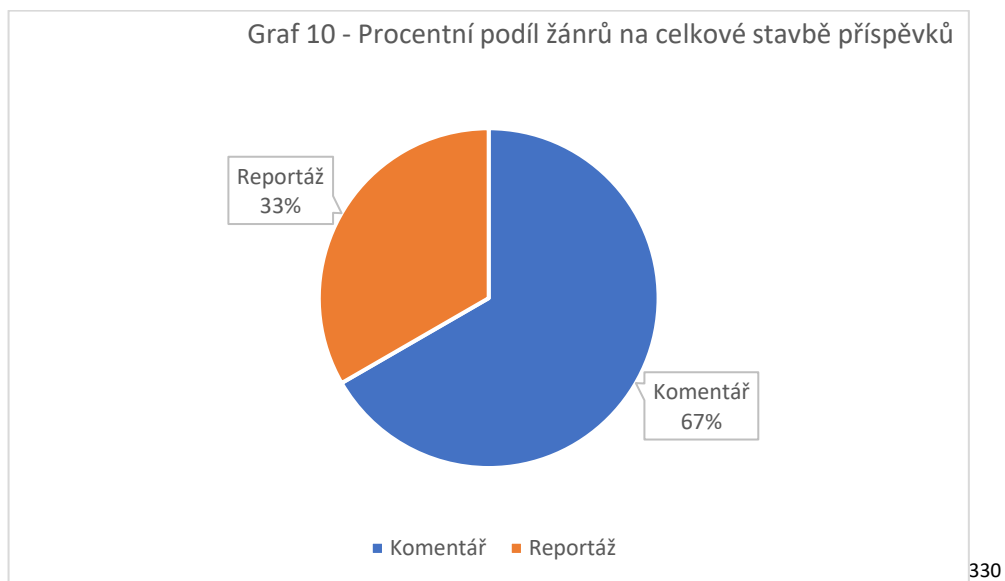
kanceláře, které poté obohacoval vlastními komentáři. Časopis zahrnuje široké spektrum témat. Od historie a cestování, přes vědu, techniku a sociologicko-společenské náměty. Do analýzy byl zahrnut z několika důvodů. Časopis je (spolu s Novým Orientem) jediné masově rozšířené médium, které přetrvalo i do dnešních dní. Jeho tematické zaměření bylo zároveň blízko válce v Atlantiku a četnost příspěvků byla z ostatních časopisů rovněž největší. Díky populárně-naučnému charakteru čtrnáctideníku bylo předpokladem, že se dokáže oprostít od vážných a mnohdy útočných výpadů a přinese tématu odlehčenější ráz, což se naplnilo. Časopis také jako jediný doprovodil své články barevnými fotografiemi přímo z dějišť bojů. Obecně je grafická stránka jednou z nejsilnějších zbraní 100+1. Čtenář tak byl oproti ostatním tiskovinám obohacen i o stránku vizuální.³²⁹

7.2 Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků

V rozpětí zkoumaného období, tedy od dubna do prosince 1982, jsou k nalezení v deníku 100+1 celkem tři články zabývající se ozbrojeným střetem mezi Velkou Británií a Argentinou. Dva z nich se zaměřují přímo na historii ostrovů, průběhy bojů, důsledky a celkový výsledek války. Třetí text se dotýká tématu pouze okrajově. Je to reportáž z luxusní zaoceánské lodi Queen Elizabeth II. K jejímu vytvoření autora inspiroval právě konflikt v Atlantiku, neboť toto plavidlo bylo jako jedno z mnoha civilních zabaveno pro vojenské účely. Po skončení války sloužila tehdy jedna z největších lodí světa opět k turistickým účelům. 100+1 zahraniční zajímavost tak přináší jako jediné periodikum za sledované období žánr reportáže. Zbytek příspěvků je tvořen komentáři.

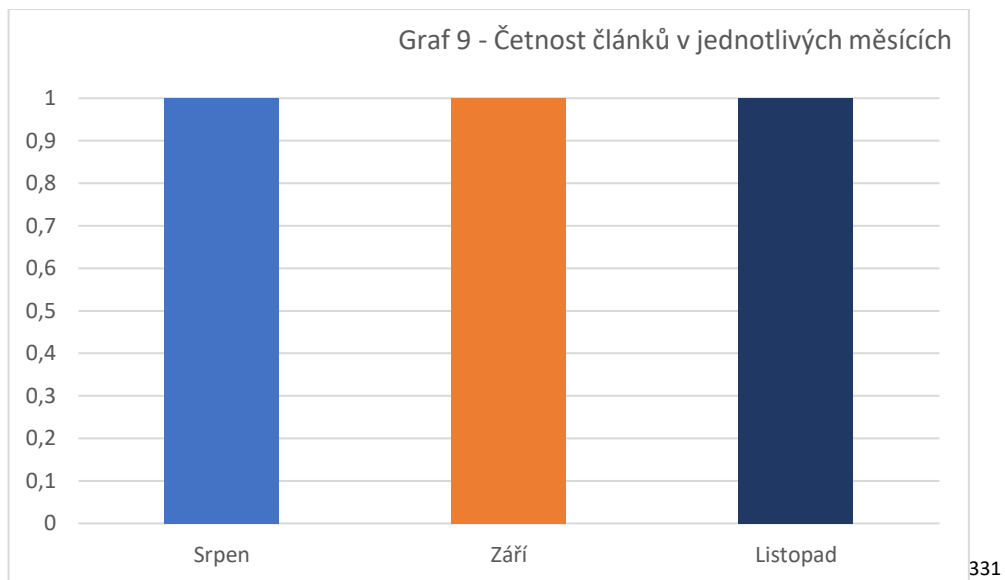
³²⁹ Rudé právo sice rovněž obsahovalo grafický materiál, většinou se však jednalo o karikatury. Když už se jednalo o fotografie, jejich malé rozměry a nízké rozlišení znemožňovalo detailnější pohled.

Graf 9: Procentní podíl žánrů na celkové stavbě příspěvků

Populárně naučné periodikum se konfliktu věnovalo výhradně až po jeho skončení. Tento trend lze kromě exilového deníku Demokracie v exilu, který svůj článek vydal v polovině června, pozorovat ve všech zbylých materiálech.

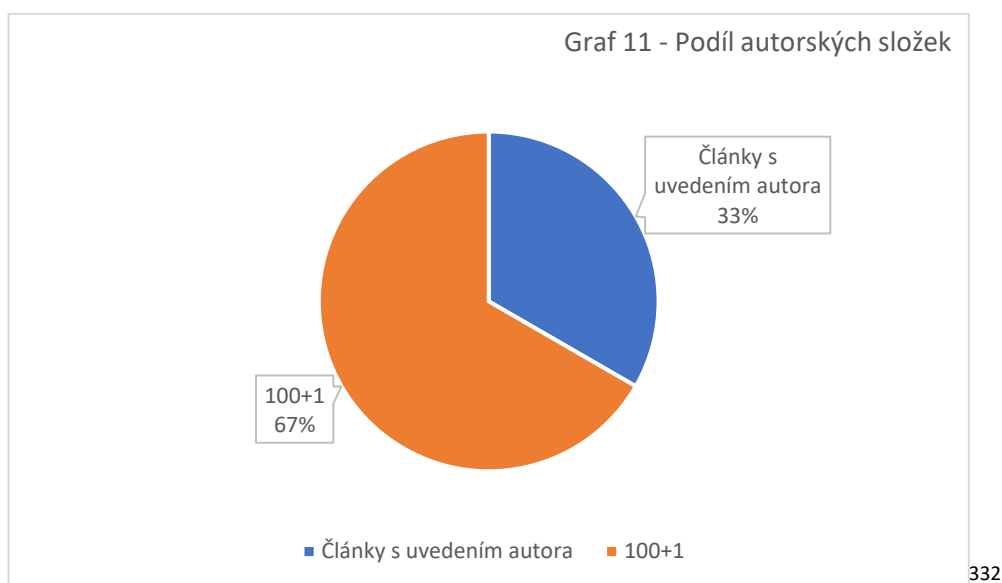
Graf 10: Četnost článků v jednotlivých měsících

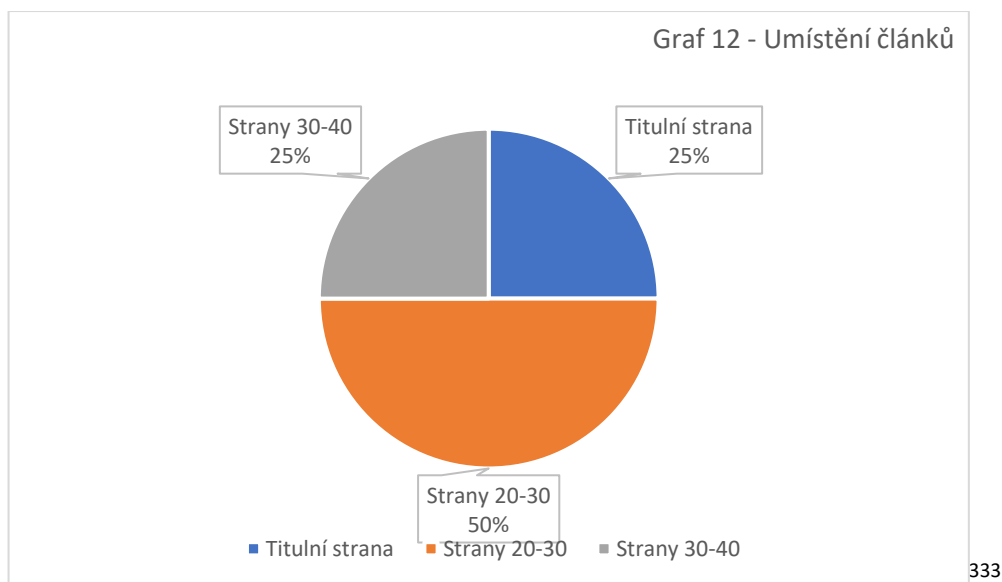
³³⁰ Zdroj: Vlastní zpracování

³³¹ Zdroj: Vlastní zpracování

U autorů lze konkrétní jméno vyčíst pouze z jednoho případu, a to reportáže. Zbylé dva příspěvky uvádějí jako autora redakci časopisu 100+1 zahraniční zajímavost spolu s dalšími zahraničními agenturami a deníky (viz graf č. 11).

Texty jako takové byly ve všech případech umístěny na zadních stranách časopisu. Srpnové číslo však jako jediné z periodik (kromě deníků) věnovalo sporu o Falklandy celou titulní stranu (viz graf č. 12).

Všechny příspěvky se obracely proti Velké Británii. Forma kritiky vůči USA se však prakticky neobjevuje. Nestalo se tedy, jako v případě deníků, že by se obě kritické linie

³³² Zdroj: Vlastní zpracování

³³³ Zdroj: Vlastní zpracování

propojily v jednom textu. Celkový charakter zpravodajství o konfliktu samotném má tendence stranit Argentině. Ani latinskoamerický stát však není ušetřen negativního hodnocení.

7.3 Jak časopis 100+1 zahraniční zajímavost zpravoval o falklandském konfliktu? Stranění časopisu, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace

Celkový charakter zpravodajství se v mnoha aspektech liší od informačního stylu novin. Autoři textů rozvádějí své články více jako příběhy. Je zde patrná snaha o to, aby byly články co nejvíce čtivé a poutavé. Faktografické údaje bývají často proloženy nějakou zajímavostí, postřehem nebo netradičním sdělením např. o místní fauně, floře, architektuře, počasí apod. Obecně lze říci, že 100+1 se věnovala ze všech periodik nejvíce detailněji popisu běžného života na ostrovech.

Největší předností časopisu je však jeho obrazový materiál, který je z celého spektra periodik nejrozsáhlejší. Zatímco noviny zachycovaly strategické oblasti Falkland, bojovou techniku a situaci samotných vojáků až na pár výjimek pouze písmem, časopis přinesl i detailní obrazový náhled. Grafické příspěvky tvořily více prostoru než texty samotné. Čtenář tak mohl v rozměrných, kolorovaných fotografiích zachytit nejmodernější bojovou techniku, místa bojů, ale i výrazy vyčerpaných nebo naopak odhodlaných vojáků vyplouvajících z britských přístavů. Na tu dobu vysoká kvalita zveřejněných snímků umožnila čtenáři vnímat atmosféru přímo z míst, o kterých četl z titulních stran předních československých deníků.

Společně s prvním uveřejněným článkem přichází další prvenství časopisu mezi zkoumanými periodiky. Vedle nejširší grafické složky zahrnuje nejdelší souvislý příspěvek. V prvním srpnovém čísle redakce vymezuje tématu plných 7 stran. Doba, ve které první příspěvek vyšel (tedy až po skončení celého sporu), napovídá, že se bude jednat o shrnutí války o Falklandy. Text s názvem „Válka na konci světa“ je sběrem informací z několika zdrojů jako jsou Time, Newsweek, New York Times, Meždunarodnaja Žižň, Moskva, německý Der Spiegel, Paris Match a 100+1 zahraniční zajímavost. Zdrojově se jedná o směs západních a východních sdělovacích prostředků. Autor příspěvku z prvního srpnového čísla 19. ročníku z roku 1982 není znám.

Protože se redaktoři 100+1 dosud ani v jednom případě konfliktu nevěnovali, začíná článek historickou deskripcí. Objevení ostrovů se připisuje různým státům a mořeplavcům, je však sympatické, že článek zahrnul do tohoto výčtu i portugalského mořeplavce Magalhãese.

Zmínil jej společně s Novým Orientem jako jediný ze všech studovaných periodik. První nesrovnalost lze však spatřit již v úvodních odstavcích. Obecně se uvádí, že v roce 1774 Angličané opustili ostrovy kvůli ekonomickým problémům – stejně to prezentovaly i oba deníky. 100+1 zahraniční zajímavost zastává jiný postoj. Údajně měly jisté názorové proudy v britském parlamentu, nazvány „rozumné hlasy,“ zneužít tehdy známého publicistu, aby utišil vášně kolem ostrovů. Ten poté stvořil obsáhlý traktát, který líčil ostrovy jako místo vhodné leda pro pašeráky, kde by se britští příslušníci cítili hůř než na Sibiři.³³⁴ To je podle autora pravým důvodem, proč Britové opustili území a nechali jej ladem.

Záchranou pro Argentinu, neprávem vyhnanou Spojenými státy a soustavně protestující proti britské okupaci ostrovů, se stala éra dekolonizace pod správou OSN, jejíž výnosy Britové odmítají. Pozorovat lze naprosto stejný přístup jako v Rudém právu. Z textu je již nyní patrný názor, že Argentina by měla disponovat právy k ostrovům, včetně jejich suverenity. Oproti deníku ale přichází nový prvek. Tím je často přítomná ironie a bagatelizace některých sporných faktorů. Právo ostrovanů na sebeurčení je zajisté „velmi citlivá věc,“ neboť tzv. Kelpeři,³³⁵ se cítí daleko více „*britštějšími než Angličan třeba v Londýně.*“³³⁶ Autor pak ale uvádí věc na pravou míru a zdůrazňuje, že ohledy na místní obyvatelstvo nemohou být brány v potaz, neboť jsou to vlastně kolonizátoři. Ve prospěch Argentiny mluví podle něj i Rezoluce OSN o dekolonizaci. Článek tíhne blíž ke zpravodajskému stylu Rudého práva. Cílem je hned zpočátku vyvrátit veškeré argumenty, které britská protistrana předkládá. Z postojů vyplývá fakt, že Britové na ostrovy nemají nárok. Stojí proti nim jak stanoviska OSN a Hnutí nezúčastněných zemí, tak historické události. Jejich uzurpace v roce 1833 byla nezákonná.

Jako kdyby si autor připravoval půdu k tomu, aby obhájil tvrzení, že vojenská junta nakonec obsadila ostrovy silou a konečně se „*rozhodla vzít...řešení malvínského problému do vlastních rukou.*“³³⁷ Vzápětí ale dodává, že rozhodnutí ostrovy obsadit mohlo být motivováno vnitropolitickými poměry. Lidé jsou nespokojení s vysokou inflací, nezaměstnaností, potlačování politické opozice a obrovským státním dluhem. Tah Galtierimu vyšel, lid vyjadřoval juntě přímou podporu formou masových průvodů. Autor zlehčuje projevy náklonnosti k vládě poznámkou, že podobné nadšení panovalo v zemi jediné před 4lety, kdy

³³⁴ 100+1 zahraniční zajímavost: Válka na konci světa. Ročník 19. První srpnové číslo z roku 1982, s. 30.

³³⁵ Jak se říká obyvatelům Falkland. Název vznikl podle druhu řas v okolních vodách.

³³⁶ Tamtéž, s. 31

³³⁷ Tamtéž, s. 31

se stali Argentinci mistry světa v kopané. Negativní vyjádření na vládu vojenské junty spolu s polemikou ohledně údajných vnitropolitických problémů, jež zapříčinily válku, se objevují v Rudém právu velmi zřídka a v tomto aspektu má časopis blíže ke Svobodnému slovu. Jako jediný si všímá také toho, že vyslání britské flotily ke břehům ostrovů vzedmulo ve společnosti takovou vlnu odporu, že junta již nemohla ve svém jednání couvnout.

V následujícím úseku se autor obsáhle věnuje faktografickému popisu ostrovů. Oproti klasickým informacím, které jsou známé z obou deníků, přináší jistou přidanou hodnotu ve formě zajímavostí – například i přes stejnou zeměpisnou šířku jako severní Čechy je klima na ostrovech, ovlivněné studenými proudy a blízkostí Antarktidy, mnohem sychravější a chladnější než v naší zemi. Dále např. ostrov Jižní Georgie, patřící administrativně k Falklandům, byl ve své době největší velrybářskou stanicí na světě. V tomto ohledu deník plní roli populárně naučného časopisu. Čtenáře čtivě a poutavě seznamuje s historií Falklandských ostrovů, přičemž v samotném textu lze nalézt několik literárních obrátů.

I přes naléhavý telefonát Reagana s Galtierim, kdy se ho americký prezident snažil přesvědčit, aby na poslední chvíli útok zastavil, byl čelní představitel junty neoblomný.³³⁸ „*Co nebylo už překvapením pro Reagana, zasáhlo o to nečekaněji Brity samé.*“³³⁹ Tímto tvrzením se autor rozchází s informacemi Rudého práva, které tvrdilo, že Britové o útoku věděli dávno před vyloděním ze sdělení CIA. Informaci o telefonátu mezi Galtierim a Reaganem žádný z deníků nepřinesl. Z literatury lze dohledat např. u Hrbka.

Rezoluce 502, která hovořila ve prospěch Britů, nebyla pro jestřáby kolem Thatcherové dostatečnou satisfakcí a kruhy kolem ní „*vyvolaly bleskově válečnou psychózu.*“^{340 341} Ta strhla valnou část společnosti – zdravým rozumem disponovali pouze komunisté a část labouristů. Jejich názor však nebyl brán v potaz, a tak flotila, která měla zamaskovat nuzné hospodářské výsledky vlády Thatcherové, mířila do vod Atlantického oceánu. Kalkul vládě vyšel, což se potvrdilo v následných obecních volbách.100+1 se tak přidává ke Svobodnému slovu, když do souvislosti s malvínskou krizí dává volební úspěch konzervativní strany v obecních volbách. Proti deníku socialistů však časopis nepřináší širší rozvedení této teze a věnuje se jí pouze okrajově. Naopak blíž má k Rudému právu v tvrzení, že rozumní jsou pouze politici opozice.

³³⁸ Zainteresování administrativy Bílého domu ještě před vyloděním argentinských vojáků si rovněž deník 100+1 všímá ze všech zdrojů jako první.

³³⁹ 100+1 zahraniční zajímavost: Válka na konci světa. Ročník 19. První srpnové číslo z roku 1982, s. 33.

³⁴⁰ Tamtéž

³⁴¹ Spojení typické pro texty Rudého práva

Zbytek článku již zpravuje o samotném průběhu konfliktu a stylově se zpravodajství o něm podobá Rudému právu. Primárně je založen na tom, že Británie je agresorem. Ve Svobodném slovu hojně využívaný argument, že i přes mírová jednání válečný kabinet neustále zbrojí a připravuje se k útoku, je též zastoupen. „*První britské vojenské operace měly daleko do tradičně vyhlášeného britského smyslu pro fair play.*”³⁴² Ve dvou krátkých odstavcích došlo ke shrnutí vojenských úspěchů královského vojska, zatímco zdarům vojsk junty autor věnuje celou následující stranu a vyjadřuje téměř potěšení nad tím, jak „dokonalí” Britové dostali lekci od hůře vyzbrojených a méně zkušených branců.

Opět při informování o vojenských úspěších vidíme stranění Argentině, což se přibližuje deníku komunistické strany, a naopak vzdaluje od Svobodného slova. Rudé právo mnohdy referovalo o situaci na bojišti tak, že čtenář nemohl vědět, kdo vlastně vítězí, a to i potom, co Britové dobyli strategická místa Goose Green a Port San Carlos, kdy už bylo pouze otázkou času, za jak dlouho vojska pod velením britské armády obsadí i hlavní město. Poměr prostoru věnovanému úspěchům jedné a druhé strany je pak u časopisu 100+1 zahraniční zajímavost a deníku Rudé právo srovnatelný, když v obou dominují pozitivní výsledky argentinských vojsk.

Autor se rovněž pozastavuje nad cynismem typickým pro pakt NATO. Společně s výrobcí zbraní se těší z toho, že mohou vyzkoušet nejmodernější techniku na poli válečných zbraní. Například úspěch raket Exocet³⁴³ jim přinese do kasy zhruba pětkrát vyšší výdělky, než kdyby ke konfliktu nedošlo. I přes nynější kritiku zemí NATO však negativní komentáře na stranu této organizace nedosahují takové míry jako v Rudém právu. Tvzení, že NATO podněcuje k válce a svým imperialistickým a mocichtivých charakterem narušuje mezinárodní pořádek a vyžaduje zřízení raketové základny, se neobjevilo.

Článek je zakončen sumarizací států, které podporovaly jednotlivé aktéry v jejich válečném tažení. Když na straně Argentiny stály kromě Chile všechny latinskoamerické země spolu s Hnutím nezúčastněných států, Velkou Británií podporovaly západoevropské státy, „*leč bez příslušného nadšení.*”³⁴⁴ Autor se však pozastavuje nad postojem USA a zde přichází i první výraznější kritika světové velmoci. Výjimečnost sporu pro Spojené státy, které udržovaly doposud přátelské vztahy mezi oběma zeměmi, zkomplikovala velmoci rozhodování, ke které

³⁴² 100+1 zahraniční zajímavost: Válka na konci světa. Ročník 19. První srpnové číslo z roku 1982, s. 35.

³⁴³ Počítačově ovládaná raketa, která potopila britské plavidlo.

³⁴⁴ 100+1 zahraniční zajímavost: Válka na konci světa. Ročník 19. První srpnové číslo z roku 1982, s. 37.

ze stran se připojí. „Bylo nasnadě, koho si zvolí.”³⁴⁵ Po tlaku Británie bylo Spojeným státům znemožněno dostat smlouvě z Ria. Jakmile se přidala Reaganova administrativa k argentinskému embargu, bylo evidentní, že podpoří Velkou Británii. Potopení křižníku General Belgrano a „smrt několika set lidí jeho posádky přijal Ronald Reagan jen s pokrčením rameny a nezúčastněným „sorry”. Materiální podporou Britů pak stvrdil Reagan své válečné zaměření. Text je zakončen přesným počtem obětí na obou stranách. Kritika Spojených států je vystavěna na téměř totožných bodech jako v Rudém právu či Svobodném slovu (kde se však objevovala sporadičtěji). Základem zůstává, že zprostředkovatelská mise Alexandra Haiga se odehrála jen pro zmatení veřejnosti. Bílý dům od začátku dobře věděl, koho bude ve sporu podporovat. Přesto je třeba říci, že míra urážlivých a hrubých výrazů jak na stranu Velké Británie, tak USA, je nesrovnatelně menší než v případě Rudého práva a jednoho komentáře ve Svobodném slovu. Celkově se kritická sdělení ve 100+1 nesou spíše v duchu ironie.

V textu se dále objevují další odlišnosti od deníků. Předně autor ze 100+1 nemluví o jaderných zbraních. Tvzení, které se v Rudém právu objevilo již zpočátku druhého týdne, autor nevěnuje pozornost. Nic se nelze dozvědět rovněž o společném záměru Velké Británie a Spojených států vybudovat v oblasti agresivní Jihoatlantický pakt, podobný NATO. Jak již bylo zmíněno, text je obohacen řadou fotografií a grafických příspěvků, což mu dodává proti zbylým periodikům na atraktivitě.

Předchozí příspěvek končí příslibem, že se časopis k tématu ještě vrátí. To se naplnilo v prvním listopadovém čísle, 19. ročníku z roku 1982 v článku s názvem „Otřesné iluze,” jehož autor rovněž není znám. Tentokrát je opuštěna sféra bitevního pole a ke slovu se dostává informování o britských sdělovacích prostředcích, válečné propagandě a špinavosti války jako takové. Kritice jsou podrobena velení obou stran. Obracet se začíná i veřejné mínění Britů, když se po skončení války „začaly objevovat informace, které předtím ani cenzura, ani hurávlastenectví nepřipouštěly”.³⁴⁶ Své postoje mění i takové deníky jako Daily Express, které šířily válečnou propagandu.³⁴⁷

³⁴⁵ Tamtéž

³⁴⁶ 100+1 zahraniční zajímavost: Otřesené iluze. Ročník 19. První listopadové číslo z roku 1982, s. 28.

³⁴⁷ Naprosto stejný přístup mělo ve své době k Daily Expressu i Rudé právo, které jej označilo za válečného štváče.

Dále článek poukazuje na hyenismus britské armády. Ta měla údajně organizovat lekce pro vojáky, při kterých jim bylo vštěpováno, aby stříleli po vojácích junty i v případě, že se během boje vzdají. Pouze pro případ, že budou na místě média, měli být „Argošři”³⁴⁸ ušetřeni. Takto chtěl autor poukázat na cenzurní a propagandistické praktiky uvnitř armády. Argument je to však naprosto zcestný. Jednak je přítomnost novinářů přímo v ohniscích boje krajně nepravděpodobná. Navíc vojáci, kteří se strachují v boji o vlastní život, mají jiné starosti než sledovat okolí a vyhodnocovat, zda se v něm nachází některý z novinářů a následně tomu uzpůsobit taktiku boje. Podobné tvrzení se neobjevilo v žádném jiném periodiku. Členům armády se měly údajně promítat bizarní násilnické filmy, které měly „vojákům zestetizovat násilí.”³⁴⁹ Své soudy vynáší autor i nad vojskem v té době již bývalé vlády Argentiny. Na osudu mladého klempíře, který na rozdíl od jeho přátel přežil, popisuje hlavně hmotnou nouzi panující v armádě junty. Vojenská propaganda rovněž šířila pouze úspěchy argentinských vojsk.

Druhá část článku zahrnuje spíše než kritiku argentinského velení jakési melancholické zamyšlení nad hrůzami vyvolané nesmyslnou válkou. Za tu je však odpovědný válečný kabinet a pomstychtivé, válečnické sdělovací prostředky, kterým došel jejich negativní vliv až teď po odtajnění cenzurovaných zpráv. Svým charakterem zapadá článek rovněž do zpráv Rudého práva. To si za svůj cíl nejednou vybralo britské noviny podněcující válečnou psychózu. Nekalé praktiky junty ve vztahu k vlastním vojákům, kteří díky nim materiálně i psychicky strádali, se však neobjevují ani v jednom ze sledovaných deníků a 100+1 tak přináší něco navíc.

Poslední článek určený k analýze s názvem „Vybledlý symbol velkého světa” se sporu věnuje pouze okrajově. Jeho autorem je Gregor von Rezzori. Tvoří reportáž na luxusní zaoceánské lodi Queen Elizabeth II, která se na čas změnila „v plovoucí kasárna,”³⁵⁰ když byla zabavena k vojenským účelům ve válce o Falklandské ostrovy. Reportáž je vedena za jediným účelem – dokázat zkostnatělost, nabubřelost a zbytečnost jednoho z imperialistických výdobytků západu. Příspěvek je členěn na jednotlivé dny, kdy autor popisuje své otřesné zážitky. Od ukazatelů směru v lodi, přes servis, pokojů ve formě „perfektní(ch) cel pro samovazbu” po lodní personál – zkrátka vše je nevyhovující. Kladným bodem na článku, jako

³⁴⁸ 100+1 zahraniční zajímavost: Otřesené iluze. Ročník 19. První listopadové číslo z roku 1982, s. 28.

³⁴⁹ Tamtéž

³⁵⁰ REZZORI, von Gregor: Vybledlý symbol velkého světa. In 100+1 zahraniční zajímavost. Ročník 19. Druhé zářijové číslo, s. 20.

v celém časopisu, je obrazový materiál, kdy si čtenář mohl prohlédnout nejdůležitější místa v lodi. Součástí byl i kompletní plánec s popiskami. Článek má sloužit jako doklad komičnosti britského luxusu, vznešenosti a galantnosti. Autor odhalil všechny nedostatky a strasti, které se za podobnými radostmi skrývají. Proto nikomu nedoporučuje podobně „nudné“ vymoženosti západního světa využívat a přispívat přemrštěnými částkami na podobné služby, které si svou cenu neobhájí.

Pro analýzu nejrelevantnějším se stává první text z druhé poloviny srpna, v němž byl prakticky shrnut názor a postoj redakce k válce v Atlantickém oceánu. Sekunduje mu první listopadové číslo, které obohacuje přínos časopisu o interní informace z řad obou armád. Dále se zmiňuje o jejich propagandistických a cenzurních praktikách a u Velké Británie navíc hodnotí roli sdělovacích prostředků.

Celkově časopis svými příspěvky, i přes malé odlišnosti, následoval směr Rudého práva. V obou klíčových článcích se objevily prakticky totožné argumenty. Od začátku autoři stavěli své texty tak, aby bylo patrné, že Argentina má k území historické právo – na rozdíl od Velké Británie. Po objasnění tohoto bodu přišly na řadu výnosy OSN, které britské vlády soustavně nerespektují. Odlišné postupy však lze spatřit u jednoho z klíčových argumentů, jímž je právo na sebeurčení. Rudé právo stavělo Velkou Británii nejednou do roviny uzurpátora, který místním lidem nedá klid a nenechá je volně promluvit o své budoucnosti. Zastává názor, že pro místní obyvatele není přítomnost Spojeného království na ostrovech vítána. Naopak, 100+1 zahraniční zajímavost a Svobodné slovo brali volbu ostrovanů, stejně jako rezoluce OSN, jako argument hovořící pro britskou stranu. Obě periodika operovala s tím, že ostrovní obyvatelé, kteří v té době žili na ostrovech, chtějí zůstat pod britskou správou. Pochybnosti o tomto argumentu se v časopisu a deníku socialistů pohybovaly hlavně v rovině odepření práva na sebeurčení ve vztahu k místním lidem, neboť nejsou původními obyvateli. Vůle ostrovanů zůstat pod britskou korunou zpochybněna nebyla.

Odlišnost od ústředního deníku komunistické strany lze také pozorovat v míře kritiky vojenské junty. Obzvláště výhrady k politickému fungování a hospodářským výsledkům se v Rudém právu nevyskytují. Okrajově časopis rovněž zmínil úmysl vybudovat vojenskou základnu a využít zásob ropy. Zatímco v Rudém právu se jednalo o klíčový bod zájmu, 100+1 se o těchto záležitostech zmínila pouze v několika málo větách. Argument o bombardování pozemních cílů v Argentině, společný pro oba deníky, se logicky neobjevil,

neboť všechny příspěvky populárně naučného periodika vyšly až v době po ukončení sporu. Zarážející je, že se ani v jednom z článků neobjevila spekulace o přítomnosti jaderných zbraní na palubě královského námořnictva. Vymyšlené či zavádějící informace rovněž chybí.

Zároveň lze pozorovat několik nových prvků. Z dosavadních zpráv se lze zřídka setkat s náznaky ironických či sarkastických poznámek.³⁵¹ Tyto praktiky jsou však v časopisu 100+1 zahraniční zajímavost běžnou záležitostí. Dále se dá konstatovat, že celkově byly články pojaty více literárně a důraz byl zejména kladen na jejich atraktivnost pro čtenáře. Z populárně naučného charakteru vyplývá i přítomnost jakýchsi „zajímavostí,“ které zpestří a ozvláštní celkový text. Čtenář se tak dozvěděl bonusové informace zejména o místní fauně a floře, architektuře a zvyklostech.

Čemu časopis pozornost nevěnoval, ale vzhledem k době, kdy příspěvky vycházely, věnovat měl a mohl, je pohřeb vojáků junty. Jak bylo uvedeno v kapitole 2.4., dosluhující režim v Argentině neměl zájem o těla svých vlastních vojáků, kteří přišli v bojích o život. Britové jim proto zajistili pohřeb s vojenskými poctami. Když se v obrazovém materiálu časopisu objevila fotka z této události, o tom, kdo pohřeb vystrojil, informováno nebylo.

Co se týče doprovodného grafického materiálu, neměl ten z časopisu 100+1 zahraniční zajímavost v rámci celého spektra konkurenci. Kvalitní barevné fotografie přinášely do článků nový náhled, díky kterému si mohl čtenář spojit informace z psaného slova i se složkou vizuální a nemusel tak zapojovat pouze svou představivost, jako tomu bylo v ostatních případech.

8 Nový Orient

8.1 Základní charakteristika časopisu

Časopis Nový Orient je čtvrtletníkem Orientálního ústavu akademie věd České republiky. Vychází nepřetržitě od roku 1945 a klade si za cíl seznamovat odbornou i laickou veřejnost s událostmi a historií jiných než evropských států. Spektrum témat, jimiž se časopis zabývá, je široké. Zaujímá politické a dějinné události, problematiku náboženství, kultury i lingvistické jevy. Časopis je zaměřen především na země Afriky a Asie, nevyhýbá se však ani latinské Americe a dalším světadílům. Na svých stránkách Orientální ústav Akademie věd ČR uvádí, že podobný časopis nemá ve světě obdoby. Populárně naučná literatura, snažící se

³⁵¹ Poslední rozebíraná reportáž ze zaoceánské lodi je prakticky na ironii založena.

zaujmout širší publikum, má tendenci přiklánět se k žurnalismům a líbivým formulacím, a tak opouštět sféry literatury vědecké.³⁵² S tímto problémem se časopis nepotýkal. Jediným negativem byla ideologická svázanost z doby normalizační, obzvláště ze sedmdesátých let, která se však projevila, jak bude dokázáno, i do počátků let osmdesátých.

8.2 Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků

V časopisu *Nový Orient* byl k dispozici za celé zkoumané období pouze jeden příspěvek zabývající se konfliktem o Falklandské ostrovy. Komentář Jiřího Hrona *Spor o Malvínské ostrovy* pochází již z doby po skončení celého konfliktu. Zaobírá se pouze historickými nároky obou zemí a přiklání se jednoznačně na stranu Argentiny. Text není obohacen o žádný obrazový materiál a pokrývá první čtyři strany přílohy osmého výtisku z října 1982.

8.3 Jak časopis *Nový Orient* zpravoval o falklandském konfliktu? Stranění časopisu, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace

Samotná deskripce historie okupace ostrovů je vydána nejrozsáhleji ze všech sledovaných periodik. Kromě již zmíněného portugalského objevitele Magalhãese zároveň nalezneme shodu se 100+1 v uvedení autora Samuela Johnsona, který měl uklidnit válečnický naladěnou britskou společnost a svým pamfletem ostrovy zkritizovat jako jedno z nejhorších míst pro život. Oproti populárně naučnému časopisu byl však ten odborný objektivnější. Dodal informaci, že Angličané zanechali na ostrově pamětní desku upozorňující na to, že území patří britské koruně. Dále Hron zmiňuje vznik Falklandské společnosti jako miniaturu té východoindické. Všimá si, že jedním z akcionářů je manžel Thatcherové. Sama premiérka je mezi zhruba dvacítkou dalších, kteří vlastní na ostrovech více než polovinu majetků. Poukazuje také na vyslání falklandské delegace do OSN, která apelovala za to, aby ostrovy zůstaly pod britskou správou. To jsou informace, které se v žádném deníku či časopisu neobjevily. Fakt, že Margaret Thatcherová má na ostrovech vlastní podíly v akciových společnostech, nebyl dohledán ani v žádném z pramenů či literatury.

Podle autora nebyla eskalace sporu ve válečný konflikt neočekávaná. Zatímco tedy všechna jiná periodika mluvila o překvapení všech nezúčastněných (ale i některých zúčastněných) stran, autor prezentuje ojedinělý názor, že válku se dalo očekávat. Neúspěchy

³⁵² Orientální ústav Akademie věd České republiky: *Nový Orient*. [online]. Praha: Akademie věd ČR. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z www: <http://www.orient.cas.cz/publikace-a-casopisy/Novy-orient/>

na diplomatickém poli podle něj podněcovaly k rozhodné akci. Útok mimo jiné spojuje s nezdarem junty, která svými politickými a ekonomickými výsledky uškodila celému státu. Až na první odstavce je tento úsek objektivní. Poté však přichází ideologicky podbarvené tvrzení, kde autor uvádí, že Argentina aktivně bojovala proti pokrokovým silám ve své zemi a byla několikrát nápomocna USA v jejich agresivní politice, například v krizi na Kubě. Galtieri byl při nástupu považován jako nejvíce proamerický generál ze všech od vojenského převratu z roku 1976. Autor neprojevuje sympatie k ani jedné z vlád, obě podrobil tvrdé kritice za jejich praktiky. Británii hlavně ve smyslu její kolonialistické politiky, Argentinu za to, jak potlačuje pracující, odbory a pokrokové síly ve své zemi. Navíc byla pomocníkem USA v jejich agresivní imperialistické politice. Negativní hodnocení obou vlád současně je též jeden z nevídaných faktorů ve srovnání s ostatními periodiky. Ať už ve většině případů snášela kritiku Velká Británie, v jednom i Argentina, autoři vždy stáli na jedné straně. Když někdo vyslal negativní zprávy o Velké Británii, málokdy se stalo, že by v tom samém textu vyjádřil nesouhlas zároveň s politikou vojenské junty. To samé platí i obráceně v komentáři ze Svobodné slova, jež jako jediný za celé období z oficiálních periodik kritizoval Galtieriho vládu.

Hron pokračuje tvrzením, že ostatní politické strany dobře vnímaly rozdíl mezi skutečným odstraněním kolonialistického přežitku a snahou vlády udobřit si názorové proudy ve státě. Proto sice podporovaly úsilí vlády k dosažení svrchovanosti nad Malvinami, ale na druhé straně ještě hlasitěji volaly po návratu politické plurality. Názor, že nezáleží na tom, kdo je u vlády, ale jde o obecný princip platných nároků Argentiny k území, velmi připomíná komentáře z Rudého práva. Totožné myšlenky vyjádřil Milan Jelínek ve svém příspěvku Argentinský lid ANO! z května 1982. Podstatné není, kdo je momentálně u moci a prosazuje aktivní politiku k získání ostrovů. Důležité v tuto chvíli je, že argentinský lid má na ostrovy nezadatelné právo, což pokrokové síly moc dobře chápou a při svých tvrzeních se nebudou omezovat tím, kdo zrovna v Argentině vládne.

Autor neoznačil vylodění argentinských vojáků za invazi a tuto událost přešel pouze jedním odstavcem. To, že se vojáci vylodili v té době na cizím území, nelegálně a pomocí násilí se dostali k politické moci, autor přechází. Následuje však nadpis „Druhá britská invaze.“ Z textu je cítit, že se autor chtěl vyhnout slovu „invaze“ ve spojitosti s Argentinou. Zatímco v kontextu vojsk Velké Británie je tato forma uskutečňování politiky užívána hojně, ve spojitosti s Argentinou se nejedná o invazi, ale pouze o oprávněný tah, kdy junta vzala věci konečně do svých vlastních rukou a konala spravedlivě. Po 149letech britského útlaku tak činí

podle Hrona oprávněně. Setkáváme se tak s téměř totožnou formulací jako ve 100+1 zahraniční zajímavosti.

Podpory, kterou čekal Galtieri ze strany Spojených států, se nedočkal. Je to obecný charakter kapitalistických zemí – jejich zahraniční politika je nestabilní a rozpory uvnitř kapitalistické soustavy se často řeší na úkor nezávislých území. To se socialistickým státům nemůže stát, protože jejich politika se projevuje zásadovostí a stabilitou. Na autorovi je jednoznačně poznat jeho negativní názor na jiné státní zřízení než komunistické. Zklamáním je, že se nevěnuje samotnému konfliktu jako takovému. Od kritiky junty přejde rovnou k novému prezidentu Bignonemu. O průběhu, výsledku bojů a dalších okolnostech se v textu dočíst nelze. Proklamovaná teze, která pochází již z prvního čísla z roku 1945 o tom, že autoři striktně odmítají dělení světa na západ a východ, byla bohužel ideologickou svázaností potlačena. I tak dokázal časopis vnést do diskuze nové pohledy. Z jeho příspěvku lze však vycítit cenzurní svázanost, projevující se zejména v četných odkazech na správnost marxistických principů, které by se měly zákonitě promítnout i do režimu v Argentině. Tomu škodí mimo jiné i přílišná svázanost s ekonomikou západu, zvláště pak s USA. Stabilní a předvídatelná politika socialistických zemí by pak měla být dosti pádným argumentem proto, aby došlo ze strany vysokých politických představitelů junty a později nové vojensko-civilní vlády k přehodnocení svých ideologických stanovisek a změně ekonomického kurzu.

Článek se opíral o ideologické směry zavedené Rudým právem. Svými argumenty se snažil čtenáře přesvědčit, že Argentina má na ostrovy nezadatelné historické právo. Obešel se však bez agresivních výrazů na stranu vlády Thatcherové. Záměru využít zdejších zásob ropy, vybudovat vojenskou základnu či použít jaderné zbraně se autor vůbec nevěnoval. V porovnání s časopisem 100+1 zahraniční zajímavost absentují líbivé formulace a žurnalismy. Na rozdíl od novin komunistické strany zcela chybí jakékoli záměrně vymyšlené či zvětšené fakty k podpoření argumentů autora. Článek je koncipován jinak. Má čtenáři hlavně osvětlit, proč Velká Británie na ostrovy nemá historický ani morální nárok a proč si jejich svrchovanost naopak zaslouží Argentina.

9 Exilová periodika – Demokracie v exilu a Západ

9.1 Stručná charakteristika analyzovaných periodik

Jako kontrastní periodika k těm oficiálně povoleným byly zvoleny časopisy exilové, které vycházely za hranicemi Československa a stavěly se proti vládnoucímu režimu. Přestože

měly prioritně jiné zaměření, téma války o Falklandské ostrovy se ve dvou z nich podařilo dohledat a prezentace jejich postoje bude značně odlišná od oficiálně v Československu povolených tiskovin. Mimo uvedených exilových časopisů byly podrobeny analýze dále České slovo, Listy – časopis československé socialistické opozice a Tigridovo Svědectví. V ani jednom z nich se však nepodařilo dohledat článek věnující se sporu mezi Velkou Británií a Argentinou. Téma války o Falklandy se objevilo pouze v Demokracii v exilu a Západu.

Demokracie v exilu byl časopis Hnutí křesťanských demokratů, kteří emigrovali mimo jiné do Spolkové republiky Německo, odkud také časopis vydávali. Aktivní období, kdy časopis vycházel, pokrývalo skoro celou dobu přítomnosti komunistického režimu v Československu. Jednalo se o rozmezí let 1955-1992. Exilové periodikum vycházelo střídavě jako měsíčník, dvouměsíčník i čtvrtletník. Obsah tvořily převážně komentáře z domácí i zahraniční politiky, ale i aktivity exulantů v zahraničí. Opomenuta nebyla křesťanská tradice, na jejíž základech byl časopis postaven.³⁵³

Dvouměsíčník Západ vycházel pravidelně od roku 1979 do roku 1993. Jeho centrem byla kanadská Ottawa, po roce 1989 se redakce přesunula do Československa. Podobně jako Demokracie v exilu, i Západ věnoval pozornost hlavně politicko-společenským tématům se zaměřením hlavně na střední a východní Evropu. Důraz byl kladen na Československo. Nechyběly však rubriky zabývající se i světovou politikou, ve kterých lze dohledat i téma války o Falklandy. Ve srovnání s ostatními exilovými periodiky vynikal časopis hlavně četností rozhovorů, ve kterých se objevovaly významné osobnosti ze světa politiky, kultury i sportu.³⁵⁴

9.2 Utřídění, kategorizace a rozsah příspěvků

Článek v křesťansko-demokratickém periodiku je svým rozsahem velmi krátký, o problematice se zmiňuje pouze ve dvou odstavcích a má formu rezoluce ze stranického sjezdu. Autorem prohlášení je redakce Demokracie v exilu a reprezentuje postoj celé strany. Text se nachází na straně 4 výtisku číslo 3 z června 1982.

Naproti tomu příspěvek Oty Ulče z redakce časopisu Západ z kanadské Ottawy jde více do hloubky. Tento komentář bezprostředně reaguje na klíčové texty Rudého práva, které pojednávaly o konfliktu, když vyvrací a posměšně komentuje jejich argumenty. Na konfliktu

³⁵³ Ústav pro studium totalitních režimů. *Demokracie v exilu*. [online]. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů. [cit. 2019-11-28]. Dostupné z www: <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/demokracie-v-exilu/>

³⁵⁴ PŘIBÁŇ, Michal, 2002. Západ [slovníkové heslo]. In *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. [cit. 2019-11-28]. Dostupné z www: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=239>

Rudé právo dokazuje, jak se snaží manipulovat s veřejným míněním v Československu a lže svým čtenářům. Článek je lokalizován na straně 7 ve výtisku z října 1982.

9.3 Jak exilová periodika zpravovala o falklandském konfliktu? Stranění časopisů, práce s fakty a zkreslující, zveličené či zcela vymyšlené informace

Je třeba sdělit, že ani jeden z textů neobsahuje žádné zkreslující, zveličené či vymyšlené informace, což se dalo u exilových periodik očekávat. Oba příspěvky stojí na rozdíl od všech dosavadních periodik (výjimku tvoří pouze jeden komentář ze Svobodného slova) na straně Velké Británie a ve věci svrchovanosti nad Falklandskými ostrovy jí vyjadřují podporu.

Stručnější ze článků ve formě prohlášení reprezentuje postoj celé Československé křesťansko-demokratické strany. Jedná se o rezoluci ze stranického sjezdu z roku 1982. Úvod prohlášení obsahuje poděkování za možnost, kterou západní státy poskytly československým občanům, když jim podaly pomocnou ruku ve formě práva na azyl a mnohdy i nové občanství. Prohlášení pak pokračuje vyjádřením podpory Polsku spolu s hnutím Solidarita a Velké Británii v jejím boji o Falklandské ostrovy. „*Velké Británii – přestože připravila našim národům Mnichov i Jaltu – vyslovujeme velkodušně morální podporu v jejím současném válečném konfliktu s Argentinou, neboť zastáváme stanovisko, že agrese a vojenská okupace se nedá a nesmí omluvit a prominout ani zeměpisnými ani hospodářskými hledisky.*”³⁵⁵ Text končí kritikou Organizace spojených národů. Válka na Falklandských ostrovech je „*novým důkazem její naprosté nemohoucnosti.*”³⁵⁶ Strana vyzývá k totální reformě společenství, neboť SSSR se těší statutární protekci v organizaci. Samotná OSN se odchyluje od jejího původního poslání – totiž udržet mír a svobodu ve světě. Křesťanští demokraté tak vydali ve svém periodiku jednoznačné provolání podpory Spojenému království. I přes křivdy, které západní státy přinesly východní Evropě, ať už hovoříme o mnichovské dohodě nebo Jaltské konferenci, se jednoznačně postavili ve sporu na stranu kabinetu Thatcherové.

Dále lze vnímat nové perspektivy, které se neobjevily ani v jednom z deníků či časopisů, jako např. kritika OSN. Ta projevila snahu o ukončení konfliktu vydáním rezolucí č. 502 a 505 o stažení argentinských vojsk a mírovém řešení konfliktu. Generální tajemník OSN Javier Peréz de Cuéllar dokonce přebíral ve druhé polovině války po Alexandru Haigovi roli

³⁵⁵ Československá křesťansko-demokratická strana: Sjezdová rezoluce 1982. In *Demokracie v exilu*. Ročník 25. Číslo 3 z června 1982, s. 4.

³⁵⁶ Tamtéž

prostředníka mezi zeměmi sporu. To však evidentně nestačí a celkově chybí akceschopnost pro udržení míru ve světě. Prohlášení však blíže nespecifikuje, jak by zmíněná reforma OSN měla vypadat. Klade se důraz na odstranění protekce SSSR a vytvoření takových stanov, které by zajistily trvalou ochranu ve světě. Lze se pouze dohadovat, co znamená výzva totální reformy OSN. Zda prohlášení naráží na vytvoření společné armády NATO, změnu rozhodovacích praktik³⁵⁷ či celkového uspořádání organizace. Návrat do let 1938 a 1945, kdy se Velká Británie výrazně podílela na dění ve střední Evropě, je rovněž v rámci celého spektra ojedinělý.

Ota Ulč pojal svůj komentář „Rozum z Vlašimi aneb z Falklandských ostrovů na Malvíny“ v časopisu Západ jako výsměšnou reakci na základní teze Rudého práva, které deník komunistické strany pravidelně svým čtenářům v souvislosti s falklandskou krizí prezentoval. Svůj postoj zdůrazňuje ironickým projevem a základní argumenty novin mu připadají směšné. Nejprve autor čtenářům exilového časopisu prezentuje hlavní články Rudého práva ohledně sporu o Falklandy. Začíná rubrikou Na dotaz čtenáře, kde se dotazovatel zajímal o důvod, který vedl deník ke změně názvosloví z „Falkland“ na „Malvíny.“ Pokračuje článkem Jiřího Svobody „Svět to vidí,“ kde se nejprve Svoboda a později student gymnázia vyjadřují negativně na adresu Thatcherové a USA. Prezentace je zakončena ve shodě s názvem článku, totiž názorem dělníka z Vlašimi na světový imperialismus.³⁵⁸ Souhrnně jsou příspěvky komentovány krátkou větou: „*Když zpitomovat, tak masově.*“³⁵⁹ Po ironickém vyjádření k tomu, že kolonialisté nechávají po stovkách zabíjet nevinné občany, přichází na řadu vážnější část, kde autor osvětluje svůj postoj k věci.

Nároky Argentiny jsou vyvráceny tím, že sami Britové ostrovy objevili. Při jejich přistání byly neobydlené. Španělé se však nemírově zmocnili území v roce 1770. V té době však Argentina neexistovala. V pohledu na dědické nároky Argentiny po Španělských provinciích stojí autor opět proti všem dosavadním koncepcím oficiálně povolených médií, obzvláště pak proti Novému Orientu, jehož jediný článek se věnuje právě argentinským nárokům. I kdyby došlo k popření všech předchozích bodů, samotná 150 let trvající přítomnost poskytuje dostatečně pádný argument k vlastnictví ostrovů. Kdyby tomu tak nebylo „*Holandané nechť*

³⁵⁷ Jako narážka na veto Velké Británie

³⁵⁸ Všechny články, které autor exilového Západu uvedl, jsou rovněž součástí analýzy v kapitole 5. Rudé právo.

³⁵⁹ ULČ, Ota: Rozum z Vlašimi aneb z Falklandských ostrovů na Malvíny. In *Západ*. Ročník 4. Číslo 5 z října 1982. s. 7-9.

dostanou zpět Manhattan, Švédové Prahu a my Češi Evropu od Baltu po Jadran. Proč ne?"³⁶⁰ Rudému právu též není známo, že Britové dlouhodobě navrhovali postoupit spor k mezinárodnímu soudu v Haagu. Argentina však vždy odmítla.

Kontrola ropy – to je to jediné, o co kolonizátorům běží. Autor vznáší řečnickou otázku, kam že redakce na tyto „stupidní nápady“ chodí. Uvádí důvody, proč ropa není prioritním zájmem Velké Británie v oblasti. Vedle dostatečných zásob u domácích břehů obou zúčastněných zemí je odhad „zdrojů ve falklandských vodách...velmi nejistý, dobývání technicky téměř neproveditelné a ekonomicky zcela nesmyslné.“³⁶¹ Ve své době to bylo zajisté odvážné tvrzení. Dobře se vědělo o rozsáhlých ložiscích nacházejících se v okolních vodách Falklandských ostrovů – i autor Svobodného slova v komentáři kritizujícím vojenskou juntou přicházel s tvrzením, že Británie navrhla tyto ložiska využívat společně s Argentinou.

Poslední výtka se týká přístupu k sebeurčení ostrovanů. Ulč dospěl prakticky ke shodným výsledkům jako tato práce, když uvádí: „A nyní bod nejhlavnější: sebeurčení, jež Britové – dle Rudého práva – Falklandčanům upírají.“³⁶² Po sarkastickém komentáři, že sebeurčení je pro lidi, ne pro ovce, tučňáky nebo ledovce, přichází tvrzení, že „Falklandčané jsou Britové, mluví anglicky, nemluví a nechtějí mluvit španělsky, a naprosto se jim nechce žít pod správou tupé a dost kruté a též neschopné diktatury. Otázka sebeurčení byla vždy co nejvýše na programu Organizace spojených národů.“³⁶³ Opakovaně předkládaný argument Rudého práva o tom, že Britové jsou ti, kdo upírají právo sebeurčení místním lidem, je skutečně ojedinělý pouze v rámci deníku vládnoucí strany. Všechna ostatní periodika brala za samozřejmost, že místní lidé, v té době žijící na ostrovech, cítí svou státní příslušnost směrem ke Spojenému království.

V posledním oddíle se autor zčásti shoduje s Jiřím Hronem z Nového Orientu. Ten rovněž uvažoval jako jednu z podstat konfliktu praktiku zvanou „misplacement of conflict“ – tedy odvedení pozornosti nespokojených obyvatel od vnitropolitických záležitostí na mezinárodní scénu. Podobně jako Hron poukazuje na politické utlačování občanů junty, hospodářský systém je pak „dokonale zpraseny.“³⁶⁴ Na samém konci příspěvku se dá říci, že autor Rudému právu křivdí. Nikdo údajně nepřipomněl, jak je režim antikomunistický a

³⁶⁰ Tamtéž, s. 7.

³⁶¹ Tamtéž, s. 8.

³⁶² Tamtéž

³⁶³ Tamtéž

³⁶⁴ Tamtéž, s. 9.

podpora krajně levicového deníku je tedy irelevantní. Tvrzení však není úplně pravdivé. Rudé právo svůj postoj vysvětlovalo v článku „Argentinský lid ANO!“, kde se vymezilo proti stávající vládě a kladlo důraz na to, že nezáleží, kdo je momentálně u moci. Důležitější je princip svrchovanosti ostrovů, který náleží celému argentinskému lidu, nikoli pouze vládnoucí juntě, která jej shodou náhod prosazuje.

Ota Ulč ve svém článku založeném na odmítnutí klíčových argumentů Rudého práva završuje příspěvek exilových médií. Ty stály, dle očekávání, v protikladu proti většinovému názoru oficiálně registrovaných periodik, když se jasně postavily za vládu Margaret Thatcherové. Sledujeme však extrém opačný. Rozporuplné kroky jako potopení křižníku General Belgrano, kde našlo smrt téměř 400 lidí nebo veto Velké Británie o okamžitém zastavení palby ponechala exilová média bez povšimnutí. Jejich příspěvek je hluboce kontrastní se vším (s výjimkou komentáře ve Svobodném slovu), s čím se lze napříč zkoumaným obdobím v československých médiích na téma Války o Falklandy setkat.

10 Shrnutí

Ozbrojený konflikt v jižním Atlantiku mezi Velkou Británií a Argentinou zastával v československých sdělovacích prostředcích privilegované postavení ze všech zahraničně-politických událostí v období duben až červen roku 1982. Hojně diskutované téma se obzvláště v novinách prosazovalo pravidelně na titulní strany, zájem o něj rovněž projevil jak populárně naučná, tak odborná i exilová periodika.

V každém druhu tiskovin se lze setkat s odlišným přístupem ke zpravodajství. Práce nemusí sloužit pouze k analýze sporu o Falklandské ostrovy, může rovněž nastítnit praktiky a styl zpravodajství o zahraničních událostech, které byly běžnému čtenáři geograficky i kulturně vzdáleny. Dobře fungující cenzurní instituce zamezily jakýmkoli odlišností v základních postojích a politických názorech. Lze tedy konstatovat, že tuzemské sdělovací prostředky, které legálně vycházely na území Československa, se přiklonily výhradně na stranu argentinské junty a přisuzovaly shodně nároky na Falklandské ostrovy latinskoamerické zemi. Tento očekávaný fakt narušuje pouze jeden příspěvek z deníku Svobodné slovo, který navíc vyšel v období eskalace ozbrojených střetů a v kontextu analyzovaných domácích tiskovin je zcela ojedinělým počinem. Podobný text nelze dohledat ani v Rudém právu, 100+1 zahraniční zajímavosti nebo Novém Orientu. Komentář ze Svobodného slova se svým postojem přibližuje exilovému Západu a Demokracii v exilu.

I přes názorovou shodu v tom, jaké zemi by ostrovy měly náležet, lze najít značné odlišnosti v přístupech, jakým bylo společné stanovisko československých domácích tiskovin prezentováno. Diference lze nalézt zejména v užití jazykových prostředků a v míře zneužití konfliktu k propagandistickým účelům. Nejvyhraněnější postoj zaujímalo se svým dogmatickým přístupem Rudé právo. Ústřední orgán vládnoucí komunistické strany věnoval události nejvíce prostoru. Ten však nebyl využit pouze ke zpravodajství o situaci kolem války o Falklandy. Redakce několikrát použila téma ke kritice západních zemí v čele se Spojenými státy. Několikrát byly prezentovány zcela vymyšlené fabulace a často docházelo k umělé úpravě informací pro podpoření stanoviska deníku. Verbální vyjádření bylo rovněž nejagresivnější ze všech zkoumaných tiskovin. S podobnou mírou kritiky, agresivity a nepravdivých informací se nelze setkat v žádném jiném periodiku. Rudé právo tak v tomto směru stojí osamoceno v rámci celého analyzovaného spektra.

Jistý posun přinesl druhý z deníků. Svobodné slovo sice věnovalo tématu méně prostoru, mnohem čteněji se však na úkor nenávislných komentářů objevovaly krátké a věcné zprávy z bojišť či diplomatických jednání. Noviny se ve většině případů dokázaly vyvarovat emočních, negativních a agresivních výstupů na adresu Velké Británie, Spojených států, paktu NATO a dalších. I přesto, že deník socialistické strany zastával mnohdy shodné názory s redakcí Rudého práva, jejich prezentace byla, co se jazykových prostředků týče, umírněnější a věcnější. Naprostou výjimkou je pak přítomnost komentáře, který se staví jednoznačně proti politice vojenské junty v Argentině. V žádném jiném oficiálně povoleném periodiku se podobný text nevyskytl a Svobodné slovo jde proti zavedenému trendu všech registrovaných tiskovin. Několikrát byl spor využit jako nástroj propagandy znormalizovaných médií. Jak však dokládá výjimečný počín neznámého autora v deníku Svobodné slovo, instituce střežící mediální prostor nebyly neomylné, a i přes propracovanou síť zákonných opatření omezujících sdělovací prostředky mohl vyjít článek, který byl v rozporu s oficiální zahraniční politikou komunistické strany.

Časopisy 100+1 zahraniční zajímavost a Nový Orient se naopak držely zavedeného diskurzu. Zatímco populárně naučná sto plus jednička se snažila čtenáře hlavně zaujmout obrazovým materiálem a líbivým textem, Jiří Hron v Novém Orientu přišel hned s několika historickými fakty, které se do té doby v žádném periodiku neobjevily. Politicky však obě redakce stály na straně Argentiny, když nepochybovaly o jejím nezadatelném právu na území v jižním Atlantiku. V obou případech lze pozorovat přítomnost propagandistických praktik. Ty

se však zaměřovaly spíše obecnějším směrem v porovnání s deníky Rudé právo a Svobodné slovo. Časopisy kritizovaly z větší části parlamentní demokracii, kapitalismus a praktiky volného trhu než přímo konkrétní státy a jejich politiku, jako tomu často bylo u deníků. Svým přístupem se pak vymyká odborná literatura tím, že dokáže v jednom textu kritizovat vládu junty i válečného kabinetu Margaret Thatcherové. Analyzované články se v drtivé většině případů vždy přiklánějí na jednu ze stran. Jiří Hron i přesto, že v jeho textu převažuje podpora Galtieriho vlády, dokáže přijít s kritikou některých politických a ekonomických tahů, které argentinská vláda uskutečnila, což je v rámci domácích tiskovin výjimkou. Oba časopisy se v komparaci s deníky vyvarují několika tématům jako jsou jaderná hrozba, záměr vybudovat na ostrovech vojenskou základnu či využívání nerostného bohatství. Pro Rudé právo v souvislosti s falklandským konfliktem neodmyslitelné body zájmu nenašly v časopisech 100+1 zahraniční zajímavost a Nový Orient místo.

Exilová periodika zaujímala ve věci podobný postoj jako západní spojenci Velké Británie. V míře agresivních a emočně zabarvených jazykových prostředků však mnohdy předčila i některé komentáře Rudého práva. Jejich adresátem však tentokrát byl režim vojenské junty v Argentině. Exilová periodika se tak jednoznačně přiklonila na stranu Spojeného království, jehož politiku v rámci znovudobytí Falklandských ostrovů otevřeně podporovala. Prostor vyhrazený pro konflikt je však s domácími periodiky neporovnatelný, dostupné jsou pouze dva texty. Stěžejní roli pro analýzu pak hraje exilový časopis Západ, kde se autor mimo vyjádření podpory Velké Británii ohrazuje proti propagandistickým praktikám Rudého práva a zmiňuje konkrétní zprávy, se kterými nelze souhlasit. Časopis Demokracie v exilu pak vyjadřuje podporu Velké Británii v boji proti argentinským vojákům prostřednictvím prohlášení strany Hnutí křesťanských demokratů.

11 Závěr

Spor v jižním Atlantiku rozdmýchal vlnu emocí napříč kontinenty. Mimo hlavní aktéry se do něj především v diplomatické a ekonomické rovině zapojily Spojené státy a nadnárodní organizace jako EHS nebo OSN. Obecně platilo, že na stranu Spojeného království se přidaly státy na západ od železné opony, Spojené státy americké, ale i Kanada, Nový Zéland nebo

Austrálie. Východní blok v čele se Sovětským svazem i přes počáteční snahy zachovat neutralitu nakonec inklinoval k pravicovému režimu vojenské junty v Argentině.

Byl to právě Sovětský svaz, který se stal pro ostatní státy východního bloku vzorem k odsouzení Velké Británie. Tento názorový proud musely převzít i tehdejší sdělovací prostředky. Informace o tak vzdáleném konfliktu se těšily v této době dominantnímu postavení v rámci československého zpravodajství z řad zahraničních událostí, alespoň co se novin týče, a proto si práce kladla za cíl tento prostor zanalyzovat.

Před samotnou analýzou tiskovin bylo zapotřebí seznámit se s konfliktem pro lepší porozumění následného textu. Práce se věnuje prvopočátkům sporů o ostrovy od jejich objevení po první neshody mezi velmocemi, kde Argentina ještě ani nefigurovala. Po deskripci samotného konfliktu následuje shrnutí nároků obou zemí, které prakticky uplatňují dodnes. K dispozici byla jak literatura z českého prostředí, kde dominuje publikace Jaroslava Hrbka, tak z anglosaského, kdy byly využity mimo jiné texty Petera Calverta nebo Briana M. Muellera. Tito autoři se věnují historickým nárokům zemí i z pohledu mezinárodního práva. Pro vyvážení postojů autorů anglosaských byly zvoleny texty z argentinského prostředí jako příspěvky Leonarda Arcadia Zazy nebo argentinské ambasády. Po prezentaci historických okolností kolem Falklandských ostrovů byla vymezena československá mediální sféra od komunistického převratu v roce 1948. Zde se práce věnuje především legislativě a cenzurním a propagandistickým praktikám, které se využívaly v době tzv. mediální normalizace. K tomu posloužily především publikace autorů jako Jirák, Köpplová, Bednařík, Končelík nebo Orság.

Práce se však primárně zaměřila na téma ozbrojeného konfliktu o Falklandské ostrovy mezi Velkou Británií a Argentinou z hlediska postoje československých médií k této události. Důvodem výběru tématu bylo zjistit, jak se periodický tisk postaví a jakým způsobem bude informovat o natolik kulturně a politicky vzdálené události. V českém prostředí je k nalezení pouze práce zaměřující se výhradně na Rudé právo a jeho postoj k falklandskému konfliktu. Srovnání napříč mediálním spektrem však k dispozici zatím nebylo. Proto byl zvolen formát dvou deníků zastoupených Rudým právem jakožto ústředním orgánem Komunistické strany Československa a v kontrastu k němu Svobodným slovem, které jednak vycházelo v mnohem menších nákladech a jednak bylo vydáváno jiným vydavatelem – rozdíl v přístupu obou deníků se nakonec prokázal jak v míře prostoru věnovanému válce, tak v jazykovém stylu sdělení, věcnosti a správnosti informací a v neposlední řadě v míře užití propagandistických prostředků. Deníky byly doplněny populárně naučným časopisem 100+1 zahraniční zajímavost

a odborným Novým Orientem. Na rozdíl od novin se časopisy zaměřily spíše na historickou složku. Zatímco se 100+1 zahraniční zajímavost svým obrazovým materiálem a nenáročným textem snažila především zaujmout co největší masu čtenářů, historický exkurz v časopisu Nový Orient byl podrobnější, přičemž svůj prostor dostaly i ekonomické a politické otázky týkající se vojenské junty v Argentině. Oba časopisy i deníky jsou však ve shodě, když vyjadřují podporu Argentině. Ta má podle československých sdělovacích prostředků nezadatelné právo na území Falklandských ostrovů. Dle očekávání stojí exilové časopisy svými názory proti oficiálně vydávaným domácím periodikům. Z jejich vyjádření je patrné, že suverenitu nad ostrovy přisuzují naopak Velké Británii.

Na základě analýzy lze říci, že oficiální československá média přinesla o sporu ucelené zprávy a jasně se názorově vymezila. Zájemce o konflikt dostával celkem včasné informace o dění na bojištích. Zásadní zvraty, které se v průběhu války odehrály, uveřejňovaly deníky vždy s maximálně dvou až tří denním zpožděním. Zdaleka ne pokaždé se však jednalo o věcné a neutrální zpravodajství. Jak bylo v práci dokázáno, oficiálně registrovaná média v Československu se přiklonila, s výjimkou jediného komentáře v deníku Svobodné slovo, výhradně na stranu Argentiny. Zpravodajství se však napříč jednotlivými periodiky lišilo v míře stranění, vyjádřené mimo jiné jazykovými prostředky nebo množstvím prostoru, který deníky a časopisy konfliktu věnovaly. Zatímco v některých periodících (např. Svobodné slovo) převažovalo věcné a neutrální zpravodajství vypovídající o situaci na bojišti, jiná (např. Rudé právo) se zaměřovala výhradně na kritiku Velké Británie a západních spojenců. Časopisy vydávaly svá stanoviska až po skončení konfliktu. Oficiálně povolené se přiklonily na stranu Argentiny, exilová literatura vyjádřila souhlasně podporu Velké Británie.

Válka o Falklandy se stala vzorovým příkladem pro užívání propagandy v Československu. Jednotlivé deníky a časopisy se čtenáře snažily zmíněnými mechanismy přesvědčit o svojí pravdě. Cenzurní a propagandistické nástroje však nebyly všudypřítomné a čtenář v komunistickém Československu měl možnost, i když velmi malou, dostat se k alternativním názorovým proudům. Oficiálním způsobem to šlo velmi těžko a pokud vůbec, tak v jednotkách případů – za celou dobu se proti politice strany podařilo dohledat pouze jeden článek. Avšak i přes snahu omezit nehodící se názory kolovala ve společnosti exilová periodika. Ta přinesla na mnohé události, včetně války o Falklandy, odlišný pohled. Stav mediální normalizace pak přetrvával až do pádu komunistického režimu.

12 Seznam zkratek

ČTK – Československá tisková kancelář

EHS – Evropské hospodářské společenství

KSČ – Komunistická strana Československa

NATO – North Atlantic Treaty Organisation

OAS – Organization of American States

OSN – Organizace spojených národů

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

USA – United States of America

ÚV – Ústřední výbor

VS OSN – Valné shromáždění Organizace spojených národů

13 Použitá literatura a prameny

Prameny:

Deník Rudé právo – Orgán Ústředního výboru Komunistické strany Československa, ročník 62, vydání č. 77 až 153, z období 1. dubna 1982 až 30. června 1982

Deník Svobodné slovo – Orgán Československé stran socialistické, ročník 38, vydání č. 77 až 153, z období 1. dubna 1982 až 30. června 1982

Časopis 100+1 zahraniční zajímavost, ročník 19 v rozmezí 1. dubnové číslo až druhé prosincové číslo, z období 1. dubna 1982 až 31. prosince 1982

Časopis Nový Orient – odborný recenzovaný časopis Orientálního ústavu Akademie věd České republiky, ročník 37, vydání č. 4 až 10, z období duben 1982 až prosinec 1982

Časopis Demokracie v exilu – časopis Hnutí křesťanských demokratů v exilu, ročník 25, vydání č. 3 až 6, z období duben až prosinec 1982

Časopis Západ – časopis pro Čechy a Slováky, ročník 4, vydání č. 2 až 6, z období duben 1982 až prosinec 1982

Literatura:

BEDNAŘÍK, Petr, JIRÁK, Jan, KÖPPOVÁ, Barbara: *Dějiny českých médií: Od počátku do současnosti*, Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-47-3028-8.

DOLEJŠÍ, Vojtěch, 1960. *40 let Rudého práva*. Praha: Státní nakladatelství politické literatury.

HRBEK, Jaroslav: *Válka o Falklandy 1982*, Praha: Lidové noviny 1999, ISBN 80-7106-335-5.

CHALUPA, Jiří. *Dějiny Argentiny, Uruquaye, Chile*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1999. ISBN 80-7106-323-1.

FAJMON, Hynek, 1999: *Margaret Thatcherová a její politika*. Brno: CDK 2010, ISBN 978-80-7325-217-5.

ILOWIECKI, Maciej, Tadeusz, ŽANTOVSKÝ, Petr, 2008. *Manipulace v médiích*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského. ISBN: 978-80-86723-50-1.

JACZ, Ľudovít, 1982. *Malá encyklopédia žurnalistiky*. Bratislava: Obzor. ISBN: 65-005-82

KONČELÍK, Jakub, 2008. *Sborník Národního muzea v Praze. Média Pražského jara; Zrod reformy a demokratizace novinářské práce*. Praha: Národní muzeum. 53(65-70).

KONČELÍK, Jakub, VEČEŘA, Pavel, ORSÁG, Petr: *Dějiny českých médií 20. století*, Praha: Portál 2010. ISBN 9789-80-7367-698-8.

MUELLER M. Brian, 1983. Falkland Islands: Will the Real Owner Please Stand Up. In: *Notre Dame Law Review*. **58**(3), s. 616-634.

OSVALDOVÁ, Barbora, HALADA, Jan a kol, 2007. *Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri. ISBN: 9788072772667

THATCHER, Margaret, 1996. *Roky na Downing Street*, z anglického originálu přeložili Antonín Mikeš, Prokop Petter, Alena Vacková. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1996, ISBN 8020604715.

Internetové zdroje:

AUGUSTYN, Adam. Daily Mail. ENCYCLOPEDIA BRITANNICA. [online]. [cit. 2019-11-06]. Dostupné z www: <https://www.britannica.com/topic/Daily-Mail>

CALVERT Peter, 1983. *Sovereignty and the Falkland Crisis*. Ryoal Institute of International Affairs. Vol. 59, No. 3. [online]. ISSN: 00205850. Dostupné z: https://www.jstor.org/stable/2618794?seq=1#page_scan_tab_contents

Cornell Law School Legal Information Institute. *Heslo Uti Possidetis Juris*. [online]. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z www: https://www.law.cornell.edu/wex/uti_possidetis_juris

Český rozhlas, 2018. *Dva tisíce slov – Přečtěte si dokument, který komunisté považovali za pokus o kontrarevoluci*. [online]. Praha: Český rozhlas. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/dva-tisice-slov-precete-si-dokument-ktery-komuniste-povazovali-za-pokus-o-7232081>

Česká televize. *Slovo do vlastních řad*. [online]. Praha: Česká televize. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/1968-1969/1969/slovo-do-vlastnich-rad/>

Česká televize. *Signatáři prohlášení Slovo do vlastních řad*. [online]. Praha: Česká televize. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/vse-o-ct/historie/ceskoslovenska-televize/1968-1969/1969/signatari-prohlaseni-slovo-do-vlastnich-rad/>

EVANS, Rob, LEIGH, David: Falklands warships carried nuclear weapons, MoD admits. In *The Guardian*. [online]. [cit. 2019-11-25]. ISSN 1756-3224. Dostupné z www: <https://www.theguardian.com/politics/2003/dec/06/military.freedomofinformation>

Extra Publishing: *100+1 zahraniční zajímavost*. [online]. [cit. 2019-11-24]. Dostupné z: <https://www.epublishing.cz/stoplusjednicka>

Falkland Islands Government. *Headline results of 2012 Falkland Islands Census released* [online]. 2012-09-10 [cit. 2019-14-10]. Dostupné z www: <https://www.falklands.gov.fk/headline-results-of-2012-falkland-islands-census-released/>

Falkland Islands Government. *Our Islands Our History*. [online]. [cit. 2019-14-10]. Dostupné z www: <http://www.falklands.gov.fk/assets/OurIslandsOurHistory.pdf>

FIH Group PLX. *Falkland Islands Company (FIC)*. [online]. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z www: <http://www.fihplc.com/company-profile/falkland-islands-company.php>

GRIEG, D.W., 1983. Sovereignty and the Falkland Islands Crisis. *Australian Year Book of International Law*. [online]. [cit. 2019-14-10]. ISSN: 0084-7658. Dostupné z www: www5.austlii.edu.au/au/journals/AUYrBkIntLaw/1980/2.pdf

HOŠEK, Jiří, 2019. *Ovce jsou duší Falklandských ostrovů, proto má falklandská ovčí vlna stále zvuk*. [online]. Český rozhlas Radiožurnál. Praha: Český rozhlas. [2019-02-06]. [cit 2019-11-09]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/ovce-jsou-dusi-falklandskych-ostrovu-proto-ma-falklandska-ovci-vlna-stale-zvuk-6278562>

KOCOUREK, Milan, 2003: Britové přiznali jadernou výzbroj ve válce o Falklandy. In *iRozhlas*. 06.12.2003. [online]. [cit. 2019-11-25]. Dostupné z www: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/britove-priznali-jadernou-vyzbroj-ve-valce-o-falklandy_200312061611_mtaborska

Ministerio de Relaciones Exteriores y Culto República Argentina, Embassy in Czechia. *Otázka Malvínských ostrovů I*. [online]. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z www: <https://eches.cancilleria.gob.ar/cs/content/ot%3%a1zka-malv%3%adnsk%3%bdch-ostrov%3%af-i>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *ROVENSKÝ Dušan, st.* [online]. [cit. 2019-11-18]. Dostupné z www: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/organizacni_struktura/utvary_mzv/specializovany_archiv_mzv/kdo_byl_kdo/rovensky_dusan_senior.html

Národní muzeum. *Databáze novin a časopisů (1918-1989)*. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: [http://www.dvacatestoleti.eu/data/files/Databaze_novin_a_casopis%20\(1918_-_1989\).pdf](http://www.dvacatestoleti.eu/data/files/Databaze_novin_a_casopis%20(1918_-_1989).pdf)

Národní muzeum. *Média v době normalizace od dubna 1969 do listopadu 1989*. [online]. [cit. 2019-10-19]. Dostupné z www: [http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989\(1\).pdf](http://dvacatestoleti.eu/data/files/MH_ML_11_duben1969_list1989(1).pdf)

NOSSITER, D. Bernard. U.S. and the British Veto Resolution on Falklands. *The New York Times*. [online]. 1982. [cit. 2019-10-17]. ISSN 1553-4331. Dostupné z [www: https://www.nytimes.com/1982/06/05/world/us-and-the-british-veto-resolution-on-falklands.html](http://www.nytimes.com/1982/06/05/world/us-and-the-british-veto-resolution-on-falklands.html)

PŘIBÁŇ, Michal, 2002. Západ [slovníkové heslo]. In *Slovník české literatury po roce 1945*. [online]. [cit. 2019-11-28]. Dostupné z [www: http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=239](http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=239)

PŘIBÁŇ, MICHAL, 2012: Melantrich [slovníkové heslo]. In *Slovník české literatury po roce 1945*. [online] [cit. 2019-11-21]. Dostupné z [www: http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1832](http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1832)

South Atlantic Council, 2012. *United Nations Documents on the Falklands-Malvinas Conflict*. [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/UN/UN-LIST.HTM](http://www.staff.city.ac.uk/p.willetts/SAC/UN/UN-LIST.HTM)

Rezoluce 66/1. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/69/UN_General_Assembly_Resolution_66_%281%29.pdf](https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/69/UN_General_Assembly_Resolution_66_%281%29.pdf)

Rezoluce 502. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: http://unscr.com/en/resolutions/doc/502](http://unscr.com/en/resolutions/doc/502)

Rezoluce 505. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-17]. Dostupné z [www: unscr.com/en/resolutions/505](http://unscr.com/en/resolutions/505)

Rezoluce 1514. *Organizace spojených národů* [online]. [cit. 2019-10-16]. Dostupné z [www: https://www.sfu.ca/~palys/UN-Resolution%201514.pdf](https://www.sfu.ca/~palys/UN-Resolution%201514.pdf)

ROTOVÁ, Tereza. Svobodné slovo 1945-1948: ústřední orgán Československé strany národně socialistické. Praha, 2010. [online]. [cit. 2019-11-21]. 145 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/93593>

Orientální ústav Akademie věd České republiky: *Nový Orient*. [online]. Praha: Akademie věd ČR. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z [www: http://www.orient.cas.cz/publikace-a-casopisy/Novy-orient/](http://www.orient.cas.cz/publikace-a-casopisy/Novy-orient/)

The Falkland Islands Company, 2017. *Company History*. [online]. 2017-01-31. [cit. 2019-10-14]. Dostupné z www: <http://www.the-falkland-islands-co.com/about-us/company-history>.

Ústav pro studium totalitních režimů. *Demokracie v exilu*. [online]. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů. [cit. 2019-11-28]. Dostupné z www: <https://www.ustrcr.cz/uvod/skupina-vyzkumu/demokracie-v-exilu/>

Válka mezi Argentinou a Velkou Británií o Falklandské ostrovy, 2007. In: *Historický magazín*. [televizní pořad]. ČT24 31.3.2007. Dostupné též z [www: ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013](http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10095687448-historicky-magazin/207452801280013)

ZAZA, Leonardo, Arcadio, 2010. *Malvinas: The Argentine perspective of the Falkland's conflict*. [online] Kansas: School of Advanced Military Studies United States Army Command and General Staff College Fort Leavenworth. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z www: <http://www.offnews.info/downloads/ADA523209.pdf>

Zákon č. 22/1975 Sb., o udělování Československé novinářské ceny [online]. [cit. 2019-11-18]. Dostupné z www: <https://www.prazskyhradarchiv.cz/file/edee/vyznamenani/cnc.pdf>

Zákon č. 81/1966. o periodickém tisku a ostatních hromadných informačních prostředcích. [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z www: <https://www.koncelik.eu/tiskovy-zakon-81-1966/>

Zákon č. 84/1968 Sb. [online]. [cit. 2019-10-20]. Dostupné z www: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-84>

14 Seznam příloh

Příloha č. 1: Přehled článků deníku Rudé právo

Příloha č. 2: Přehled článků deníku Svobodné slovo

Příloha č. 3: Přehled článků časopisu 100+1 zahraniční zajímavost

Příloha č. 4: Přehled článků časopisu Nový Orient

Příloha č. 5: Přehled článků časopisu Demokracie v exilu

Příloha č. 6: Přehled článků časopisu Západ

Přílohy

Příloha č. 1: Přehled článků deníku Rudé právo

Název článku	Autor	Vydání	Strana
Argentina obsadila Falklandské ostrovy	ČTK	3.4.1982	1
Schyluje se ke konfliktu?	ČTK,zr	5.4.1982	6
Konflikt se zauzluje	Zpravodaj ČTK	8.4.1982	7
Informační popisek po mapou Falklandských ostrovů	zr	8.4.1982	7
Jde o mocenské zájmy	Dušan Rovenský	9.4.1982	7
Británie zahájila námořní blokádu	ČTK	13.4.1982	1 a 6
Londýn odmítl příměří	ČTK	14.4.1982	1 a 7
Válečnický postoj Londýna	ČTK	15.4.1982	1 a 7
Viníkem je kolonialismus	Milan Jelínek	16.4.1982	7
Lákavá vůně nafty	Dušan Rovenský	19.4.1982	6
Hrozí válečným hazardem	Zdeněk Porybný	23.4.1982	7
Pohotovost argentinského loďstva	Dopisovatel ČTK	24.4.1982	7
Británie zvolila násilí	ČTK	27.4.1982	1 a 7
Británie stupňuje výhrůžky	ČTK, zr	28.4.1982	7
První britské výstřely	Milan Jelínek	28.4.1982	7
Setkání představitelů KSSS a KS Argentiny	ČTK	30.4.1982	7
Romantický incident?	Karel Starý	30.4.1982	7
Klid jako před bouří	ČTK, zr	30.4.1982	7
Kdo vystřelil první?	ČTK, zr a Dušan Rovenský	1.5.1982	1 a 7
Přijetí hosta z Argentiny	Z	1.5.1982	2
Politika dělových člunů	Zdeněk Porybný	1.5.1982	6
Británie napadla Malvíny	ČTK, zr	3.5.1982	5
Atomoví spojenci	Dušan Rovenský	3.5.1982	5
Odsouzení militarismu	Karel Starý	3.5.1982	4
Požadavek doby	Zdeněk Porybný	4.5.1982	7
Politika prvního úderu	Milan Jelínek	4.5.1982	7
Masakr v jižním Atlantiku	Milan Jelínek	5.5.1982	7
Už dnes stovky obětí	ČTK, zr	5.5.1982	1 a 7
Stanovisko argentinských komunistů	Andrej Pravov	6.5.1982	7
Námořní bitva v Atlantiku	ČTK, zr	6.5.1982	1 a 7
Převládne zdravý rozum?	Karel Starý	6.5.1982	7
Británie si klade podmínky	ČTK, zr	7.5.1982	7
Ekonomické důsledky konfliktu	Milan Jelínek	7.5.1982	6
Proč Malvíny	Zdeněk Porybný	8.5.1982	6
S čím počítá Bílý dům	Dušan Rovenský	8.5.1982	6
Štváči	Zr	8.5.1982	7
Spravedlivá věc argentinského lidu	Mario Jose Grabviker	8.5.1982	7
Británie rozšířila válečné pásmo kolem Malvín	ČTK, zr	8.5.1982	7
Britské bombardování Malvín	ČTK, zr	11.5.1982	1 a 7
Londýn uvažuje o útoku na argentinské pobřeží	ČTK	12.5.1982	7
Britové opět ostřelovali přístav Puerto Argentino	ČTK	13.5.1982	7
USA a země Latinské Ameriky	ČTK	14.5.1982	6

Britové napadli ostrov Pebble	ČTK	17.5.1982	1 a 6
Argentinský lid ANO!	Milan Jelínek	20.5.1982	7
Krize EHS	Vítězslav Havlíček	21.5.1982	7
Kolonizátoři se nepoučili	Zdeněk Porybný	22.5.1982	7
Urychleně dobýt Malvínské ostrovy	ČTK, zr	25.5.1982	1 a 7
Podpora USA kolonizátorům	Dušan Rovenský	25.5.1982	7
Co bude dál	Karel Starý	26.5.1982	7
Britové rozšiřují předmostí	ČTK	26.5.1982	1 a 7
Příspěvek EHS Británii	Vítězslav Havlíček	27.5.1982	7
Libra se potápí	Ladislav Alster	28.5.1982	7
Britská ofenzíva na Malvínách	ČTK	29.5.1982	1 a 7
Koloniální války nelze vyhrát	Milan Jelínek	29.5.1982	6
Svět to vidí	Jiří Svoboda	29.5.1982	3
Americké rakety kolonizátorům	Dušan Rovenský	30.5.1982	6
Zabránit nesmyslnému krveprolití	ČTK, zr	3.6.1982	7
Výsměch rezolucím OSN	Zdeněk Porybný	5.6.1982	7
Britské jednotky obklíčily Puerto Argentino	ČTK, zr	7.6.1982	1
Britské invazní jednotky zaútočily na Puerto Argentino	ČTK	8.6.1982	7
Frontální útok na Puerto Argentino	ČTK	14.6.1982	6
Británie silou obnovila koloniální status Malvín	ČTK, zr	16.6.1982	1 a 7
Násilí nic neřeší	Zdeněk Porybný	16.6.1982	7
Nevzdáme se práva na Malvínské ostrovy	ČTK	17.6.1982	7
Politické napětí v Argentině	ČTK	18.6.1982	7
Spory mezi »jestřáby«.	Dušan Rovenský	28.6.1982	6
Argentina: Žádají o propuštění politických vězňů	ČTK, zr	29.6.1982	7

Příloha č. 2: Přehled článků deníku Svobodné slovo

Název článku	Autor	Vydání	Strana
»Válka o ostrovy«	neuveden	3.4.1982	2
Výhrůžky z Londýna	neuveden	4.4.1982	2
Spor se vyhrocuje	čtk	6.4.1982	2
Příprava na střet?	Zpravodaj ČTK	8.4.1982	2
Spor o Falklandy	(ka)	8.4.1982	2
Haigova sondážní mise	čtk	9.4.1982	2
Oboustranné přípravy	čtk	10.4.1982	2
Náznaky urovnání?	čtk	13.4.1982	2
Jednání i manévry	Dopisovatel ČTK	24.4.1982	2
První ozbrojené střetnutí	čtk	27.4.1982	2
Británie vyhláší blokádu	ČTK	29.4.1982	2
Host z Argentiny	neuveden	1.5.1982	1
USA na straně Británie	neuveden	1.5.1982	2

Přestávka nebo ústup	neuveden	3.5.1982	2
Jednání i ozbrojené srážky	čtk	4.5.1982	2
Britské síly před vyloděním	čtk	5.5.1982	2
Obětí konfliktu přibývá	ČTK	6.5.1982	1 a 2
Po střelbě jednání?	neuveden	7.5.1982	1 a 2
Zatím vládne klid zbraní	neuveden	8.5.1982	2
Britové zaútočili?	neuveden	10.5.1982	1 a 2
Přípravy k vylodění?	čtk	11.5.1982	2
Gibraltar a Malvíny	FJ	12.5.1982	2
Řešení je stále daleko	čtk	13.5.1982	2
Malvíny a Washington	jk	14.5.1982	2
Na konec týdne	Lydie Tarantová	15.5.1982	2
Volby byly testem	ač	19.5.1982	2
Zbývají jen hodiny	čtk	21.5.1982	2
Počátek rozpadu OAS?	ado	21.5.1982	2
Britský útok zahájen	ČTK	22.5.1982	1 a 2
Británie zostřila konflikt	čtk	24.5.1982	1 a 2
Malvínská historie	lič	24.5.1982	2
Ztráta britské flotily	ČTK	27.5.1982	1 a 2
Britská ofenzíva	čtk	29.5.1982	2
Skepse diplomatů	neuveden	2.6.1982	1 a 2
Klid pouze relativní	Zpravodaj ČTK	7.6.1982	1 a 2
Bitva pod clonou mlčení	neuveden	8.6.1982	2
Výpady R. Reagana	neuveden	9.6.1982	2
Britské ultimatum	čtk	10.6.1982	2
Od krize ke konfliktu	jk	14.6.1982	2
Konec bojů na Malvínách	čtk	16.6.1982	2
Změna v Argentině	ČTK	19.6.1982	1 a 2
Požadavek demokracie	neuveden	25.6.1982	2
Haig podal demisi	neuveden	26.6.1982	1

Příloha č. 3: Přehled článků časopisu 100+1 zahraniční zajímavost

Název článku	Autor	Vydání	Strana
Válka na konci světa	100+1 zahraniční zajímavost	První srpnové číslo 1982	1 a 30 až 37
Vybledlý symbol velkého světa	Gregor von Rezzori	Druhé zářijové číslo 1982	20 až 25
Otřesené iluze	100+1 zahraniční zajímavost	První listopadové číslo 1982	28 až 30

Příloha č. 4: Přehled článků časopisu Nový Orient

Název článku	Autor	Vydání	Strana
--------------	-------	--------	--------

Spor o Malvínské ostrovy	Jiří Hron	Příloha osmého výtisku	1 až 4
--------------------------	-----------	------------------------	--------

Příloha č. 5: Přehled článků časopisu Demokracie v exilu

Název článku	Autor	Vydání	Strana
Sjezdová rezoluce 1982	Československá křesťansko-demokratická strana	číslo 3 z června roku 1982	4

Příloha č. 6: Přehled článků časopisu Západ

Název článku	Autor	Vydání	Strana
Rozum z Vlašimi aneb z Falklandských ostrovů na Malvíny	Ota Ulč	číslo 4 z října 1982	7